

Tartu Ülikool
Sotsiaal- ja haridusteaduskond
Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituut

**Spordi otsereportaaz Vancouveri taliolümpiamängudel
ETV, NBC, CTV, SVT, YLE, ZDF ja Eurospordi näitel**

Bakalaureusetöö

Autor: Peeter Liik
Juhendaja: Aune Unt, MA

Tartu
2010

1. Sissejuhatus	4
2. Töö teoreetilised lähtekohad	6
2.1 Spordiajakirjandusest ja selle uurimisest	6
2.1.1 Sport kui unikaalne sõnumiallikas	6
2.1.2 Spordi kajastamise funktsioon	7
2.1.3 Teleülekanne kui spordiajakirjanduse tippžanr	7
2.1.4 Spordiala pääs televisiooni	7
2.2 Spordireportaaži algus	9
2.2.1 Esimesed spordireportaažid maailmas	9
2.2.2 Esimesed spordireportaažid Eesti ringhäälingus	9
2.2.3 Monitorreportaaž	10
2.3 Spordiala tundmine	11
2.3.1 Uue ala tundmaõppimine	11
2.4 Ettevalmistus	12
2.4.1 Ettevalmistatud materjali kasutamine	13
2.5 Hääl	14
2.6 Olukirjeldus	16
2.6.1 Raadio vs televisioon	16
2.6.2 Raadio	17
2.6.3 Televisioon	17
2.6.4 Kiired ja aeglased spordialad	19
2.7 Ekspertkommentaator	20
2.7.1 Reporter eksperdi rollis	21
2.7.2 Kolme liikmega reportaažitiim	22
3. Uurimisküsimused	23
4. Meetod ja valim	23
4.1 Alade ja kanalite valik	24
4.1.1 Jäähoki	24
4.1.2 Murdmaasuusatamine	26
4.1.3 Iluuisutamine	26
4.1.4 Valim alade ja kanalite kaupa	27
4.2 Kategooriad	28
5. Tulemused	31
5.1 Reporter	31
5.2 Ekspert	38
5.3 Reporteri ja eksperdi koostöö	41
6. Diskussioon	47
7. Kokkuvõte	50
8. Summary	52
9. Kasutatud kirjandus	54
10. Lisad	56
LISA 1	56
Jäähoki	56
Reporteri hääl	56
Koostöö ekspertkommentaatoriga	65
Olukirjeldus	75
LISA 2	82
Murdmaasuusatamine	82

Reporteri hääl	82
Koostöö ekspertkommentaatoriga	87
Olukirjeldus	96
LISA 3	101
Iluisutamine	101
Reporteri hääl	101
Koostöö ekspertkommentaatoriga	106
Olukirjeldus	113
LISA 4	117
Ekspertide taustade analüüsimisel kasutatud viited.....	117

1. Sissejuhatus

Käesoleva bakalaureusetöö eesmärk on uurida televisiooni spordireportaaži žanri 2010. aasta Vancouveri taliolümpiamängude otseülekannete kajastamise näitel erinevates telekanalites. Põhirõhk on seejuures kommentaatorite töö analüüsil. Valitud uurimisobjektideks on kolme eritüübilise spordiala – jäähoki, murdmaasuusatamise ja iluuisutamise – otseülekannete salvestused Eesti televisioonis. Võrdluseks on olenevalt alast ja salvestuse kättesaamise võimalustest võetud NBC, CTV, Eurospordi, SVT, YLE ja ZDFi otsereportaažid samalt võistluselt või sama spordiala võistluselt.

Spordireportaaži kui spordiajakirjanduse tippžanri (vt ka ptk 2.1.3) on Eesti mõistes teenimatult vähe uuritud. Seni ainus spordireportaažile keskendunud töö Tartu Ülikoolis pärineb aastast 1968 ning selle autoriks on Eesti läbi aegade kuulsaim televisiooni spordireporter Toomas Uba (02.11.1943 – 31.12.2000). Antud töö püüab seda lünka vähegi täita ja anda ülevaate Eesti televisiooni spordi otsereportaaži hetkeseisust kõrvutades seda teiste riikide analoogidega. Antud žanri vähene uurimine ongi teemavaliku üks peamisi põhjusi. Teine põhjus seisneb autori suures spordihuvis ja soovis õppida tundma spordiajakirjanduse kõige atraktiivsemat žanri.

Töö teoreetiline osa on lühendatud kujul üle kantud seminaritööst (Liik 2010), mille eesmärk oli välja selgitada spordireportaaži teoreetilised alused. Teooria tugineb Eesti spordireporterite arvamustes just nimelt Toomas Ubale ja tema seatud eeskujule. Lisaks Toomas Uba enda 1968. aasta diplomitööle on kasutatud ka Voldemar Lindströmi 2003. aastal koostatud Toomas Uba eluloo- ja mälestusteraamatut „Toomas“.

Kui välja arvata Toomas Uba panus, siis eestikeelses kirjanduses puudub pea täielikult spordireportaaži teoreetiline baas. Seetõttu on töö selgroona kasutatud USA spordireporterite koolkonna õpetaja Tom Hedricki 2000. aasta spordireportaažiõpikut „The Art of Sportscasting“. Sellest tulenevalt koosneb teoreetiline baas suuresti Ühendriikide tuntumate spordireporterite soovitustest, mida ei peaks Eesti kontekstis sugugi kultuurikaugeks pidama – sport on ju igal pool ühesugune.

Teoreetiline peatükk võtab vaatluse alla paljud spordireportaažis olulist rolli mängivad tegurid alustades üldistest spordiajakirjanduse uurimise põhimõtetest ja lõpetades ekspertkommentaatori iseloomustusega. Teooria ei kajasta spordireportaaži trükiajakirjanduses, vaid keskendub raadiotelevisioonile. Esimeseks põhjuseks on fakt, et raadios ja

teles on spordireportaaž töö autori hinnangul palju olulisemal ja populaarsemal positsioonil. Teine ja olulisem põhjus seisneb selles, et töö praktiline osa keskendub üksnes televisioonile.

Kuna ETV otsereportaaže võrreldakse teleajakirjanduse mõttes selliste maailma tippudega nagu NBC, CTV ja Eurosport, siis võib oodata, et enamike uurimiskategooriate lõikes võib ETV puhul märgata suuri erinevusi ja olenevalt kategooriast võib neid enamikel juhtudel ka puudusteks pidada. Seega saabki üheks olulisemaks ülesandeks nende erinevuste väljaselgitamine ja põhjendamine. Samas on tähtis ka üldiste tendentside defineerimine, et kõrvutades analüüsitud reportaaže teoreetiliste alustega selgitada kategooriate lõikes välja normatiivne baas. Lisaks, kuna võrreldakse eritüübilisi alasid, saab välja tuua ka reportaažide erinevusi alade lõikes.

Uurimisobjektidele ehk otsereportaažidele lähenetakse kvalitatiivse ja kvantitatiivse kontentanalüüsi abil, mis toetub kolmele erinevale kategooriale. Kategooriad koondavad enda alla vastavalt reporteri, eksperdi ja nimetatud kommentaatorite koostöö analüüsi.

2. Töö teoreetilised lähtekohad

2.1 Spordiajakirjandusest ja selle uurimisest

2.1.1 Sport kui unikaalne sõnumiallikas

USA teadlaste Brown'i ja O'Rourke'i (2003: vi-ix) hinnangul on spordi puhul tegemist kõige mõjukama ja samas kõige vähem uuritud sõnumiallikaga ühiskonnas. Spordi kui unikaalse sõnumiallika olemust põhjendavad autorid järgnevate punktidega:

1. Vaatajad on spordile ja selle sõnumile rohkem avatud kui traditsioonilistele sõnumiallikatele, mille puhul toimub tugevam sõnumi filtreerimine. Traditsiooniliste sõnumiallikate nagu uudismeedia, poliitika ja reklaami puhul on inimestel tugevamalt välja kujunenud eelarvamused ja need mõjutavad sõnumi mõistmist. Sporti tajutakse aga kerge meelelahutusena, mida ei ole vaja kriitiliselt hinnata ja võetakse seetõttu vastu eelarvamusteta.
2. Inimestele meeldib olla osa spordimaailmast. Erinevalt muust meediast on inimesed valmis spordisündmuste nägemise ja fänniks olemise nimel suurt raha maksma. Teiste ühiskonnas eksisteerivate sõnumiallikate, näiteks reklaami ja poliitilise kampaania jaoks oleks selline rahva huvi üksnes unistus.
3. Sporti jälgitakse koos, kollektiivselt ja saadud kogemus on sarnane muusikast või poliitilisest kampaaniast saadud kogemusele. Sport ühendab inimesi, mille tagajärjel tekitavad spordi populaarsust edasi kandvad fännide kommuunid.
4. Spordi ja selle jälgijate vahel tekib emotsionaalne side. Spordiga kaasnev kollektiivne kirg tähendab, et inimesed üksnes ei vaata sporti, vaid nad elavad sellele kaasa. See emotsioon võib sportmängust kanduda kaugemale ühiskonda ja mõjutada hetkega terveid regioone.
5. Sporti tajutakse reaalsena. Poliitikud kipuvad luiskama, film, teater ja muusika on lavastatud, aga sport on reaalne sündmus, millel puudub stsenaarium.
6. Sport on atraktiivne väga suurele osale ühiskonnast. Suurte spordisündmuste nagu olümpiamängude või maailmameistrivõistluste puhul on jälgijaskond sõltumatu rassist, usust, soost, majanduslikust klassist või ükskõik millisest sotsiaalsest eristajast (Brown, O'Rourke 2003: vi-ix).

2.1.2 Spordi kajastamise funktsioon

Kuna ajakirjandus kajastab kõige rohkem profisporti, siis saab seda meediatarbija jaoks nimetada ennekõike meelelahutuseks. Auditoriumi huvitab spordis peituv vaatemäng, kellegi võit või hea tulemus rahuldab hasartlikku poolehoidu.

Siiski omab spordi kajastamine meelelahutamisest ka sotsiaalselt mõjuvat rolli.

Toomas Uba (1983) on öelnud, et tippspordi kajastamine on olnud oluline osa ka tervisespordi populaarsuse ja arengu tõusule, mis sai tema hinnangul alguse 1960ndatel (Lindström 2003: 23).

Tervisespordi populaarsuse põhjuseks on suure tõenäosusega tippspordi kajastamisest tulenev üldine spordipropaganda. Spordi vaatamine ajab nii mõnedki inimesed tugitoolist püsti seda sama spordiala ka ise proovima.

2.1.3 Teleülekanne kui spordiajakirjanduse tippžanr

Spordiajakirjanduse tippžanriks saab pidada otsereportaaži raadios ja eriti televisioonis. Kuna spordi puhul on ajakirjanduslikult kõige väärtuslikum aspekt spordisündmus ise, siis on ajakirjanduse ülesanne auditoriumi võimalikult kiiresti ja täpselt spordisündmusest teavitada. Parim viis ongi otseülekanne teles, kuna see annab kõige täiuslikumal ja operatiivsemal kujul edasi sündmuse. Sellest parem oleks üksnes ise kohapeal spordivõistlust jälgida, kuid see ei ole enam osa spordiajakirjandusest.

Sama seisukohta on väljendanud ka Toomas Uba: „Otsereportaaž on kõrgeim vorm, kus saavutatakse ajakirjanduslik apogee – sündmuse samaaegsus. Tekib kohalviibimise efekt, raadiokuulajas tekib vahetu osavõtu tunne [...] Televisiooni otseülekanne on dokumentaalselt kõige tõepärasem reportaaživorm, seega kõige lähedasem reportaaži peamisele eesmärgile – vaataja identifitseerimisele sündmusest osavõtjaga“ (Uba 1968: 130, 146).

Raadioajakirjanikud Farmann ja Kramhoft (1989: 29) on spordisündmuse puhul samaaegsuse saavutamist läbi otsereportaaži nimetanud spordiajakirjanduse arengu verstepostiks.

2.1.4 Spordiala pääs televisiooni

Kõik spordialad ei paku televisioonis ühtmoodi head vaatemängu, mistõttu mõnda ala saab oma loomult nimetada nõ telesõbralikumaks ja teist vähem. Kuna aga televisioonil on tippspordile kahepoolne mõju, siis tähendab see kehvale telealale ka üleüldist väiksemat populaarsust ühiskonnas. ETV spordireporter Lembitu Kuuse (2003) on välja toonud, et televi-

siooni pääs on spordialale oluline ka rahalises mõttes, kuna televisioon aitab konkreetse ala tulusaks äriks muuta. Kuuse hinnangul on sellised spordialad nagu võrkpall ja suusatamine viimaste aastate jooksul reegleid muutnud just sel põhjusel, et telesse vaatamängulisemat väljundit pakkuda. (Kuuse 2003: 74).

Spordiala pääsemine televisiooni sõltub ka sellest, kui mugav või rahalises mõttes kasulik (kas spordiala näitamisest saadavad tulud kaaluvad üle selle näitamiseks minevad kulud) on üks või teine ala. Näiteks Lembitu Kuuse sõnade järgi on ühed kallimad telealad autoralli ja jalgrattasport, kuna mõlemad nõuavad mitmed liikuvaid ja staatilisi kaameraid (Kuuse 2003: 75).

Spordiülekannete tugev vastupidavus telekavades on veelgi märkimisväärsem kui vaa-data, millist peavalu ühe spordivõistluse ülekandmine telejaamale võib valmistada. Otseülekanded on väga ebamugavad, kuna spordivõistluste ülekannete kestvust on raske ette planeerida. Vaatamata teletegijate pingutustele erinevaid spordialasid telesõbralikumaks sättida, juhtub siiski tihti, et ülekanded kestavad planeeritust kauem ja jooksevad järgmistele saadetele sisse. Kommertstelevisioon peab spordiülekandeid näidates tegema erandeid reklaami näitamisel – näiteks jalgpallimäng on üks väheseid juhtumeid, kus telejaam peab rohkem kui 25 minutit läbi ajama ilma reklaamita (täpsemalt öeldes vähemalt 45 minutit) (Steen 2008: 151-152).

2.2 Spordireportaaži algus

2.2.1 Esimesed spordireportaažid maailmas

Raadios toimus esimene spordi otsereportaaž 1921. aasta aprillis Ameerika Ühendriikides Johnny Dundee ja Johnny Ray vahelisest poksimatšist. Kolm kuud hiljem kuulas Jack Dempsey ja Georges Carpentier'i vahelist raskekaalu tiitlimatši juba 300 000 inimest (Steen 2008: 148). Esimene spordireportaaž Euroopas läks raadioeetrisse mais 1923. aastal (Uba 1968: 119).

Esimese teleülekande au sai endale pesapall. Jaapanlaste väitel oli esimeseks spordiülekandeks teles 1931. aasta septembris selles samas riigis toimunud põhikooli pesapallimatš. Ameerika telekanali NBC andmetel olid esimese spordi teleülekande tegijateks hoopis nemad juba 1930. aasta mais, kui kanti üle New Yorkis toimunud Princeton Tigers'i ja Columbia Lions'i vahelist pesapallimängu. Väljakul oli üks kaamera, mis oli asetatud punktitaloo juurde ja teleauditooriumiks on hinnatud 400 vaatajat (Steen 2008: 149).

Inglise telekanal BBC tegi oma esimese spordiülekande 1937. aastal Wimbledonitennisväljakutelt (Barnett 1990, Steen 2008 kaudu). Samal aastal jõudis televaatajate ette ka maailma esimene ülekanne mootorisportdivõistlustelt. Järgemööda said spordiülendid oluliseks osaks maailma kõikides tol ajal funktsioneerinud televõrkudes (Steen 2008: 150). Kui 1950ndate alguses omas üksnes kümme protsenti Briti majapidamistest televiisorit ja Ühendriikides üheksa protsenti, siis 1960ndate lõpuks oli sama number mõlemas riigis ületanud juba 90 protsendi piiri (Andreson ja Bushman 2001: 1).

2.2.2 Esimesed spordireportaažid Eesti ringhäälingus

Eesti ringhäälingu esimeseks tõeliseks spordireporteriks peab Vello Lään Oskar Lõvi, tänu kellele jõudis Kristjan Palusalu olümpiavõit Eesti rahvani 1936. aastal 10 minutit pärast Deutschlandhalls välja kuulutamist (Lään 1966: 13, Uba 1968 kaudu). Oskar Lõvi õpilaseks pidas end aga Heino Mikkin, kes omakorda televisiooni spordisaadetele kindla vundamendi rajas (Lindström 2003: 6) Mikkin ja Lõvi alustasid koos raadioreportaažidega 1937. aastal (Lindström 2003: 6).

Eesti Televisioonis said spordisaated oluliseks osaks peagi pärast telekanali loomist. 1956. aastal seoses Cortina d'Ampezzo taliolümpiamängudega jõudsid Eesti teleekraanidele esimesed spordisaated. Samal aastal toimunud Melbourne'i suveolümpialt said televaatajad

teavet 13 erisaate abil. Neli aastat hiljem Rooma olümpiamängude aegu saadi juba Itaalia TV poolt toodetud reportaaže, mida võis kasutada viimastes uudistesaadetes kolm korda ööpäeva jooksul umbes kolmeminutiliste vaheaegadega neli tundi (Lindström 2003: 6-7).

Eestlased said 1957. aasta suvel hakkama ka esimese rahvusvahelise spordi teleülekandega, mis toimus Tallinna-Helsingi jalgpallimatšilt. Ülekannet tehti koostöös soomlastega ja Lindströmi hinnangul oli tegemist nii Soome rahvusteleviiooni esimese teleülekandega kui ka esimese rahvusvahelise spordivõistluste ülekandega Nõukogude Liidus (Lindström 2003: 7-8).

2.2.3 Monitorreportaaž

Raadios ja televisioonis hakati kasutama monitorreportaaže, mis mõningate spordivõistluste kajastamisel on kasutusel tänapäevalgi. Endise ETV spordireporterit Tarvo Villomanni järgi said monitorreportaažid Eesti Televisioonis alguse sellest, et Nõukogude Liidus oli võistlustele võimalik minna peamiselt vaid Moskva Kesktelevisiooni reporteritel ja ETV kommentaatorid said tänu Toomas Uba erikokkuleppele kohaliku juhtkonnaga Tallinna stuudiost Moskva televisiooni pildile eestikeelseid kommentaare lugeda (Lindström 2003: 48-49).

Monitorreportaaže kasutati ka raadios. Esimese monitorreportaaži tegi Toomas Uba koos Valdo Pandiga raadios 1964. aasta Innsbrucki taliolümpiamängude kiiruisutamisevõistlustelt, kus Ants Antson võitis 1500 meetri distantsil kuldmedali (Lindström 2003: 19).

2.3 Spordiala tundmine

Üks Eesti esimesi spordireporterid Heino Mikkin on öelnud, et spordiajakirjanikul on enne kõike vaja tõepärasust, täpsust, fakte ja operatiivsust, kuid ring algab spordiala tundmisest, sest selleta pole tõepärasust ega täpsust. (Mikkin 1981, Lindström 2003: 10).

Spordiala tundmisest tuleb spordireporteril jaoks vajalik asjatundlikkus, mis lisab kommentaarile autoriteeti ja usutavust. Toomas Uba on öelnud, et spordireporter ei pea tingimata olema kommenteeritava alaga ise tegelenud, kuid see tuleb kindlasti kasuks, kuna see annab vajalikke spetsiifilisi teadmisi ja tutvustab spordialaga kaasnevaid sadu pisiasju (Uba 1996, Lindström 2003: 42-44 kaudu). ETV spordireporter Anu Säärits on öelnud, et temale kui endisele kehakultuuri tudengile on sporditegemine samuti ajakirjaniku töös kasuks tulnud, kuna see on aidanud sportlasi paremini mõista (Säärits 2005).

2.3.1 Uue ala tundmaõppimine

Spordireporterid ei saa üldjuhul ainult ühele või kahele alale keskenduda (eriti Eestis), mistõttu uue ala tundmaõppimine on oluline osa kommentaatori ettevalmistusest.

Ameerika spordikommentaator Roger Twibell on öelnud, et kui ala on reporteril jaoks tundmatu, siis ta ei tohiks seda kommenteerida. Kusjuures tundmatu ala äraõppimine võib võtta aega mitmeid kuid (Hedrick 2000: 134). Anu Säärits on tunnistanud, et oma esimestel olümpiamängudel Atlantas 1996. aastal suruti talle kommenteerimiseks täiesti tundmatuid alasid, mida ta polnud tol hetkel maailmatasemel isegi näinud. Selle tõttu ebaõnnestusid mitmed reportaažid täielikult (Säärits 2005).

Spordireporteril tuleb meeles pidada, et paljudel juhtudel, kui ala on reporteril jaoks uus, võib tegemist olla ka vaataja jaoks võõra alaga. See nõuab jällegi reportaaži ajal teistsugust lähenemist, kus oluline koht on spordiala spetsiifiliste nüansside selgitamisel.

Tundmatu ala puhul tuleb reporteril arvestada televaataja teadlikkusega. Kui televaataja/raadiokuulaja tunneb spordiala, siis on võimalik palju vabamalt ülekandele läheneda ja esitada sisukamat analüüsi (näiteks taktikalist mängukäiku). Spordialateadlikule publikule ei tohigi pakkuda liialt lihtsustavat reportaaži, vaid kõnelda lisaks mängu käigule ka selle taga peituvast. Kui televaatajad ei pruugi spordialaga hästi kursis olla, siis tuleks kasutada lihtsamaid termineid ja selgitada ainult kõige olulisemaid aspekte ning seda, miks üks või teine nüanss antud spordiala puhul oluline on (French 2003: 46-47).

2.4 Ettevalmistus

Iga spordireportaaž algab põhjalikust ettevalmistusest. USA spordireporter Bob Costas on öelnud, et korralik ettevalmistus lisab reportaažile sisukust, väärtust ja värsket hingamist. Hea ettevalmistus pakub auditooriumile palju rohkem ning lisab reporteri isikule asjatundlikkust ning autoriteeti. Üksnes hea stiili ja sarmikusega ei peta kuulajaid/vaatajaid ära. Ameerika jalgpalli kommenteeriv Larry Zimmer on lisanud, et kommenteerimisel tuleb olla informeeritud ja aus – kui reporter ei tea midagi, siis tulebki nii öelda. Ausus muudab reporteri tõsiseltvõetavaks (Hedrick 2000: 29-30).

Spordiala reeglite tundmine kuulub ettevalmistuse juurde. Kui reporter ei ole ülekande ajal reeglis kindel, siis tuleb see kohe järgi vaadata, mis tähendab, et spordiala reeglid peaksid ka ülekande ajal alati kättesaadavad olema. See kehtib eriti meeskonnalade puhul nagu näiteks jalgpall, korvpall ja pesapall (Hedrick 2000: 35-36).

Toomas Uba jagas ettevalmistuse kaheks: pidevaks, üldiseks ettevalmistuseks ja vahetuks, konkreetse reportaaži ettevalmistuseks. Pidev ettevalmistus tähendab sisuliselt spordieluga pidevat kursisolekut ja faktimaterjalide kogumist. Konkreetne ettevalmistus toimub iga võistluse puhul eraldi ja detailselt võistlejaid ning võistlusolusid silmas pidades (Uba 1968: 125).

Toomas Uba on ise öelnud, et ettevalmistus üheks võistluseks kestab tunde ja päevi. Eriti kehtib see kergejõustiku, ujumise, mootorispori jt selliste alade kohta, kus on palju erinevaid võistlusviise (Uba 1968: 125).

Ameerika spordikommentaatorid peavad ettevalmistuse osas üheks lihtsamaks spordialaks korvpalli. Seda põhjusel, et korvpallimäng on kiire ja tausta jagamiseks on lihtsalt palju vähem aega. Ettevalmistatud materjali saab siduda mängu ajal esitatava narratiivi abil. Kõige raskemaks spordialaks peetakse selles kategoorias ameerika jalgpalli, kuna iga mängu ajaks tuleb teha ettevalmistustöö pea 100 mängija jaoks (Hedrick 2000: 46; 62). Eesti praktikas saab seda võrrelda näiteks murdmaa- või laskesuusatamisega, kus on samuti ühel võistlusel stardis ligi sada võistlejat. Kuna meeste ja naiste võistlused on suusatamises tavaliselt ühel ja samal päeval, siis see number isegi kahekordistub.

2.4.1 Ettevalmistatud materjali kasutamine

Kommentaator peab oskama valida, millal ja kui palju taustinfot reportaaži ajal jagada. Kuna ei tohi informatsiooni üksnes sellepärast läbi suruda, et see on raske vaevaga kogutud.

Kommentaator peab koguma piisavalt palju infot, et olla valmis sellest ainult väikest osa kasutama. Tihti jääbki suurem osa infost kasutamata, kuna see pole reportaaži ajal kohane.

Märkmed mängijate kohta peavad samal ajal olema organiseeritud süsteemis, mis võimaldaks neid kiiresti, ainsa pilguga spordivõistluse ajal meelde tuletada (Hedrick 2000: 30 ja 43).

Spordivõistlusi ja eriti sportmänge kommenteerides on üks olulisemaid aspekte võistlejate identifitseerimine. See aga tähendab, et reporter peab olema piisavalt hästi ettevalmistunud, et võistlejad silmapilkselt ära tunda. Mitmed Ameerika spordireporterid kasutavad selleks puhuks sportmängude salvestusi (Hedrick 2000: 38). Nii on võimalik sportlaste nägusid meelde jätta ja panna need ilma pikema viivitusega kokku nime ja numbriga. Kuna selliste meeskonnalade puhul nagu jalgpall, korvpall või võrkpall võib mängijate nägude, nimede või numbrite nägemine teleekraanilt raskendatud olla (eriti jalgpall), siis saab salvestuste abil tundma õppida ka sportlaste välimust (pikkust, suurust), väljakul/platsil liikumise maneeeri ja mängustiili.

2.5 Hääil

„Ubal olid reporteri jaoks kõik hädavajalikud omadused olemas – tal oli kujundlik keel. Oskas rääkida huvitavalt, kasutada palju võrdlusi ja omadussõnu“ (Kaljuveer 2003).

Reporterite hääil on ainus, mille järgi auditoorium spordireportaaži ajal reporterit identifitseerida ja hinnata saab. Legendaarse USA spordikommentaatori Marv Alberti hinnangul väärtustavad kuulajad ennekõike kommentaatori asjatundlikkust, huumorimeelt ja meelelahutuslikkust (Hedrick 2000: 30). Kõike seda peab aga reporter tegema oma häälega ja seetõttu on oluline iga reporterite hääilt puudutav komponent. Hääle komponendid on lahti seletanud USA spordikommentaator Tom Hedrick (Hedrick 2000: 13-19):

- 1) Tämbel ja helikõrgus – hääletämbel on üldiselt kaasasündinud omadus ja seetõttu mõnel kommentaatoril lihtsalt on parem hääletämbel kui teisel. Kõrge hääil ei sobi reportaaži edastama. Sellega tekib kõige rohkem probleeme naistel ja noortel reporteritel. Samas on võimalik hääletämbril ja hääle kõrgust sobivas suunas (tavaliselt madalamaks) mõjutada õige hingamise ja kõnetreeninguga.
- 2) Kiirus – kõige sagedamini kipuvad kommentaatorid liiga kiiresti rääkima. Sellisel puhul on jutt raskesti mõistetav. Sõnade vahele peab jääma õhku. Liiga kiiresti rääkimine on tavaliselt tingitud närvilisusest. Aeglasem kõnetempo aitab ka madalamat hääletämbril hoida.
- 3) Iseloom – hääil peaks väljendama vestluslikkust. Kuulajad ootavad, et nendega räägib inimene, mitte robot. Mitmed ameerika spordireporterid kasutavad sarnast võtet: nad kujutavad reportaaži tehes ette nagu vestleksid tuttava inimesega sundimatus keskkonnas.
- 4) Usutavus – spordireporterite hääil kõlab usutavalt kui ta teab, millest räägib. Teadmist ei saa teeselda. Seetõttu ongi usutava hääle saavutamise aluseks eeltöö.
- 5) Hääldus ja diktsioon – need kaks komponenti aitavad parandada ka usutavust. Spordireporterite diktsioon peab olema korrektne – tuleb vältida laisklevat rääkimist ja häälda-

da iga sõna selgelt välja. Nimede hääldusvead võivad usutavusele pärssivalt mõjuda. Rahvusvahelises spordis peab reporter hääldama erinevate riikide sportlaste nimesid ja õiged nimehääldused on saavutatavad korraliku eeltööga.

- 6) Huumor – reportaaži tehes peab kuulajal olema selge, et reporter naudib oma tööd ja tal on lõbus. Õige ajastusega ja maitsekas huumor tuleb spordireportaažile alati kasuks. Siiski tuleks meeles pidada, et meelelahutamine ei tohiks varjata peamist funktsiooni – informatsiooni jagamist.
- 7) Sõnavara – sõnade vale kasutamine on sama suur (kui mitte suuremgi) patt kui nimede valesti hääldamine. Reporteri sõnavara peab olema piisavalt rikas, et reportaaži ajal sõnad otsa ei saaks ja mõni termin liialt palju ei korduks. Seetõttu tuleks eelnevalt konkreetse spordiala terminoloogia endale peensusteni selgeks teha.
- 8) Kirjeldus – raadiokommentaari puhul on sündmuse kirjeldus kõige olulisemal kohal, kuid ka TV puhul tuleb sellele palju tähelepanu pöörata. Sündmuse kirjeldus peab olema kiire ja täpne. Kui vaataja/kuulaja saab publiku hõiskamise või visuaalse pildi abil aru, et midagi olulist on juhtunud, aga reporter pole seda maininud, siis võib see auditooriumile mõjuda ärritavalt (Hedrick 2000: 13-19).

Viimane punkt ehk olukirjeldus on ka spordireportaaži kandvaim osa ja sellest tuleb pikemalt juttu järgmises peatükis.

2.6 Olukirjeldus

„Otsereportaažide puhul peaks sisuks olema informatsiooni objektiivne vahendamine täpsete faktide kaudu. [...] Spordireportaaži põhiülesandeks on kuulajat informeerida, kuid mitte otseütleamise teel, vaid reportaažis sündmuse pingekõvera emotsionaalse vahendamise teel.“ (Uba 1968: 128 ja 130).

USA spordireporter Wayne Larrivee soovib seejuures sarnaselt tippsportlasele ka kommentaatoril emotsionaalses plaanis mitte kohe kõike välja panna. Tuleb jätta veel mõni käik varuks, kui võistlus jõuab lõpuhetkeni. (Hedrick 2000: 72).

Ülekande ajal on reporteril kõige suurem vaenlane aeg. Kui trükiajakirjanduses saab sõnu seada ja lauseid sättida, siis raadio- või telereportaaži puhul ei ole piisavalt aega, et vaatajale/kuulajale täiuslikku pilti maalida (Steen 2008: 152-153). Sellest tulenevalt peab kirjeldus olema spontaanne improvisatsioon. See omakorda nõuab ääretut täpsust, kus iga viga võib oluliselt kahandada reporteril autoriteeti (Uba 1968: 131).

2.6.1 Raadio vs televisioon

Spordireportaažis tuleb olukirjelduse kohalt sisse kõige suurem erinevus raadio ja televisiooni vahel. Kokkuvõtlikult öeldes on asi lihtne: raadios tuleb kirjeldada mängu käiku võimalikult detailselt, TV-s pole see vajalik ja parem on pildile midagi lisada, mitte seda kirjeldada. Toomas Uba on seda vahet illustreerinud järgmise näitega:

„Tšehhoslovakkia televisioon transleeris 1960. aastal Pariisist Euroopa jalgpalli karikavõistluste finaalmatši Nõukogude Liit – Jugoslaavia. Et televisioonikommentaator viimasel hetkel enne väljasõitu Pariisi haigestus, leiti väljapääs raadioreportaaži paralleelses kasutamises televisiooniülekanDES. Vaataja reageering oli enneolematult suur ja enneolematult... negatiivne. Raadiokuulajale, kes mängust pildilist kujutist ei saanud, oli see aga samal ajal väga huvitav reportaaž, televisioonis sai liigne sõna aga lihtsalt segavaks“ (Uba 1968: 136).

2.6.2 Raadio

Mitmed kogenud kommentaatorid soovivad algajal kommentaatoril esmalt proovida raadio-reportaaži, sest see õpetab hindama sõna väärtust (Hedrick 2000: 58). Kuna raadios on toimuva edasiandmise kiirus kõige olulisem, siis peab reporter oskama toimuvat kirjeldada võimalikult väheste sõnadega. Kuulaja peab olema pidevalt teadlik, mis areenil toimub – spordireporter peab olema kuulajale silmade eest (Hedrick 2000: 59). Kiire rääkimine ei ole sellisel puhul kõige parem lahendus, kuna see takistab tekstist arusaamist.

Raadios on olulisel kohal ka statistika. Numbrite rägastikku ei maksa sattuda, kuid siiski peetakse raadiokommentaari puhul kõige olulisemaks pidevat punktiseisu/hetkeolukorra mainimist (kehtib ennekõike sportmängude kohta). USA korvpallikommentaator Paul Tinkle on öelnud, et ainus, mida kuulajad tegelikult teada tahavad on: Mis seis on? Kes juhib? Kui palju aega on jäänud? Milline veerandaeg käimas on?¹ Üks Ühendriikide spordireportaaži pioneere Red Barber võttis võistlusele kaasa munataimeri, mille ta pani iga kolme minuti tagant helisema – iga märguande ajal tuli kuulajatele öelda mängu skoor (Hedrick 2000: 58).

Lisaks punktiseisule on raadios oluline ka mängus toimunu iga 10-15 minuti tagant kokku võtta, et hiljem ülekandega liitunud inimesed saaksid aru, mis varem on toimunud ja miks antud hetkel võistlus sellises seisus on (Hedrick 2000).

2.6.3 Televisioon

Toomas Uba on öelnud, et kommentaatori roll peaks olema ennekõike abistav, juhendav ja suunav – mida vaadata, kuidas vaadata, kuidas üht või teist situatsiooni mõista (Lindström 2003: 28).

Telereportaaži puhul on tõeline kunst see, kui reporter teab, millal mitte rääkida. Tuleb rääkida sellest, mida pilt ei näita, millele keskmisel vaatajal ligipääs puudub. Paljud reporterid ei oska hinnata õige sõna õigeaegset kasutust (Hedrick 2000: 93-94). Siiski võib televisioonis tekkida rääkimise tiheduse valikul probleem auditooriumi ootustega, kuna auditoorium koosneb väga erinevatest inimestest. Austraalia kriketikommentaator Richie Benaud on kirjeldanud olukorra keerukust:

---

¹ Paul Tinkle. Sport Broadcasting Tips for Radio Beginners. URL (kasutatud veebruar 2010) <http://www.americansportscastersonline.com/radiosportscastingtips.html>

„Õiget vahetõrda on väga raske leida. Televaatajate hulgas on lapsi, emasid ja isasid, kes ei olegi varem kriketit näinud – nemad tahavad saada võimalikult palju infot. Siis on inimesed, kes võib-olla mängivad vabal ajal kriketit ja teavad sellest päris palju – nemad tahavad rohkem infot, aga kaugeltki mitte nii palju kui algajad vaatajad. Lõpetuseks on need inimesed, kes arvavad, et teavad kriketist rohkem kui keegi teine ja nemad ei taha, et neile üldse midagi räägitaks. Reporteril tuleb leida tasakaal ja kujundada enda jaoks mudelkuulaja, kes sobiks kõikide eelpool mainitud kuulajatüüpidega“ (Benaud 1984, Steen 2008: 157-158 kaudu).

Selline televaatajate mitmekesisus eksisteerib enamike spordialade puhul. Toomas Uba on näiteks toonud välja ka iluisutamise, kus kommentaar võib kubiseda eriterminitest, mille keerukuse tõttu võivad reportaažid vähem asjatundlikuma auditooriumi jaoks muutuda üksluiseks (Uba 1968: 152).

On öeldud, et telereportaaži puhul on reporteri kõige suuremaks relvaks tema arsenalis vaikus (Benaud 1984). Kui vaikust kasutada õigel ajal võib see mõjuda paremini kui ükskõik milline kommentaar. Telekanali FOX auhinnatud spordireporter Joe Buck rõhutab, et rääkimise ja vaikimise vahel tuleb leida õige rütm. Ei ole mõtet iga hetk jutustada, vahel on kasulik lasta publikul reportaaži kanda (Hedrick 2000: 104).

Kuigi võrreldes raadioga peaks olukirjelduse maht televisioonis olema tunduvalt väiksem, on Bob Costas korvpalli näitel öelnud, et telereportaažis ei saa areenil toimuvat kirjeldamata jätta, kuid seda tuleb teha lühidalt ja konkreetset. Kõige olulisem on identifitseerida võistlejaid.

Otsekirjeldus moodustab tema hinnangul teles üksnes 5 protsenti kogu jutust. Suurem osa ajast tuleb pildile allkirju panna ja ekspertkommentaatori mõttelõnga arendada (Hedrick 2000: 122).

Teles mängib olulist rolli ka monitori jälgimine või mittejälgimine. Kui spordireportaaži ajal tekib hetk, kus vaataja märkab midagi olulist ekraanil ja kommentaator ei tee sellest välja, siis seisneb põhjus tõenäoliselt selles, et kommentaator vaatab võistluse käiku väljakult/staadionilt, mitte monitorilt. Mõned Ühendriikide spordikommentaatorid eelistavad jälgida ainult monitore, kuna see annab neile täpselt sama pildi, mida näevad televaatajad kodudes ning nii on võimalik end pildiga paremini siduda. Teised jälle eelistavad jälgida areenil toimuvat, kuna siis saavad nad televaatajatele pakkuda just nimelt midagi sellist, mida nood ei näe. Kõige paremaks lahenduseks peetakse varianti, kus reporter jälgib piltlikult öeldes ühe

silmaga monitori ja teise silmaga areenil toimuvat. Kumbagi ei tohi ära unustada (Hedrick 2000: 100-101).

2.6.4 Kiired ja aeglased spordialad

Kommentaari iseloomu määrab väga palju konkreetse spordiala tempokus. Kiire ala puhul nagu korvpall või jäähoki kulub suurem osa ajast toimuva pidevale kirjeldamisele (eriti raadios). Samas näiteks suusatamine või sportmängudest tennis ja kriket (Steen 2008: 153) on palju aeglasema tempoga võistlusalad ning jätavad seetõttu küllalt palju tühje kohti taustinformatsiooni ja analüüsi pakkumiseks. Urmas Ott on selgitanud, kuidas Toomas Uba just aeglase tempoga alade puhul pööras väga mõjusa efektiga rohkem tähelepanu vestluslikule reportaažile, kui tõi näiteks jooksumaratoni ajal sisse fakte vaatamisväärsustest (Ott 2003: 88). Kultuurilise taustaga reportaažide vestlusliku poole rõhutamist on oluliseks pidanud ka ETV spordireporter Anu Säärirts (Säärirts 2003: 64).

2.7 Ekspertkommentaator

Ühendriikide spordiajakirjanduses kutsutakse ekspertkommentaatorit värvi-kommentaatoriks (*color-commentator*). Inglismaal on levinud kaaskommentaatori (*co-commentator*) mõiste.² Eestis on kasutusel nii ekspertkommentaator kui ka kaaskommentaator, kuid kõige sagedamini ei taheta reporterit ja ekspertkommentaatorit üldsegi teineteisest eraldada. Suurbritannias ja eriti Ameerika Ühendriikides on ekspertkommentaatori ülesanded ja vajalikkus üsna täpselt reglementeeritud.

Reporterit ja ekspertkommentaatorit vaheline koostöö on reportaaži ajal väga oluline. Rääkimise kord ja ülesanded eetris peavad täpselt paigas olema – teineteisest ei tohi üle rääkida (Steen 2008: 159). Reporter juhib ekspertkommentaatori tegevust ja peab õige rütmi leidma. Tuleb leida õige süsteem, kasvõi kehakeele märgid, et selgeks teha, millal keegi midagi rääkima peab (Hedrick 2000: 78).

Raadios on reporterit ja kaaskommentaatorit vaheline jutustamise osakaal vastavalt 45 ja 55 protsenti – st. kaaskommentaator räägib rohkem. Teles on samad numbrid vastavalt 40 ja 60 protsenti (Hedrick 2000: 60-61). Reporterit ülesandeks on sündmusi võimalikult lühidalt, aga täpselt kirjeldada ja kaaskommentaator peab värvika jutuga vahesid täitma.

Ekspertkommentaatorit rollis peaks olema oma ala ekspert – keegi, kes on antud spordialaga varem tegelnud või muul moel sellega professionaalselt seotud. Võimaluse korral võiks tegemist olla mõne kuulsa nimega, kes oma autoriteedi juba iseenesest kommentaatorikabiini kaasa võtaks (Hedrick 2000: 98).

Samas tuleb arvestada, et eksperdid ei ole väljaõppinud ajakirjanikud ja reporterit tuleb ekspertkommentaatorit eest hoolitseda. Ekspertidel on head mõtted ja ideed, kuid paljudel juhtudel (eriti kogenematul eksperdil) on probleeme eneseväljendusega. Reporter peab seetõttu eksperti hoolikalt kuulama. Kui midagi jääb segaseks, siis saab reporter selle üle täpsustada või vajalikus kohas uue küsimuse esitada (Hedrick 2000: 125).

Ameerika jalgpalli kommentaator Mike Patrick on sõnastanud USA koolkonnas väga rangelt paika pandud ekspertkommentaatorit ja reporterit rollid: „Kommentaatorid unustavad ära, mis nende töö on. Isegi kui reporter tunneb, et ta teab spordiala läbi ja lõhki, ei ole tal võrreldes ekspertkommentaatoriga mingit õigust professionaalseid arvamusi välja käia (nt. „See oli väga hea rünnak“) – need tuleb eksperdile jätta. [...] Kui reporter teab midagi, siis on

---

² Wikipedia – Color commentator. URL (kasutatud veebruar 2010)
http://en.wikipedia.org/wiki/Color_commentator

tal võimalus ekspertkommentaator selleni juhtida – eriti kui nad on seda varem eetriväliselt arutanud“ (Hedrick 2000: 98).

Enne mängu võib ekspertkommentaatoriga nõ lahinguplaani paika panna. Näiteks Bob Costas palub enne mängu oma kaaskommentaatoril välja pakkuda kümme teemat konkreetse võistluse kohta, mille üle saaks mängu käigust olenemata ülekande ajal arutada (Hedrick 2000: 123).

Reporter võib ka ekspertkommentaatori käest mõne võistluse nüansi kohta reportaaži ajal julgelt küsida. Seda tehes pöördub ta eksperdi poole kui osa kuulajatest/vaatajatest.

Kindlasti tuleks ekspertkommentaatori ülesandeks jätta kõige kriitilisemad ütlused kohtunike ja mängijate suunal. Reporter võib sealjuures kohtunikku kritiseerida üksnes juhul, kui ta on kohtuniku eksimuses surmkindel (Hedrick 2000).

Kuna teles jääb rohkem aega analüüsiks ja vabamaks kommentaariks, siis on ekspertkommentaatori roll teles suurem kui raadios. NBA kommenteerimisega kuulsaks saanud Ühendriikide reporteri Kevin Harlani hinnangul on ekspertkommentaator tähtsuselt mängu keskmes, pärast teda tuleb telepilt ja siis alles kolmandana kõike kokku dirigeeriv reporter (Hedrick 2000: 98).

2.7.1 Reporter eksperdi rollis

Erinevalt Ühendriikide koolkonnast, kus reporteri ja eksperdi rollid on väga rangelt määratud, võib näiteks Euroopas ja sealhulgas Eestis märgata vabamat rollijaotust. Näiteks Briti teleteadlane Ivor Yorke (1990) on spordikommentaatori üheks olulisemaks rolliks nimetanud interpreteerimist. See aga sisaldab paratamatult endas ka reporteri hinnangut, mis peaks Ühendriikide õpetuste järgi jääma eksperdile. Ka Toomas Uba (1968) on reportaaži nimetanud subjektiivseks žanriks – jällegi vihje seisukohale, et reporteri arvamus ja hinnang on vastupidiselt Ühendriikide koolkonnale reportaažis igati asjakohased.

Eesti kontekstis on reporteri palju laiemat haaret kõige selgemalt selgitanud Heino Mikkin, kes on seejuures nimetanud spordiajakirjanikku küll vahendajaks, kuid maininud ka seda, et reporteril tuleks reportaaži hinnangutega sisustada. Ta on ka lisanud, et spordiajakirjanikul on võime oma hinnangutega võistlus kuulaja/vaataja jaoks ära rikkuda. (Mikkin 1981, Lindström 2003: 10). Sellest tulenevalt saabki reporteri astumist eksperdi rolli riskantseks sammuks pidada, mistõttu eksperdi kasutamine kasvõi konsultandina peaks olema vältimatu osa spordireportaažist.

2.7.2 Kolme liikmega reportaažitiim

Ameerika Ühendriikides kasutatakse mõne ala puhul vahel ka kolmest liikmest koosnevat kommentaatoritiimi. Paljudel juhtudel see siiski ei tööta ja üldiselt peetakse seda palju keerulisemaks koosluseks kui klassikalist kahe liikmega tiimi. Peamine probleem tekib sellest, kui palju ja mis ajal keegi rääkima peaks. Üksteisest üle rääkimine on kerge tulema. Tavaliselt koosneb kolmeliikmeline reportaažitiim kahest ekspertkommentaatorist ja ühest reporterist, kes kogu reportaaži raamistiku paika paneb. Kuna kolm liiget tahavad rohkem jutustada, siis saabki seda kooslust kasutada niisuguste alade puhul, kus jääb palju aega mängutühimike täitmiseks. Näiteks töötab see USA praktikas kõige paremini Ameerika jalgpalli puhul (Hedrick 2000: 70-71).

Kolmeliikmelist reportaažitiimi on väga raske tööle saada ka siis, kui kõik liikmed üksteist läbi ja lõhki tunnevad. Ideaalseks toimimiseks on vaja õiget tasakaalu isiksuste vahel. Näiteks naljamees, mõistuse hääl ja juht on üks paremini töötavaid kombinatsioone. Juhi ehk reporteri ülesanne on kahte eksperti õigesti „majandada“ – tal tuleb leida neile hetked, millal rääkida, kuid samal ajal tuleb püsida võistluses järje peal ja hoida narratiivi (Hedrick 2000: 70-71).

Mõne Ameerika meeskonnaspordiala (näiteks ameerika jalgpalli) puhul kasutatakse reportaažitiimis ka vaatlejat (*spotter*), kes aitab väljakul mängijaid identifitseerida. Teda kasutatakse siiski rohkem varuvariandina ning tema hääl ei kostu kunagi reportaažis (Hedrick 2000: 68).

3. Uurimisküsimused

Antud töö uurimisülesanne on ETV spordireportaaži kõrvutamise rahvusvaheliste analoogidega ning sellest johtuvalt analüüsida kõrvutatud reportaažide teostust ning erinevusi ja sarnasusi tingivaid tegureid. Analüüsi aluseks on seatud järgnevad küsimused, mis on tuletatud otseselt teoreetilistes lähtekohtades esitatud materjalist ja rõhuvad ennekõike reportaažide uurimiskategooriate välja toomisele. See annab hea lähtekoha Vancouveri 2010. aasta taliolümpiamängudel tehtud reportaažide võrdlemiseks.

- 1) Mis ülesandeid täidab reporter reportaaži ajal?
- 2) Mis ülesandeid täidab ekspert reportaaži ajal?
- 3) Kas ja kuidas muutub kommentaatorite töö sõltuvalt spordiala eripärast?
- 4) Milline on kommentaatorite koostöö eetris?
- 5) Milline on ETV spordireportaaž võrreldes teiste riikide spordireportaažidega lähtuvalt eelnevatest küsimustest?

4. Meetod ja valim

Uurimismeetodina on selles töös kombineeritud kvalitatiivne ja kvantitatiivne kontentanalüüs. Kvalitatiivne meetod on kasutusel kirjeldavate tunnuste analüüsis ja võrdluses, kvantitatiivne meetod aga kahe arvuliselt mõõdetavate tunnuste analüüsis ja võrdluses.

Valimiks on kolme eritüübilise olümpiaala – jäähoki, murdmaasuusatamise ja iluuisutamise 2010. aasta Vancouveri olümpiamängude reportaažid ETV-s ning võrdluseks valitud vähemalt kahe või enama mitte-Eesti telekanali ülekanne samalt või sama salvestuse puudumisel oma struktuurilt ja iseloomult võimalikult lähedaselt sama ala võistluselt.

Analüüs baseerub eeldusel, et valitud reportaažide puhul kommenteerivad võistlusi väljaõppinud ajakirjanik ehk reporter ja oma ala ekspert. Paari erandiga see eeldus ka kehtis. Erandite puhul oli tegemist kas ühe kommentaatoriga ehk reporter kommenteeris võistlusi ilma eksperdita (YLE jäähoki finaali ja ZDF jäähoki veerandfinaali) või ühel puhul oli tegemist ka olukorraga, kus töötas kolmeliikmeline kommentaatoritiim ehk üks reporter ja kaks eksperti (NBC iluuisutamise ülekanded). Neid erandeid on tulemuste osas arvestatud ja vajadusel üldistustest välja jäetud (ainult reporteriga ülekanded kommentaatorite koostöö analüüsis) või

on erandi tingimused välja toodud (NBC iluuisutamise ülekanded ekspertide analüüsis ja kommentaatorite koostöö analüüsis).

4.1 Alade ja kanalite valik

Kanalite valik sõltus üldjuhul kõige rohkem ülekannete salvestuste hankimise võimalustest. Iga võistluse puhul on baasreportaažiks valitud ETV (Eesti Televisioon – Eesti avalik-õiguslik ringhääling) ülekanne ja vastavalt autori keeleoskusele on võrdlusmaterjalina valitud kõige rohkem ingliskeelseid kanaleid. Sellest tulenevalt ongi valitud võrdluseks Eurospordi (peamiselt Euroopa auditooriumile suunatud rahvusvahelise taustaga spordiakanal) ingliskeelsed reportaažid ja Põhja-Ameerika koolkonnaga võrdlemiseks ka NBC (National Broadcasting Company – Ameerika Ühendriikide erakanal) ja CTV (Canadian Television – Kanada suurim erakanal) reportaažid. Kuna töö teoreetiline osa toetub suuresti just Põhja-Ameerika koolkonna õpetustele, siis võiks neid kanaleid pidada ehk kõige väärtuslikumaks võrdlusmaterjaliks. Murdmaasuusatamise juures paraku Põhja-Ameerika võrdlusmaterjal puudub, kuna nende salvestuste hankimine ebaõnnestus.

Lisaks ETV-le ja keskmiselt kahele-kolmele ingliskeelsele kanalile kuulub valimisse ka soomekeelne YLE, saksakeelne ZDF ja rootsikeelne SVT.

YLE (Yleisradio – Soome avalik-õiguslik ringhääling) on valitud põhjusel, et see annab ETV puhul hea võrdluse lähinaabri reportaažikoolkonnaga.

ZDFilt (Zweites Deutsches Fernsehen – üks kahest Saksamaa avalik-õiguslikust ringhäälingust) on üks reportaaž jäähokist – see on valitud sooviga võrrelda vähemalt ühe ala kontekstis autori eelnevatest kogemustest lähtuvalt Saksamaa kui reporterite rolli pisut teisiti käsitleva koolkonna reportaaži.

SVT (Sveriges Television – Rootsi avalik-õiguslik ringhääling) puhul kuulub valimisse samuti üks reportaaž ja seda murdmaasuusatamise võistlustelt. Konkreetne valik on tehtud põhjusel, et tuua analüüsitava materjali sekka reportaaž, kus ülekannet tegeva riigi sportlane tuli ühtlasi ka olümpiavõitjaks.

4.1.1 Jäähoki

Jäähoki on valitud põhjusel, et tegemist on ühe populaarsema taliolümpiamängude alaga üldse. Lisaks on jäähoki puhul tegemist erilise alaga taliolümpiamängude kontekstis – see on ainus talvine traditsioonilises mõttes meeskonnaala (nagu jalgpall, korvpall, võrkpall jne.).

Võttes arvesse töös analüüsitud jäähokit kajastanud kanaleid, siis NBC³ ja CTV⁴ puhul on tegemist vastavalt USA ja Kanada telekanalitega, kus jäähoki näitamine on üsna sage. NBC näitab seejuures NHLi hooajal (sügis-kevad) jäähokit iganädalaselt. Nii USA-s kui ka eriti Kanadas on jäähoki erakordselt populaarne ja tõenäoliselt auditooriumi jaoks kõige olulisem taliolümpiamängude ala üldse, mistõttu nende riikide puhul saab rääkida auditooriumi suhteliselt suurest alaga kursis olemisest.

Soome YLE⁵ on lisaks olümpiaturniirile näidanud ka teisi jäähoki suurvõistlusi ja aegajalt ka kohalikke mängu. Jäähoki populaarsust Soomes saab samuti suureks pidada ning sarnaselt Põhja-Ameerika auditooriumile võib rääkida auditooriumi heast spordiala tundmisest ja kogemusest.

Eurosport on vaatamata spordikanali staatusele jäähokit oma kavas suhteliselt harva näidanud. Peale olümpiaturniiri näitamist on viimasel ajal Eurospordi kavas olnud küll mõningad noorteturniirid⁶, kuid arvestades üldist spordialade mahtu ja tasakaalu Eurospordi kavas on jäähoki osakaal jäänud marginaalseks, mistõttu võib öelda, et Eurospordi jaoks mängib jäähoki spordialana ka vähemtähtsat rolli. Eurospordi auditoorium on küll rahvusvaheline, kuid siiski võib eeldada, et auditooriumi jäähoki vaatamise kogemus ja üldine ala tundmine on tunduvalt väiksem kui Põhja-Ameerika ja Soome telekanalite puhul. Kui veel silmas pidades, et analüüsitud Eurospordi reportaažid olid Briti kommentaatoribaasiga, siis Briti televaatajate jaoks võib tegemist olla eriti võõra alaga.

ETV ja ZDFi vaatajate jäähokikogemus on tõenäoliselt üsna sarnane Eurospordi auditooriumi omaga, kuna nii ETV kui ka ZDF ei kajasta oma programmis jäähokit regulaarselt, vaid ainult üksikute suurvõistluste ajal. Saksamaal toimusid küll 2010. aasta mais jäähoki maailmameistrivõistlused⁷, kuid sarnaselt Eestile võib oletada, et jäähoki populaarsus jääb seal mitmete teiste alade varju. Teisisõnu võib auditooriumi jäähoki kui spordiala tundmist Eestis ja Saksamaal pidada väiksemaks kui see on Põhja-Ameerikas ja Soomes.

Oma iseloomult on jäähoki kiire tempoga spordiala, mis võiks eeldatavasti tähendada suurt rõhku olukirjeldusele ja pingelisele häälekasutusele ning sellest tulenevalt ka väiksemat rõhku vestluslikule reportaažile.

---

³ NBC Sports TV listings. URL (kasutatud mai 2010) <http://nbcsports.msnbc.com/id/30092015/ns/sports>

⁴ NHL on CTV. URL (kasutatud mai 2010) http://en.wikipedia.org/wiki/NHL_on_CTV

⁵ MM-Jääkiekko 2010: Ohjelma ja tv-lähetykset. URL (kasutatud mai 2010) http://www.yle.fi/urheilu/lajit/jaakiekk/mm_jaakiekkko_2010/2010/04/ohjelma_ja_tv-lahetykset_1607128.html

⁶ Eurosport 2 acquires Ice Hockey rights. (2008) Sports City, 10. detsember. URL (kasutatud mai 2010) http://www.sports-city.org/news_details.php?news_id=6551&idCategory=110

⁷ Eishockey-WM 2010 in Deutschland. URL (kasutatud mai 2010) <http://sport.zdf.de/ZDFsport/inhalt/12/0,5676,8067468,00.html>

4.1.2 Murdmaasuusatamine

Murdmaasuusatamine on valitud põhjusel, et see on eestlaste ja ETV jaoks kõige vaadatavam ala olümpiamängudel⁸. Lisaks oli see ainus võistlusala, milles Eesti medali võitis. Oma sportliku eripära poolest erineb see ka oluliselt kahest teisest alast.

Valitud telekanalitest saab suusatamist populaarseks pidada Eesti ETV, Rootsi SVT ja Soome YLE puhul. Kõikide puhul võib öelda, et murdmaasuusatamine on üks kõige olulisemaid spordialasid taliolümpiamängudel selle riigi auditooriumi jaoks. Seetõttu saab nende kanalite puhul auditooriumi pädevust kindlasti suhteliselt suureks pidada.

Eurosport oma rahvusvahelise auditooriumiga ja Briti kommentaatoribaasiga esindab eeldatavasti mitmekesisemat vaatajaskonda, kus on nii hästi alaga kursis oliijaid, kui ka esimest korda murdmaasuusatamist vaatavaid inimesi. Sellest tulenevalt võiks auditooriumi keskmist ala tundmist nimetada siiski väiksemaks kui ETV, YLE ja SVT puhul.

Oma iseloomult on murdmaasuusatamine keskmise tempoga spordiala, kus vastavalt võistlusele võib esineda nii vestlusliku reportaaži (näiteks maraton) kui ka pingelise kommentaari iseloomujooni (näiteks sprint või lühike eraldistardist sõit).

4.1.3 Iluuisutamine

Iluuisutamine on valitud peamiselt põhjusel, et see on samuti kordumatu struktuuriga taliolümpiaala, kuna rõhub ennekõike esteetikale, mitte nii väga sportlikule pingele ja pingutusele.

Iluuisutamise võistlused ei toimu üldjuhul nii regulaarselt kui jäähoki või murdmaasuusatamise võistlused, mistõttu ei saa ühelgi analüüsitud kanalil olla niivõrd regulaarset iluuisutamise näitamise kogemust kui jäähoki või suusatamise puhul.

Küll aga saab öelda, et kõik valitud kanalid (ETV, Eurosport, YLE, NBC) on näidanud lisaks olümpiavõistlustele ka teisi suurvõistlusi, olgu nendeks siis kohalikud meistrivõistlused (NBC⁹) või Eestis toimunud Euroopa meistrivõistlused (ETV, YLE, Eurosport). Valitud riikide kanalite auditooriumite osas ei saa samuti välja tuua suuri erinevusi. Võib öelda, et kõikide

---

⁸ EMOR – Top 10 vaadatavat saadet 02/2010 ETV. URL (kasutatud mai 2010)
<http://www.emor.ee/failid/Top10.html>

⁹ National Figure Skating Championships on NBC Television. URL (kasutatud mai 2010)
<http://figureskating.about.com/b/2010/01/11/watch-the-2010-att-u-s-national-figure-skating-championships-on-nbc-television.htm>

riikide puhul on eeldatavasti auditoorium iluuisutamise suhteliselt hästi kursis, kuid samas ei saa seda ühegi riigi puhul ka olümpiamängude kõige populaarsemaks alaks pidada.

Iseloomult on iluuisutamine aeglase tempoga spordiala, kus eeldatavasti võiks kommentaatoritel küllaltki palju aega jääda vestluse arendamiseks ning üleüldiselt struktuurilt vabamaks ja mitmekesisemaks reportaažiks.

4.1.4 Valim alade ja kanalite kaupa

Kokku moodustavad valimi kaheksa erineva olümpiavõistluse ülekanded seitsmelt erinevalt telekanalilt, millest annab täpsema ülevaate järgnev tabel:

	<i>võistlusala</i>	<i>kuupäev</i>	<i>salvestuse kestvus</i>	<i>kanalid</i>
1	<i>Meeste jäähoki vee- randfinaal - Kanada vs Venemaa</i>	<i>24.veebr</i>	<i>110 minutit</i>	<i>ETV (Eesti) NBC (USA) Eurosport (Euroopa)¹⁰ ZDF (Saksamaa) YLE (Soome) CTV (Kanada)</i>
2	<i>Meeste jäähoki finaal - Kanda vs USA</i>	<i>28.veebr</i>	<i>130 minutit</i>	<i>ETV (Eesti) NBC (USA) Eurosport (Euroopa) YLE (Soome) CTV (Kanada)</i>
3	<i>Naiste murdmaasuu- satamise 10km vaba- tehnikasõit eraldistar- dist</i>	<i>15.veebr</i>	<i>70 minutit</i>	<i>ETV (Eesti) YLE (Soome) Eurosport (Euroopa) SVT (Rootsi)</i>
4	<i>Meeste murdmaasuu- satamise 50km klassi- kasõit ühisstardist</i>	<i>28.veebr</i>	<i>170 minutit</i>	<i>ETV (Eesti) YLE (Soome) Eurosport (Euroopa)</i>
5	<i>Naiste iluuisutamise üksiksõidu lühikava</i>	<i>23.veebr</i>	<i>90 minutit</i>	<i>ETV (Eesti) NBC (USA)</i>
6	<i>Naiste iluuisutamise üksiksõidu vabakava</i>	<i>25.veebr</i>	<i>90 minutit</i>	<i>ETV (Eesti) YLE (Soome) Eurosport (Euroopa)</i>

¹⁰ Kõik analüüsitud Eurospordi reportaažid on Suurbritannia kommentaatoribaasiga.

				<i>NBC (USA)</i>
7	<i>Meeste iluisutamise üksiksõidu vabakava</i>	<i>18.veebr</i>	<i>100 minutit</i>	<i>ETV (Eesti) YLE (Soome) Eurosport (Euroopa) NBC (USA)</i>
8	<i>Naiste murdmaasuusatamise klassikasprindi finaaliid</i>	<i>17.veebr</i>	<i>120 minutit</i>	<i>ETV (Eesti) Eurosport (Euroopa)</i>

4.2 Kategooriad

Reportaaže on analüüsitud vastavalt järgnevatele kategooriatele. Kategooriad jagunevad kolme suuremasse alakategooriasse – reporter, ekspert ning reporteri ja eksperdi koostöö. Sellise jaotusega saab kõigepealt ülevaate reporteri töö iseloomust, seejärel eksperdi omast ning lõpetuseks saab eelnevale ja lisanduvale infole tuginedes analüüsida ning võrrelda kommentaatorite koostööd.

Reporterit ja eksperti ei ole seejuures hinnatud samadel alustel ning sellest tulenevalt on reporteri ja eksperdi alakategooriad küllaltki erinevad. Seda esiteks põhjusel, et reporteril ja eksperdil on eeldatavasti täita erinevad rollid. Lähtuvalt traditsiooniliselt väljakujunenud rollidest (ptk 2.7 ja 2.7.1) on seega analüüsiks seatud ka erinevad alakategooriad. Kui palju üldse kommentaatorid traditsiooniliselt välja kujunenud rollidesse jäävad, on välja toodud kategooriaga 4.2.3.1.

Teine põhjus kommentaatorite erinevaks analüüsiks on fakt, et reporter on (üldjuhul) õppinud ajakirjanik ja ekspert mitte. Sellest lähtuvalt on põhjalikumalt uuritud reporteri häälekasutust ja kõnelemise võtteid. Eksperti puhul on seevastu kõige üldisemal kujul uuritud seda, kuidas ta tuleb toime oma mõtete ja seisukohtade avaldamisega.

4.2.1 Reporter

4.2.1.1 Hääle iseloom – kuidas võib reporteri häält iseloomustada – kas see on vestluslik või pingeline. Hääle iseloomu on hinnatud seejuures suhtes auditooriumiga, mitte kaaskommentaatoriga. St et reporteri hääle iseloom ei sõltu otseselt näiteks sellest, mitu kommentaatorit parasjagu ülekannet teevad.

- 4.2.1.2 Reporteri olukirjelduse iseloom ja võistlejate identifitseerimine – millest räägib reporter olukirjelduse faasis, kui palju kasutatakse üldse olukirjeldust ja kui palju olukirjelduse üht standardiseeritumat osa ehk võistlejate identifitseerimist.
- 4.2.1.3 Reporter arvestamine kuulajaskonnaga (spetsiifiline detailsus) – kas reporter räägib lihtsamas või alaspetsiifilisemas keeles ning mil määral ta üht või teist lähenemist kasutades antud ala populaarsust potentsiaalse auditooriumi hulgas silmas pidades kuulajaskonnaga arvestab.
- 4.2.1.4 Emotsionaalse pinget jaotamine – kas, kuidas ja mille poolest erineb reporteri olukirjeldus emotsionaalselt ja sportlikult pingelt vähe laetud olukorras ning kuidas pingelisemas ja emotsionaalsemas olukorras.
- 4.2.1.5 Otsekirjelduse maht – reporteri protsentuaalne eetriaja osakaal mõõdetud ajavahemikul, mis kuulub otsepildi kirjeldamiseks, st pildi, mida televaataja ka ise samal ajal näeb. Vastavalt teoreetiliste lähtekohtade peatükis välja toodud spetsialistide hinnangule (ptk. 2.6.3) on selle mahu etaloniks võetud 5 protsenti kogu reporteri eetriajast.

4.2.2 Ekspert

- 4.2.2.1 Eksperti taust – eksperti võistleja- ja/või treenerikarjäär või mõnel teisel viisil seotus alaga. Lisaks ka varasem kommenteerimiskogemus ning lühike analüüs eksperti olemise staatuse osas.
- 4.2.2.2 Eksperti asjatundlikkus ja spetsiifiline detailsus – kui head ala tundmist demonstreerib ekspert auditooriumile ja mil määral laskub ekspert ala spetsiifikasse.
- 4.2.2.3 Eksperti väljendusoskus – kui hästi suudab ekspert oma mõtteid eetris väljendada.

4.2.3 Reporter ja eksperti koostöö

- 4.2.3.1 Reporter ja eksperti rollijaotus – kui palju peavad reporter ja ekspert kinni oma traditsioonilisest rollijaotusest (reporteril olukirjeldus, statistika, taustinfo – ekspertil professionaalne kommentaar, kriitika, analüüs) ja kui selgelt üldse rollid jaotatud on.

- 4.2.3.2 Reporteri ja eksperdi eetris rääkimise osakaal_– mõõdetakse töö autori hinnangul ala spetsiifikat arvestades piisava aja jooksul reporteri ja eksperdi eetris rääkimise aeg (keskmiselt 20-30 minutit) ning arvutatakse kommentaatorite protsentuaalne osakaal mõõdetud ajal kommentaatorite summeeritud eetris räägitud ajast. Tuginedes teoreetilistes lähtekohtades (ptk. 2.7) välja toodud spetsialistide hinnangule on etaloniks võetud poolte osakaal: reporter 40% ja ekspert 60%.
- 4.2.3.3 Reporteri ja eksperdi koostöö sujuvus – kui ladusa mulje jätab kommentaatorite koostöö otse-eetris.

5. Tulemused

Järgnevad tulemused on esitatud kokkuvõtlikul kujul. Täies detailsuses iga analüüsitud ja võrreldud ala lõikes on tulemused välja toodud järjekorras jäähoki, murdmaasuusatamine, iluuisutamine vastavalt lisades 1-3. Lisades esineb ka mitmeid uurimiskategooriaid, mis töö lõpliku variandi koostamisel piisavalt kitsa fookuse hoidmise nimel valikusse ei mahtunud.

5.1 Reporter

5.1.1 Hääle iseloom

Reporteri hääle iseloomu hindamisel olid märksõnadeks vestluslikkus ja pingelisuus. Vestluslikkuse all on silmas peetud häält, milles on piisavalt ilmekust, vaheldust ja mis mõjub loomulikuna. Pingeline hääl on seevastu monotoonsem, kuid paatoslikum.

Jäähoki

Jäähoki kommentaaris paistsid vestlusliku häälega silma ZDFi kommentaator ja pisut vähem ka ETV reporter Kristjan Kalkun. Pisut monotoonsemana mõjusid NBC, CTV ja YLE reporterid. Siinkohal on vaieldav, kas jäähokit üldse peakski edastama niivõrd vestlusliku häälega, mis väldib pingestatust ja monotoonsust. Tegemist on ju alaga, kus võistluspinge on pidevalt kõrgel ja otsustav värav võib saabuda igal hetkel.

Murdmaasuusatamine

Suusatamises oli nõ omaette klassist Lembitu Kuuse üliilmekas kõneviis, mida saab kõikide kriteeriumite järgi nimetada vestluslikuks. Samas võib selline äärmuslikult ilmekas kõne mõjuda harjumatuna. Suusatamise puhul tekkiski kaks selgelt iseloomulikku leeri: ETV Lembitu Kuuse koos Eurospordi reporteriga esindasid vestluslikku poolt ning SVT ja YLE reporterid, kes rõhusid rohkem pingestatusele. Arvestades suusatamise kui spordiala aeglasemat tempot võrreldes jäähokiga, peaks ka reporterite hääl mõjuma vestluslikumalt (vestluseks televaatajaga jääb ju rohkem aega), kuid suusatamises on ka tugeva pingega momente, kus hääl peab saavutama pingestatuse. Võti ongi seejuures vestlusliku ja pingestatunud hääle kombineerimine.

Iluuisutamine

Kahe eelmise alaga võrreldes peaks aga iluuisutamine sisaldama eranditult vestluslikku laadi, kuna kõige kandvam pingemoment, ehk uisutaja sooritus, möödub üldiselt ainult üksikute kommentaaridega tehniliste elementide identifitseerimisel. NBC ja Eurospordi kommentaato-

rid paistsidki oma vaba ja vestlusliku kõne iseloomuga väga meisterlikult silma. Vastupidiselt YLE ja eriti ETV reporter Anu Säärits mõjusid nõ robotlikult. Sääritsa aeglane kõne pidanuks ehk vestluslikkusele kaasa aitama, kuid liigne mehaanilisus rahulikkuse saavutamisel tõi kaasa hoopis vastupidise efekti.

5.1.2 Reporteri olukirjelduse iseloom ja võistlejate identifitseerimine

Jäähoki

Hoki puhul kirjeldatakse pidevalt mängu käiku, kuna selle otsepildis jälgimisel on televaatajal abi vaja. Võistlejate identifitseerimine on seejuures üks tähtsamaid olukirjelduse komponente, kuna jäähokis on televaatajal endal mängijaid väga raske eristada.

NBC, CTV ja Eurospordi reporterid kasutasid üsna edukalt ka publiku reaktsioone eetri täitmisel. Seda just väravate puhul, kus pärast väravat peeti kommentaaris lühike paus ja anti sümbolne teatepulk mõneks hetkeks publiku ja telepildi kätte. Eriti ilmekalt kasutati seda finaalis Kanada ja USA vahel, kus Kanada lõi lisaajal kuldse värava ja tuli sellega koheselt olümpiavõitjaks. Näiteks NBC puhul lasid reporterid pärast seda eetrisse vaikust ligi kahe minuti jooksul. Sellega markeeriti väga erilisel viisil sportlikus mõttes eriline moment. YLE ja ETV kasutasid sellist võtet vähem ja proovisid ise seda emotsiooni oma häälega edasi anda. Kokkuvõttes jäi mulje, et publik sai sellega siiski paremini ja ehedamalt hakkama.

Murdmaasuusatamine

Eraldistardist sõitude puhul oligi võistlejate identifitseerimine kõige olulisem ja praktiliselt ainus olukirjelduse osa. Teine moment oli ehk aegade ütlemine. Mõlemad olid siiski ka ekrannigraafikas televaatajale näha, nii et tegelikult oli eraldistardist sõitude puhul otsepildis kirjeldusel marginaalne roll täita. Mõneti rohkem sai kasutada seda kirjeldust, mis käib selle kohta, mida televaataja ei näe – vaheajad raja neist punktides, mida telepildis parasjagu ei ole. Seda kasutas suhteliselt edukalt ETV Lembitu Kuuse, kes hoidis niimoodi pidevalt silma peal oma riigi võistlejal Kristina Šmigun-Vähil.

Ühisstardist sõitude puhul suurenes pisut ka otsekirjelduse osakaal, kuna telepilti oli suurema aktiivsuse tõttu rohkem mõtet kirjeldada. Samas kadusid enamikel juhtudel ära teiste nõ nähtamatute vaheajapunktide raporteerimised, kuna kõige olulisem võistlus toimuski otsepildis. Võistlejate identifitseerimine sai samal ajal jällegi suurema rolli, kuna suure grupis ei pruugi televaatajal kõigi näod kohe selged olla ja ka graafika ei identifitseeri kõiki võistlejaid.

Iluuisutamine

Iluuisutamises tähendab olukirjeldus peamiselt soorituse ajal tehniliste elementide identifitseerimist. Mõnel puhul võis kuulda ka põgusat publiku reaktsiooni iseloomustust (nt ETV-s).

Võistlejate identifitseerimine ei mängi iluuisutamises olulist rolli, kuna võistlejaid on vähe ja neid identifitseerib ka ekraanigraafika. Reporterid juhatavad siiski sportlased nende nime ütlemisega sisse, kuid see täidab pigem narratiivi sissejuhatamise funktsiooni kui televaataja jaoks kellegi identifitseerimist.

5.1.3 Reporterid arvestamine kuulajaskonnaga (spetsiifiline detailsus)

Jäähoki

Jäähoki puhul olid reporterid üldiselt valinud ühesuguse suuna – mitte liigselt selgitada jäähoki terminoloogiat ja eripära ning suunata niiviisi oma reportaaž ennekoike kogunud vaatajale. Ka ETV Kristjan Kalkun valis üldjoontes selle suuna. Samas ei saa öelda, et näiteks NBC ja CTV reporterid oleksid väga keerulist kõneviisi kasutanud. Vaatamata alatehnilisele detailsusele oli nende sõnavara siiski üldtuntud ja mõistetav.

Eurospordi reporter lähenes reportaažile selgelt suundumusega, mis väljendus mõttes „tutvustada auditooriumile sellist spordiala nagu jäähoki“. Ta selgitas ka jäähoki üldisemaid reegleid ja olemust.

ZDFi reporteri Norbert Galeske lähenemine andis jällegi omapärase tulemuse kuulajaskonnaga arvestamisel. Galeske jutustavas stiilis reportaaž mõjus jäähokikaugelt inimesele tõenäoliselt mitmel erineval moel. Esiteks mõjus positiivse poole pealt just nimelt suur tausta-info ja statistika osakaal – alavõõra vaataja jaoks on iga selline infokild uus ja huvitav. Teisalt aga mõjus negatiivselt fakt, et Galeske identifitseeris mängijaid väga vähe – alavõõras vaataja ei tunne mängijaid tõenäoliselt ise ära ja nii jäävadki uisutajad mängu ajal nimetuks. Kogunud vaataja jaoks mõjus Galeske lähenemine mõlemast küljest negatiivselt – suuremat osa tausta-infost teab ta tõenäoliselt ise ka ja mängijate identifitseerimine on ka kogunud vaataja jaoks piisavalt raske, mille puhul ta siiski reporteri abi ootab.

Murdmaasuusatamine

Suusatamine ei andnud erinevate reportaažide võrdluses selgelt eristuvaid või normatiive seadvaid tulemusi reporteri kuulajaskonnale lähenemises.

Iluuisutamine

Tehnilised elemendid ja hüpped on ka auditooriumiga arvestamisel valupunktiks. Ükski analüüsitud reporter neid spetsiifilisi mõisteid defineerima ei hakanud, kuid nagu eelpool juba

öeldud, oleks see iluuisutamises liialt tüütu, korduv ning reportaaži sujuvust häiriv töö, mida reporterid on tõenäoliselt sihilikult otsustanud vältida. Sellest tulenevalt saab kõiki iluuisutamise ülekandeid nimetada ennekõike kui orienteerumist kogenud vaatajale.

5.1.4 Emotsionaalse pinge jaotamine

Analüüsitud materjalist koorus välja peamiselt kaks võtet, mille abil reporterid püüavad oma kommentaariga emotsionaalselt pingelist ja rahulikumat momenti eristada.

Esiteks kasutatakse hääle muutmist. St et kui tegemist oli rahulikuma hetkega võistluses, siis rääkis reporter aeglasemalt, vaiksemalt, madalama häälega ja hoidis vestluslikumat atmosfääri. Kui aga oli pingeline hetk, siis võeti kasutusele vastupidiselt kiirem kõneviis, valjem ja kõrgem hääl ning pingestatum kõnemaneeer.

Teine võte oli aga olukirjelduse, täpsemalt öeldes otsekirjelduse ja taustainfo vaheldumine. Rahulikumat hetkel keskendus reporter rohkem taustainfo, statistika ja muu mitte otsepildis toimuva kirjeldamisele, pingelisemal hetkel aga suunas suurema osa oma ressursidest otsepildi kirjeldamisele ehk teisisõnu otsekirjeldamisele.

Jäähoki

Jäähokis said kõige olulisemateks pingetõstjateks värav ja väravalähedased olukorrad. Kuna aga need tekivad pidevalt ja korduvalt, siis tähendas see seda, et mitmete reportaažide puhul võttis reporteri kõnemaneeer hüppelise iseloomu, milles vaheldus kiirelt pingeline ja rahulik kõne. Eriti paistis selle poolest silma just ETV Kristjan Kalkuni reportaaž. Üks hüppelise kõneviisi vältimise võimalusi näis olevat pidev pingeline ja robotlik hääl, mida kippos kasutama näiteks NBC kommentaator. Samas mõjus see võte tema vestluslikkusele hävitavalt.

Kasutati ka teist meetodit – otsekirjelduse ja taustainfo vaheldumist. See andis aga jäähoki puhul ala kiire ja ootamatu iseloomu tõttu segadust tekitavaid tulemusi. Näiteks NBC kommentaator rääkis veerandfinaali teisel kolmandikul, kui kohtumises löödi ootamatult 12 minuti jooksul kuus väravat, väga palju taustainfot. See tähendas, et ta sisuliselt magas need väravad maha, kuna neile puudus otsekirjelduslik sissejuhatus ja televaatajate jaoks tulid väravad ootamatult. See võib väravate tähtsust vähendada, kuigi jäähokis, kus väravaid lüüakse tavaliselt mängu jooksul kokku 1-10, võib iga värav sõna otseses mõttes kullahinnaga olla.

Hoopis omapärast võtet kasutas ZDFi reporter, kes olenemata mängu olukorrast kaustas nii või teisiti võrreldes teistega palju vähem otsekirjeldust ja rohkem taustinfot (vt. ka ptk. 5.1.5). See tähendas ühest küljest sama probleemi, mis tekkis NBC kommentaatoril. Ehk et ta kippos väravate ajal taustainfo andmisega tegelema, kuid ZDFi reporter ei jätnud oma mõtet

pooleli, vaid kasutas ka taustinfo esitamisel hääletooni reguleerimist. See tähendas, et mõni igapäevane või statistilise sisuga kommentaar sai ZDFi reporteri hääle abil äärmiselt pingestatud ja emotsionaalselt uue iseloomu, kuna sattus lihtsalt ohtliku väravaolukorra juures olema.

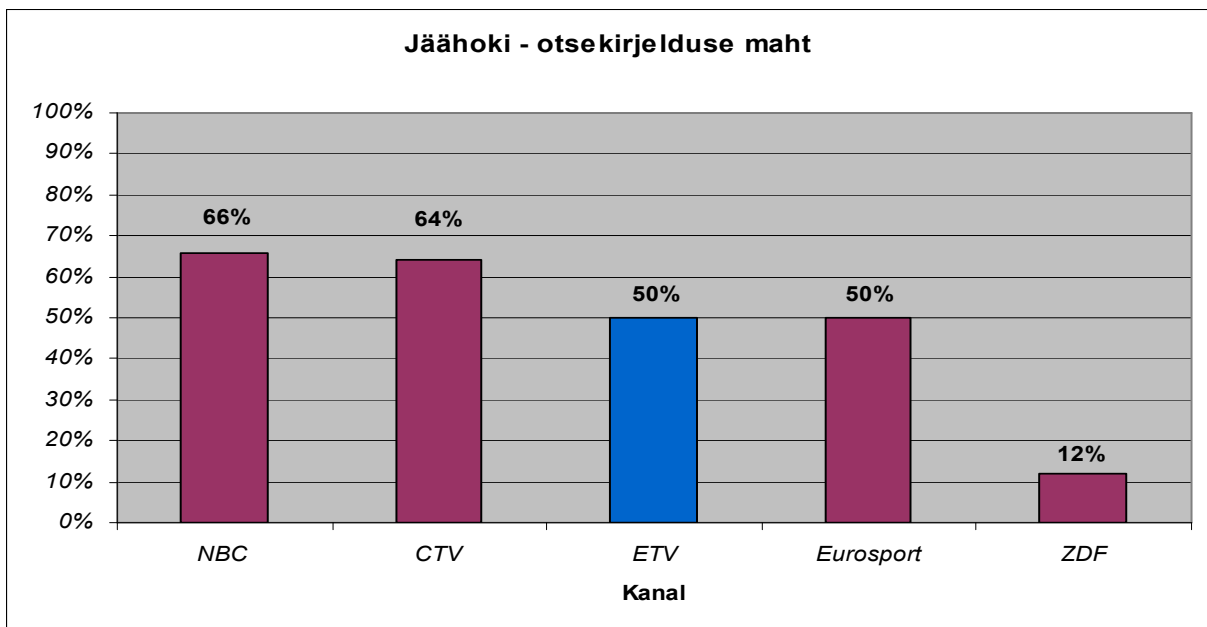
Murdmaasuusatamine

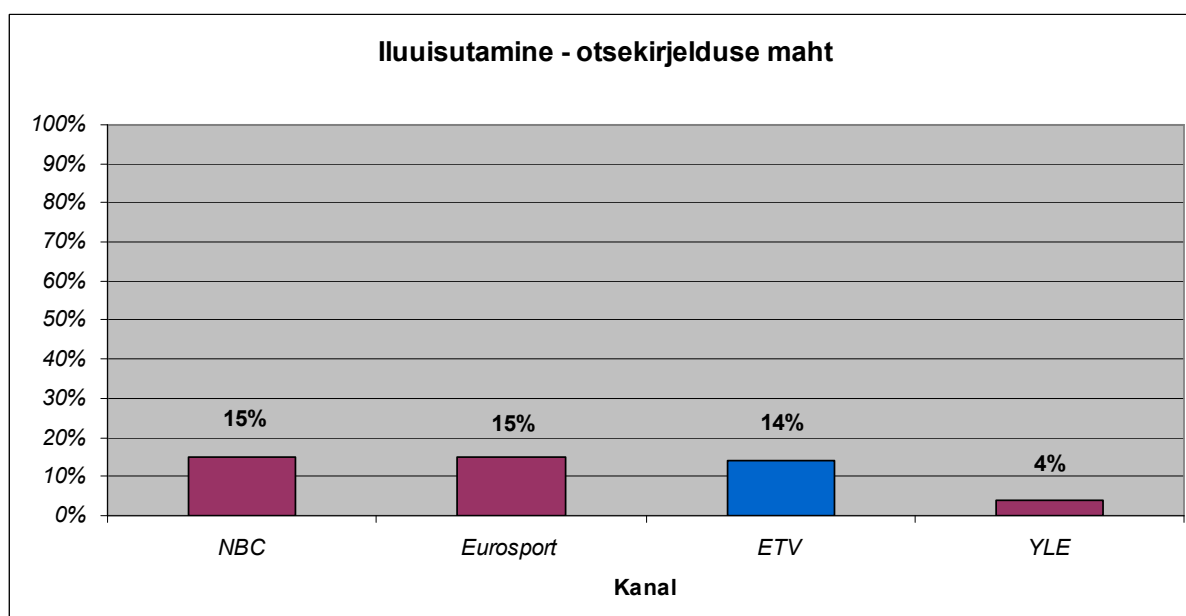
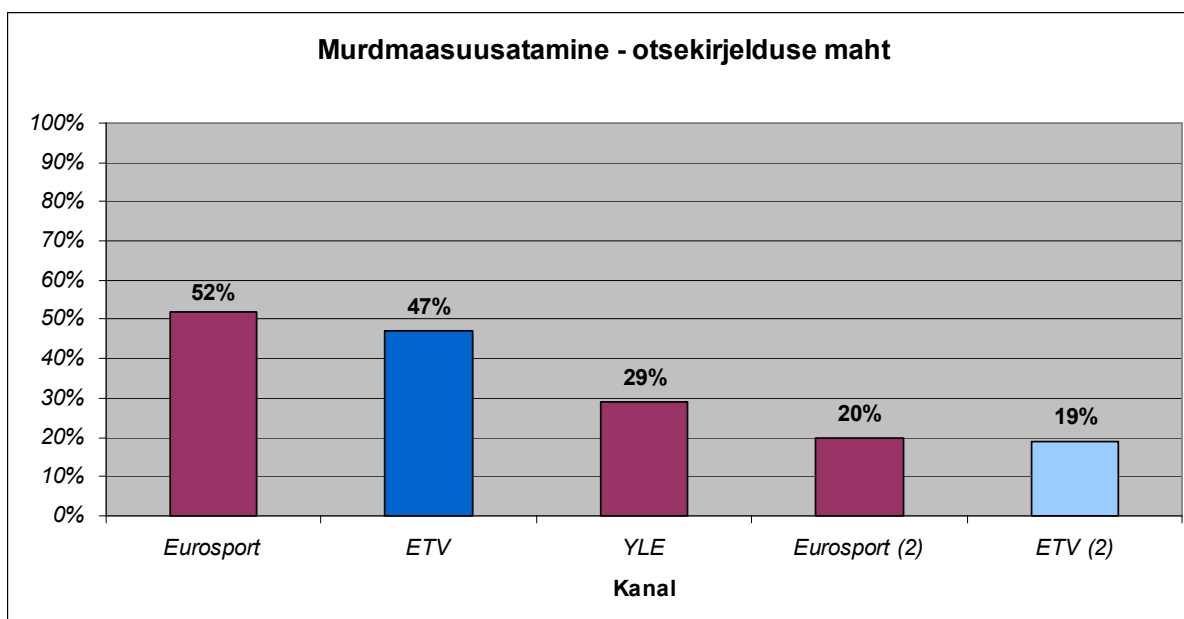
Suusatamise puhul tuli emotsionaalse pinge jaotamine kõige selgemalt esile 50km ühisstardist distantstil, kus võistlus ise arenes nii, et esimese paari tunni jooksul ei toimunud sõidus midagi väga olulist, ent viimased kümme minutit olid see-eest täis medaliheitluslikku väärtust. Sellisel puhul läkski nii ETV kui ka Eurospordi kommentaatoritel selgelt käiku nii hääle pingestamine kui ka otsekirjelduse suurem kontsentratsioon.

Iluuisutamine

Iluuisutamine on üldiselt oma iseloomult niivõrd aeglase tempoga spordiala, et emotsionaalse pinge reguleerimine polegi niivõrd oluline. Ainsad kohad, kus see rolli mängib ja kus ka kõik analüüsitud kommentaatorid emotsionaalsemat hääletooni kasutasid, oli soorituse ajal, kui võistlejal mõni keeruline hüpe või muu element õnnestus või siis vastupidi, näiteks kukkumise läbi ebaõnnestus. Mõnikord ka siis, kui selgusid kohtunike antud punktid.

5.1.5 Otsekirjelduse maht

Kuigi töö teoreetilises osas on toodud soovitatavaks otsekirjelduse mahuks ülekande ajal üksnes 5 protsenti (ptk 2.6.3), jõudsid nii madala määra lähedale üksnes iluisutamise reportaažid ja ka siis jäi mõõdetud ajal protsendi ajaline määr niivõrd marginaalseks, et väga selgelt paikapidavaid järeldusi sellest teha ei tohiks.

Jäähoki

Jäähoki on oma iseloomult spordiala, kus vaatamata sellele, et televaataja näeb ise mängu käiku, tuleb reporteril seda siiski vaatajale ka kirjeldada. Seda just põhjusel, et mäng on kiire, litter väike ja võistlejad maskeeritud – selle kõige identifitseerimisel vajab televaataja pisut abi.

Kõige rohkem keskendusid otsekirjeldusele Põhja-Ameerika CTV ja NBC. Vahe ETV ja Eurospordiga tekkis peamiselt selle tõttu, et CTV ja NBC reporterid jäid truuks oma ülesannetele – peamiselt otsekirjeldusele, ent ETV ja Eurospordi reporterid sekkusid ka eksperdi traditsioonilistesse tööülesannetesse, andes mõningast omapoolset ekspertarvamust või õigem oleks öelda ekspertspekulatsioone. Hoopis väiksem oli otsekirjelduse osakaal ZDFi puhul, kus reporter keskendus ka kõige pingelisematel hetkedel pigem taustainfole ja kõigele sellele, mida televaataja otsepildis ise ei näinud.

Murdmaasuusatamine

Suusatamise puhul tuli suur erinevus sisse kahe erineva analüüsitud võistluse puhul. 50 protsendi lähedale jäänud ETV ja Eurospordi otsekirjelduste tulemused pärinevad ühisstardist maratonivõistluselt, aga samade kanalite madalamad protsendimäärad ja YLE tulemus on võetud 10km eraldistardist sõidust. Ühisstardist sõidus on võistlejad pidevalt telekaamerate ees ning tegemist on vahetu üksteist ületrumpava võitlusega. Samas, eraldistardist sõidus käib võitlus peamiselt kellaga. Seega ühisstardist sõidus on reporteril palju rohkem mõtet ja võimalusi otsepilti kirjeldada, kuna pildis toimub visuaalselt rohkem. Muud faktorid, näiteks kommentaatorite endi rollivalik ja stiil ei mänginud otsekirjelduse mahu kujunemisel nii märkimisväärset rolli kui võistluse eripära.

Iluuisutamine

Iluuisutamises on otsekirjelduse osakaal äärmisel väike. Seda saab või on mõtet teha üksnes soorituse ajal tehnilisi elemente ja hüppeid identifitseerides. Kui veel arvestada, et mõne telekanali puhul jäeti see pea täielikult ekspertide kanda (näiteks YLE), siis kujuneski reporteri otsekirjelduse osakaal tühiselt väikeseks.

5.2 Ekspert

5.2.1 Eksperti taust

Iga eksperti detailne taust on välja toodud lisades 1-3 (täpsemalt jäähoki - lk. 64-74; murdmaasuusatamine – lk. 87-95; iluuisutamine – lk 105-112). Ekspertide taustade analüüsimisel kasutatud viited on kokku võetud lisas 4.

Analüüsitud reportaažide ekspertide võrdlusest tuli peamise nüansina välja see, et ETV eksperdid on tunduvalt väiksema eetrikogemusega kui kolleegid teistest vaadeldud kanalitest. Lisaks jäi kõikide kanalite puhul domineerima ka tingimus, et ekspert peab olema endine selle ala tippsportlane ja/või treener.

Jäähoki

Jäähoki puhul olid ETV ekspertideks analüüsitud ülekannetest kõige väiksema eetrikogemusega eksperdid Rauno Parras ja Olle Sildre, kes on küll mõlemad varem üsna vähesel määral kommenteerinud jäähokit telekanalis Viasat Sport Baltic, kuid varasem regulaarne koostöö ETV reporteriga puudub. Võrdluseks nii CTV, NBC kui ka Eurospordi eksperdid olid kõik varasema pikaajalise ekspertkommentaatori kogemusega ja oma reporteriga varem kokku töötanud. CTV ja NBC eksperdid on seejuures juba aastaid kommenteerinud iganädalaselt NHL-i hokiliiga mängu. Nii ETV-s kui ka kõikides teistes analüüsitud kanalites oli eksperti puhul tegemist endise tipptasemel hokimängija ja/või –treeneriga. Tipptase on seejuures tinglik mõiste – kõik eksperdid on oma riigi tipptaseme hokitegelased, kuid Eesti tipptase on seejuures kordades kehvem kui näiteks Kanada või USA oma.

Murdmaasuusatamine

Suusatamises olid ETV ekspertideks Raul Olle ja Kaarel Zilmer. Olle puhul on tegemist endise tippsuusatajaga, kes on praegu tegev ka Eesti Suusaliidu juhtkonnas ja Zilmer tuntud rohkem kui treener ja suusaprofessor. Mõlemal eksperdil on varasem kommenteerimiskogemus, kuid Zilmeri puhul saab seda paremaks nimetada, kuna tema kommenteeris koos Lembitu Kuusega praktiliselt kõiki 2009/2010 suusahooaja maailmakarikaetappe, mis eelnesid olümpiavõistlustele. Eurospordi brittidest kommentaatorid valisid eksperdiks Mike Dixoni, kes on küll endine marginaalsel tasemel murdmaasuusataja ja laskesuusataja, kuid arvestades Suurbritannia suusaalade kehva taset, siis oli Dixon oma staažilt tõenäoliselt parim võimalik valik. Pealegi on tegemist kommentaatoriga, kes on eksperti rollis Eurospordi ülekandeid edastanud

juba vähemalt kuus aastat. Ka rootslaste SVT ja soomlaste YLE eksperdid on parema eetriko-
gemusega kui Olle ja Zilmer ning neil on ka endise tippsuusataja taust.

Iluuisutamine

Sarnaselt suusatamisele ja jäähokile oli ka iluuisutamises ETV eksperdi Margus Hernitsa ja
kõikide teiste telekanalite ekspertide puhul nõ endise tippsportlase tingimus igati täidetud ning
sarnaselt teistele aladele oli ka iluuisutamises ETV eksperdi varasem kommenteerimiskoge-
mus nõrgem kui YLE, NBC ja Eurospordi ekspertide puhul.

5.2.2 Eksperti asjatundlikkus ja spetsiifiline detailsus

Ekspertide asjatundlikkus väljendus peamiselt selles, kui hästi nad suutsid spordiala tehnilisi
külgi peensusteni selgitada, kui palju nad teadsid nõ siseinfot ja kui julgelt nad tippsportlasi
arvustasid.

Viimane on muidugi kahe teraga mõõk – näiteks NBC jäähokikommentaator Olczyk
kommenteeris kriitiliselt mõne maailma parima hokimängija sooritust ja see lisas tema asja-
tundlikkusele kindlasti juurde, kuna tema kui endise staažika treeneri ja mängija julget arva-
must võib uskuda. Samal ajal näiteks Eurospordi murdmaaekspert Mike Dixon kritiseeris ühel
hetkel Andrus Veerpalu suusatehnikat, kuid arvestades Dixoni suhteliselt nõrka endise suusa-
taja staaži mõjus selline kommentaar võhiklikuna. Võhiklikkus väljendub veel selles, et vä-
hemasti Eesti televaatajad on neile serveeritud info tõttu veendumusel, et Veerpalu suusateh-
nikat peetakse, vastupidi, üheks maailma parimaks. Üks taoline läbimõtlematu või kompetent-
si ületav kommentaar võib eksperdi televaatajate poolt tajutavale asjatundlikkusele üsna hävi-
tavalt mõjuda.

Jäähoki

Spordiala tehniliste, taktikaliste ja muude peensuste kommentaarid kasutamine toob kaasa uue
probleemi – kuivõrd detailne peaks olema eksperdi kommentaar, et see samal ajal auditoo-
riumi ootuste ja teadmistega arvestaks. Näiteks jäähokit oleks rahvuslikku populaarsust arves-
tades Eesti ja Suurbritannia televaatajale kasulik lihtsamal vormis serveerida kui näiteks USA
või Kanada publikule. Ühe ETV eksperdi Rauno Parrase puhul võis sellist lihtsamat lähene-
mist ka märgata. Ka Eurospordi ingliskeelne ekspert valis lihtsama lähenemise. Samal ajal
Olle Sildre tehnilise spetsiifikaga kokku ei hoidnud. NBC ja CTV eksperdid olidki vastavalt
eeldusele oma kommentaarid palju detailsemad ja esmakordselt jäähokit vaadanud televaataja
oleks selle jutu mõistmisel tõenäoliselt tõsiselt hätta jäänud. Samal ajal kogunud jäähokifänn

ei tahagi liialt lihtsat lähenemist, mistõttu NBC ja CTV ekspertide lähenemine oli auditooriumi arvestades ainuõige samm.

Murdmaasuusatamine

Suusatamises kehtis sarnane kuulajaskonnaga arvestamise muster – ETV eksperdid ei proovinud mingilgi määral, ja täiesti õigustatult, oma juttu lihtsustada ja Eurospordi ekspert lähenes õpetlikumalt. Eurospordi Mike Dixoni puhul ei saagi öelda, et ta oleks rääkinud lihtsam keeles, vaid ta analüüsis ka selliseid nüansse, mis tõenäoliselt on ETV suusapubliku jaoks aastate jooksul põhjalikult läbi räägitud: suusatamise tehnika detailselt, mitte individuaalne tehnika erinevus, vaid just nimelt suusatamine kui spordiala üldiselt, tehnilisest küljest.

Iluisutamine

Iluisutamine on oma spetsiifiliste detailide ja elementide poolest tuntud, kuid üheski analüüsitud reportaažidest neid lahti seletama ei hakatud. Kõik eksperdid kasutasid vabalt oma teada ja tuntud sõnavara, mis võhikule siiski arusaamatuks võib jääda. Eriti kui see puudutab näiteks hüpete nimetusi, mille täpset tähendust teavadki ilmselt ainult tõelised uisutamise fännid ja eksperdid. Seletuste puudumine on tõenäoliselt tingitud sellest, et siis peaks neid seletusi liialt palju kordama ja see hakkaks üldist reportaaži sujuvust segama.

5.2.3 Eksperdi väljendusoskus

Kõige parema väljendusoskusega olid need eksperdid, kellel oli ka varasem suurem kommenteerimiskogemus. Nende hulka kuulusid kõik NBC, CTV ja Eurospordi eksperdid, kelle väljendusoskus ei jäänud millegi poolest alla väljaõpetatud reporteri omale. Skaala teises otsas olid ETV eksperdid, kelle väljendusoskus jäi tõenäoliselt just vähese kogemuse ja väljaõppe puudumise taha. Peamised probleemid olid sõnadega puterdamine, sõnalõppude „ära söömine“, kehv lausestus, arusaamatud laused jne. Reporterid ei olnud samuti ekspertide mõtete välja toomisel kuigi palju abiks, kuid seda segas osalt ilmselt ka heliviivis (tuleb täpsemalt jutuks punktis 5.3.3). Sarnaselt ETV ekspertidele paistsid halva väljendusoskusega silma ka YLE murdmaasuusatamise ja iluisutamise ekspert.

Siiski oli ETV ekspertide seas vaatamata kogematusetele ka häid kõnelejaid. Näiteks jäähokieksperdi Rauno Parras sai lausete moodustamisega igati hästi hakkama ning tema jutt ei jäänud kordagi arusaamatuks. Samamoodi paistis hea eneseväljendusega silma iluisutamise ekspert Margus Hernits.

5.3 Reporterite ja eksperdi koostöö

5.3.1 Eksperdi ja reporterite rollijaotus

Rangemate rollijaotuste korral ja ka kõige sagedamini esinevatel juhtudel jäi eksperdi ülesandeks võistlussituatsioonide ja võistlejate analüüs, nende kommenteerimine ning üldine kriitilise iseloomuga analüüs. Reporteritele jäi samal ajal peamiselt olukirjeldus.

Jäähoki

Jäähoki puhul olid eksperdi ja reporterite rollid kõige rangemalt jaotatud. Tingituna ilmselt sellest, et jäähokis on suur osa otsekirjeldusel ja seda saab kanda üks kommentaatoritest - reporter. Seega saab ekspert enda kanda võtta praktiliselt kõik ülejäänud. Ainsa erandina sekkus jäähokireportaazides olukirjeldusse ETV üks ekspertidest Olle Sildre ning see oli kohati üsna häiriv. Selle tõttu tekkis mitmeid üksteisest ülerääkimisi ja üldist segadust eksperdi ja reporterite vahel. Probleemi allikas peitubki tõenäoliselt faktis, et kommentaatoritel puudub varasem koostöökogemus ja/või nad ei olnud piisavalt hästi enne eetrisse minekut rolle jaotanud.

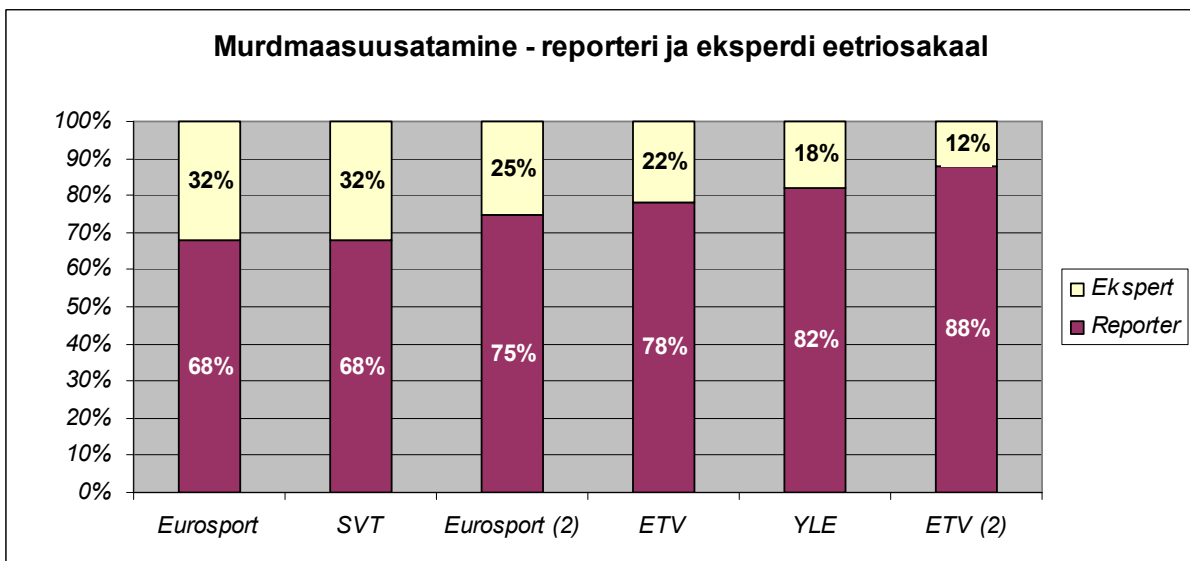
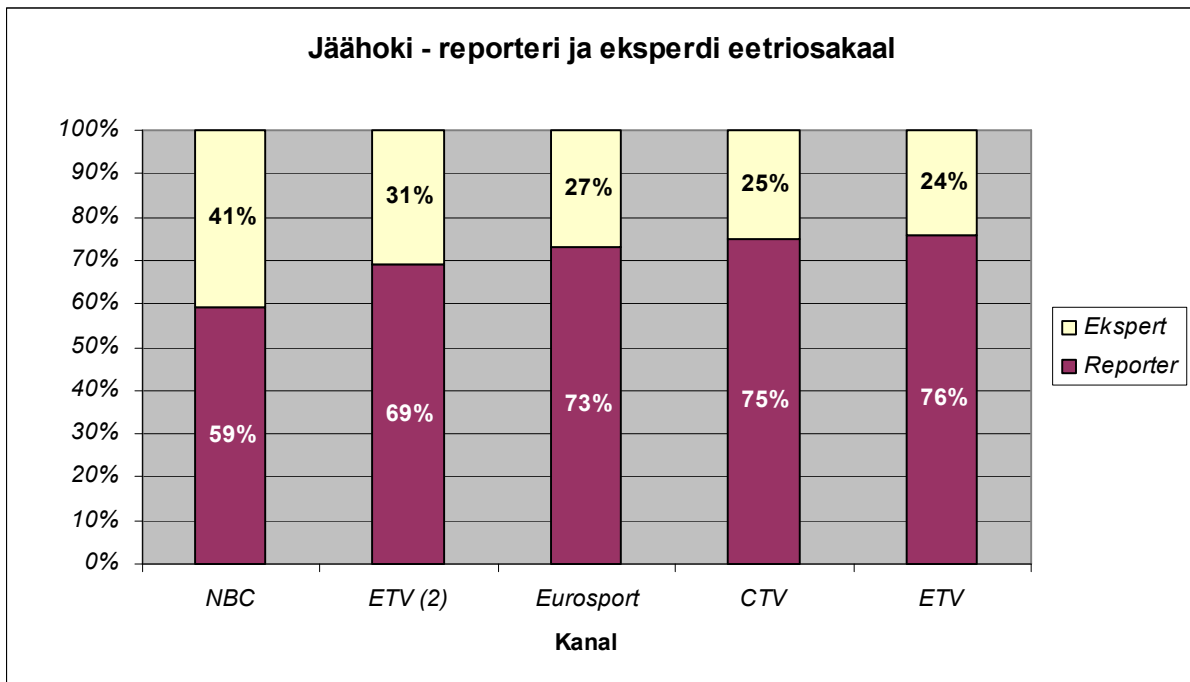
Murdmaasuusatamine

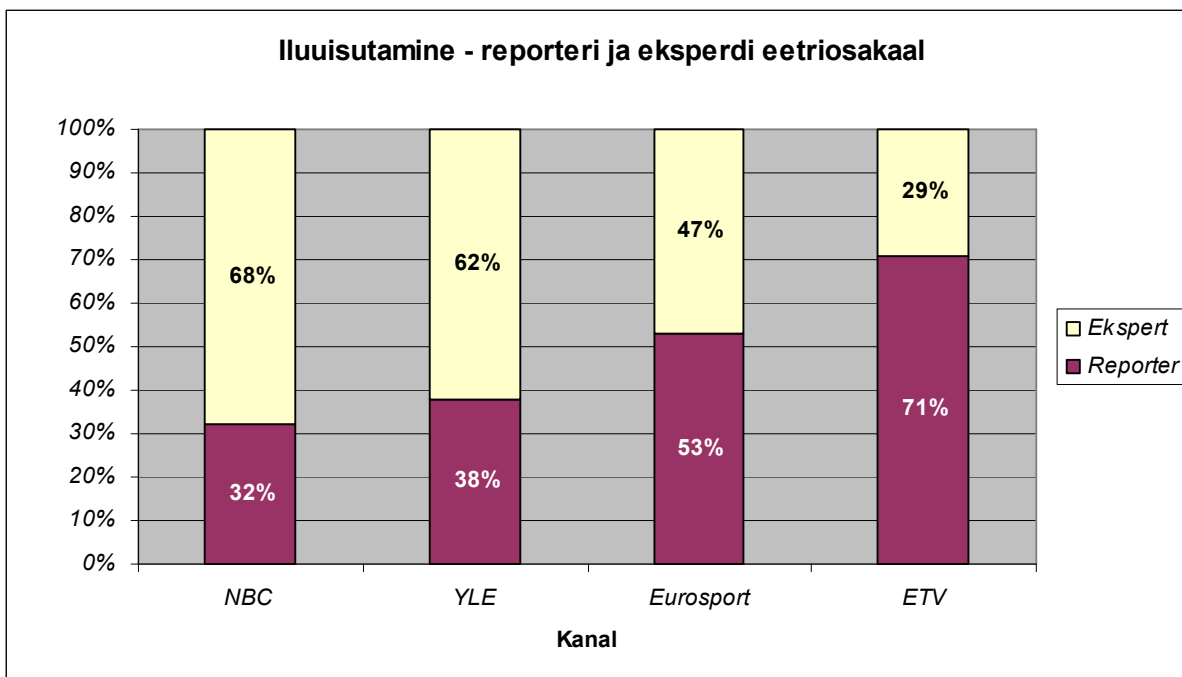
Suusatamises oli rollide jaotumine tunduvalt vabam ja seda ehk ka osaliselt põhjusel, et võrdlusest puudub üldiselt range rollijaotusega silma paistev Põhja-Ameerika reportaazikoolkond. Üldiselt oli siiski ekspertide ülesanne sama – teha nähtu osas vahetut ekspertanalüüsi ja seda kommenteerida, kuid eksperdid sekkusid kohati ka olukirjeldusse ja reporterid samal ajal püüdsid nähtut ka oma pilguga analüüsida. ETV kommentaatorite tööjaotus ei erinenud oma loomult oluliselt teiste kanalite kolleegide tööjaotusest.

Iluuisutamise

Iluuisutamises oli ekspertide roll kõige laiem. Nende ülesandeks jäi lisaks sooritusejärgsele analüüsile ka otsekirjelduse ajal tehniliste elementide identifitseerimine. Mõne kanali, näiteks ETV puhul, sekkus sellesse ka reporter, võttes sellega eksperdilt ettenähtud eetriaega vähemaks. Eurospordi puhul identifitseeris otsepildis tehnilisi elemente reporter. Samas näiteks NBC puhul oli ekspertide (reportaazi andsid edasi kaks eksperti ja üks reporter) ülesandeks praktiliselt kogu reportaazi oma õlul kandmine – nad juhatasid võistlejad sisse, identifitseerisid elemente, kommenteerisid sooritust. Reporteril jäi üle ainult ülekanne sisse juhatada, võistlejate kohti ja punktisummasid teatada ning lõppjärjestus ette lugeda. Reporterite väiksem roll võiski olla tingitud ka sellest, et eksperte oli harjumuspärase ühe asemel kaks.

5.3.2 Reporteri ja eksperdi eetris rääkimise osakaal

Soovitatav eksperdi ja reporteri eetriaaja tasakaal võiks teoreetilistes alustes toodud hinnangule olla vastavalt ekspert 60 protsenti ja reporter 40 protsenti eetriajast (ptk 2.7). Kui vaadata mõõtmistulemusi, siis üksnes iluisutamise ülekannetes jõuti selleni, et ekspert sai reporterist rohkem eetriaega, kusjuures ETV puhul ei juhtunud seda ühegi ala puhul.

Jäähoki ja murdmaasuusatamise puhul on mõnel kanalil kaks mõõtmistulemust (näiteks ETV). Need tähistavad kahte erinevat sama ringhäälingu reportaaži ja neist saadud mõõtmistulemusi.

Jäähoki

Jäähoki seab alana reporteri ja eksperdi jaoks üsna selged piirid, millest täpselt kinni pidades ei olegi tegelikult võimalik reporteril eksperdiga võrreldes vähem rääkida. Kuna reporteri ülesanne peaks reeglina olema otsekirjeldus ja jäähokis tuleb seda päris palju teha, siis on juba aktiivse mängu käigu ajal üsna raske eksperdile eetriaega leida. Ekspert saab sisse lülituda siis, kui mängus tekib vea fikseerimise tõttu seisak, kui lüüakse värav või kui mängukolmandik saab läbi. Olenevalt mängu käigust võib eksperdi eetriaeg tugevalt varieeruda, kuid reporteri eetriaaja ületamine on tõenäoliselt siiski väga harv juhus. Seda tõestasid ka mõõtmistulemused, mis andsid kõige paremaks eksperdi eetriaaja tulemuseks 41 protsenti ja seda NBC puhul.

NBC parima eksperdi eetriaaja tulemusteks saab lugeda järgnevaid põhjuseid:

- 1) Reporteri ja eksperdi koostööd ei seganud heliviivis (vt. ptk. 5.3.3) ega distantseeritus – vestlus oli vahetu ja kommentaatorid nägid üksteist.

- 2) Reporter ja ekspert on varasemalt kokku töötanud – koostööst oli tunda, et nn teatepulga edasiandmise kohad on peensusteni lihvitud ja läbiproovitud. Ekspert teadis ilma küsimata, millal on tema jaoks õige aeg rääkida.
- 3) Ekspert on kogenum ja parem rääkija – tal oli rohkem julgust rääkida ja oskust õigel ajal õigeid asju öelda.
- 4) Kui reporter tundis, et ekspert on vähe rääkinud, siis juhtis ta küsimuse või sissejuhatusega eksperdi mingile teemale ja andis talle aega sellest rääkida.

ETV analüüsitud jäähokireportaažid jäid eksperdi eetriaaja suhtes üldiselt keskmiselt nõrgale tasemele olles võrreldavad Eurospordi ja CTV ülekannetega. Finaalmatšis, kus eksperdikas oli Olle Sildre, sai ekspert pisut rohkem eetriaega kui veerandfinaalis kommenteerinud Rauno Parras, kuna Sildre lihtsalt püüdis rohkem sõna saada ja tema aktiivne omal initsiatiivil sisse lülitumine mõjus tegelikult kommentaari üldisele sujuvusele rohmakalt.

Murdmaasuusatamine

Suusatamine pakub oma struktuurilt potentsiaalselt vabamat eetriaaja jaotust, kuid analüüsitud reportaažides jäi eksperdi eetriaeg keskmiselt isegi kehvemale tasemele kui jäähokis. Selget põhjust, miks siiski ka suusatamises eksperdi eetriaeg väiksemaks jäi, analüüsitud reportaažidest ei selgu. Väiksema eetriaaja tingisid kohati nii ekspertide kehv rääkimisoskus (ETV ja YLE), heliviivis ja distantseeritus (ETV) kui ka reporteri vähene aktiivsus eksperdi kaasamises (ETV). Neid vigu aga näiteks SVT ja Eurospordi reportaažides ei olnud ja eksperdid said ka rohkem eetriaega, kuid kokkuvõttes siiski umbes kaks korda vähem kui reporter. Tõenäoliselt võib olla tegemist sisseharjutatud jaotusega, mida reporterid peavad optimaalseks – nad ei näegi põhjust, et ekspert peaks neist rohkem rääkima, kuigi suusatamine kui ala annab oma struktuurilt selleks võimalusi.

ETV reportaažidest võib eraldi ära märkida reportaaži, kus eksperdikas oli Kaarel Zilmer ja tema sai eetriaega vaid 12 protsenti. Seda põhjustasid osalt küll heliviivis, distantseeritus, reporteri vähene kaasamine, kuid kõige rohkem siiski eksperdi enda äärmine kinnisus. Ta esitas üksikutest lausetest koosnevaid kommentaare, mis sisult ei andnud midagi juurde ega meenutanud kuidagi ekspertarvamust. Zilmeri vähene kasulikkus eksperdina on uuritud reportaažis eriti üllatav seetõttu, et ta oli enne olümpiamänge koos Lembitu Kuusega kümneid ülekandeid kommenteerinud. Kriitika langebki siinjuures ETV-le, kes valis olümpiamängudeks nii kehva eksperdi.

Iluuisutamise

Iluuisutamise soosib kolmest analüüsitud alast kõige rohkem eksperdi eetriaega – seal on palju nõu vaba aega, kus kommentaatorid saavad arendada vestlust, on mitmeid tehnilisi nüansse

ja elemente, mille puhul eksperdi selgitused on igati asjakohased ja ka otsekirjelduse saab selle iseloomu tõttu (peamiselt tehniliste elementide identifitseerimine) eksperdi kanda jätta.

Iluuisutamine oligi ainus ala, kus eksperdid said rohkem eetriaega. Parimaks näiteks võib ehk lugeda NBC ülekannet, kus tegutses korraga küll kaks eksperti ja ka see oli üks põhjus, miks eksperdid said kokkuvõttes rohkem eetriaega – kaks inimest räägivad rohkem kui üks – aga samas olid NBC puhul ka ülesanded kõige paremini struktureeritud ja reporter ei sekknud üldse seal, kus tal asja ei olnud – analüüs, võistlejate soorituse kommentaar, kriitika jne. Lisaks aitas kaasa ekspertide kogemus ja oskus ülekannet vajadusel ka ise struktureerida ja raamides hoida.

ETV ei andnud paraku isegi iluuisutamise reportaažis eksperdile oluliselt rohkem eetriaega kui teistes ülekannetes ja sellega jäid nad siinses töös analüüsitud iluuisutamise reportaažidest selgelt kõige kehvemale positsioonile. Lisaks jätkuvalt teemaks olevale heliviivisele ja distantseeritusele oli selle põhjuseks ka fakt, et reporter võttis mitmeid eksperdi rolle enda kanda – tehniliste elementide identifitseerimise ja kommenteerimise, võistlejate tausta kommenteerimise ning soorituse hindamise. Need ülesanded olid ETV puhul selgelt jagamata ja reporter võttis nende täitmisel enda kanda erinevalt teistest analüüsitud reportaažidest lõviosa.

5.3.3 Reporteri ja eksperdi koostöö sujuvus

Reporteri ja eksperdi koostöö sujuvusest sai kõige parema ülevaate nendel hetkedel, kui üks kommentaator pidi piltlikult öeldes teatepulga järgmisele kommentaatorile edasi andma.

NBC, CTV ja mõned Eurospordi kommentaatorid kasutasid selleks üksteise nimetamist – nt. reporter rääkis ära ja tahtis, et järgmiseks ütleb midagi ekspert. Selleks nimetas reporter teda oma jutu lõpuks eesnime pidi. Seejärel vastas ekspert ja lõpetas oma jutu samuti reporteri nimega. Selline jaotus toimus üldjuhul ladusalt, kuid võib samas ka harjumatu, liialt raporteeriva mulje jätta.

Mõned kommentaatorid andsid nn teatepulka edasi eetriväliselt – eetris ei olnud kuulda ühtegi markeeringut, kuid ekspert ja reporter ei rääkinud kordagi üksteisest üle ja jaotus toimus igati sujuvalt. Selliselt töötas näiteks SVT murdmaasuusatamisereportaaž.

Kolmas meetod sujuvaks teatepulga edasi andmiseks oli see, kui reporter eksperdilt midagi otse küsis või tal mingil muul moel konkreetsel teemal kommenteerida palus. Selline meetod aitas kaasa ennekõike vestlusliku õhkkonna tekkimisele, kuid samas kõige pingelisematel hetkedel mõjus selline jaotus kunstlikult ja pingelangust tekitavana. Aktiivset küsimuste kü-

simise meetodit kasutas näiteks Eurospordi murdmaasuusatamise kommentaatoritiim ja ka ETV iluuisutamist kommenteerinud Anu Säärits.

Kõikide analüüsitud ETV reportaažide puhul lõi reporteri ja eksperdi koostöö sujuvusele kõige suurema mõra sisse fakt, et kaks kommentaatorit asusid üksteisest mitme tuhande kilomeetri kaugusel – reporter Vancouveris kohapeal ja ekspert Tallinnas monitorreportaazi tegemas. Lisaks sellele, et kommentaatorid ei saanud omavahel üksteisele silma vaadata ja sellega oma vestlust loomulikumaks muuta, tekkis heli ümber maakera liikumise tagajärjel ka mõningane viivis, mille tõttu tuli korduvalt ette hetki, kus üks kommentaator hakkas midagi rääkima, teine segas vahele, murdosasekundi pärast jäid mõlemad wait, et oodata, kes siis jutujärje uuesti üles võtab. Heliviivis ja distantseeritus segasid kõigi kolme eelpool nimetatud meetodi sujuvat kasutamist ja sellest tulenevalt olid analüüsitud reportaažides ETV reporterite ja ekspertide koostöö sujuvus kõige kehvem.

6. Diskussioon

Üheks suuremaks reportaaži olemuse mõjutajaks kujunes see, kuidas reporter ja ekspert omavahel rolle jaotasid (ptk 5.3.1). Nagu on välja toonud Mike Patrick intervjuus Tom Hedrickuga (Hedrick 2000: 99), peaksid reporteri ja eksperdi rollid väga selgelt jaotatud olema – ekspert kommenteerib võistlejaid, võistlusolukordi, kritiseerib neid vajadusel ja esitab muid nn mahlakaid kommentaare; reporter aga tegeleb olukirjelduse, taustinfo ja statistikaga. Sellisest jaotusest pidasidki kõige selgemalt kinni Põhja-Ameerika telekanalid NBC ja CTV (iluuisutamises oli NBC ekspertide kanda ka otsekirjelduse osa, kuna see nõuab eksperthinangut).

Euroopas ja sealhulgas Eestis oli aga rollijaotus vabam ja tihti võttis reporter eksperdi rolle enda kanda. Eesti esimesed televisiooni spordikommentaatorid Heino Mikkin (1981) ja Toomas Uba (1968) on öelnud, et reporter võib anda reportaaži ajal oma hinnanguid ja arvamusi, kuid nagu on lisanud Mikkin, võib reporter oma hinnangutega reportaaži ka ära rikkuda. Ka uuritud reportaažide raames oli hetki, kus reporteri hinnangud jätsid eksperdi omade kõrval kahtlase väärtusega mulje. Töö autorina olen seisukohal, et sellise riski vältimiseks on hädavajalik jätta ekspertarvamus ja hinnangud võimaluse korral ikkagi eksperdile.

Selgus, et Ameerika Ühendriikide koolkonna selgem jaotus oli üldiselt ka põhjuseks, miks nende eksperdid said teiste maade ekspertidega võrreldes rohkem eetriaega.

Hedricku (2000) poolt välja toodud eetriaaja jaotuse – ekspert 60 protsenti ja reporter 40 protsenti – täitsid siiski üksnes iluuisutamise reporterid. Murdmaasuusatamises Põhja-Ameerika telekanaleid võrdlusmaterjalina ei olnud ja jäähoki ei lase suure otsekirjelduse kontsentratsiooni tõttu eksperdi eetriaega oluliselt kõrgemale 40 protsendist. Kui välja arvata eksperte rohkem soosinud iluuisutamine, siis jäi kõikide reportaažide puhul ekspertide eetriaeg oluliselt alla reporteri omale. ETV oli selles arvestuses üks eksperdivaenulikumaid.

Ekspertarvamus on spordiala puhul ajakirjanduslikus mõttes olulisel kohal, kuna ekspert peaks olema see, kes spordiala televaataja jaoks sellise pilguga tõlgendab, mis võistlejale kõige lähedasem on. Reporter ei ole (üldjuhul) spordialaga professionaalsel tasemel tegelema ja tema ei tohiks nähtut oma teadmiste baasil tõlgendada. Tema ülesandeks peaks ajakirjanikule omaselt jääma siiski üksnes vahendamine ning tal tuleks tõlgendamisel usaldada eksperti. Sellest tulenevalt pean õigustatuks ekspertide suuremat eetriaega võrreldes reporteriga ja selliste alade puhul nagu murdmaasuusatamine ja iluuisutamine võiks ka ETV ekspertide eetriaaja osakaal tunduvalt suureneka. See omakorda tähendaks muidugi ka ekspertide paremat välja-

õpet ja kogemust, mis, nagu selgus antud uurimistööst, jäi teiste võrreldud kanalite ekspertidele selgelt alla.

Reporterite töö suureks mõjutajaks sai spordiala tempokus, mistõttu märkimisväärsamad erinevused reporterite töö analüüsis tekkisidki tingituna pigem spordiala erinevustest kui erinevate reporterite isiklikust lähenemisest.

Hääle iseloomu osas kerkis tinglikult öeldes esile kaks koolkonda: need, kes kasutasid vestluslikku, vaheldusrikast häält ja need, kes kasutasid pingelisemat, monotoonsemat ja paa- toslikumat häält. Hedrick (2000) on hääle iseloomu kohta öelnud, et see peaks alati vestlus- likkust väljendama ja nn robotlik hääel ei sobi reportaaži kommenteerima. Antud töö näitas aga taas, et ka hääle iseloom sõltub spordialast. Näiteks vestluslik hääel ei olegi sugugi kõige pa- rem variant pingelise jäähoki otsekirjelduse edastamiseks – sellisel puhul on just parem kasu- tada monotoonsemat, kuid see-eest pingelisemat ja olukorda esiletõstvat häält, mida raken- das väga edukalt näiteks NBC kommentaator. Hääel ei saa muidugi kogu aeg pinges olla, vaid just nimelt siis, kui võistlusolukord oma emotsionaalsuse ja pingelisuse tipuga seda nõuab. Samal ajal nõuavad iluuisutamine ja ka murdmaasuusatamine (eriti ühisstardist sõit) aeglase- ma tempo ja väiksema sündmuskontsentratsiooni tõttu vestluslikumat kõneviisi. Suurim eba- õnnestuja oli sellest aspektist ETV iluuisutamise reporter Anu Säärits, kelle liialt robotlik ja kunstlikult aeglane hääel mõjus vestluslikkust nõudva ala puhul eriti kohatuna.

Erinev hääle iseloom sai teguriks ka pingeliste ja rahulikemate võistlusmomentide erista- misel. Emotsionaalsuse pingekaare tasakaalustatud vahendamist on Toomas Uba (1968) ni- metanud spordireportaažis reporteri kõige olulisemaks ülesandeks. Selgus, et emotsionaalselt pingeliste ja rahulike hetkede eristamiseks kasutavad reporterid väga edukalt peamiselt kahte meetodit: kiiremat, pingestatumat kõnet vs rahulikku vestluslikku häält ja otsekirjelduse suu- remat kontsentratsiooni vs taustainfo ülekaalu.

Otsekirjelduse osakaal näitas seda, kui palju reporterid tegelesid televaatajale pildis nähta- va informatsiooni kirjeldamisega, mis on televisioonis võrreldes näiteks raadioga palju väik- semat tähtsust omav tegevus, kuna teles tuleb pildile ennekõike allkirju seada. Bob Costas (Hedrick 2000: 122) on öelnud, et otsekirjeldus moodustab teles üksnes 5 protsenti kogu re- porterite jutust. See protsent jäi aga antud töö raames analüüsitud materjali põhjal väga kau- gekseks. Iluuisutamine näitas ainsana potentsiaali niivõrd väikese otsekirjelduse mahu põhjenda- tud omamiseks, kuna iluuisutamine on aeglase tempoga spordiala ja annab rohkem võimalusi vestluse arendamiseks. Teiste alade puhul võis otsekirjelduse maht olla küll alla 50 protsendi, kuid 5 protsenti tundub antud mõõtmistulemuste valguses liialt utoopiline number. See tähen-

daks reportaaži iseloomu drastilist muutmist, mis omakorda tähendaks, et reportaaž jätkaks liiga jutustava ja samas sündmuste käiku hülgava mulje. Murdmaasuusatamise ja eriti jäähoki puhul on aga oluliste sündmuste kontsentratsioon liialt kõrge, et neid kõiki reporteri kirjeldusest välja jätta ja hüljata. Ka Hedrick (2000: 19) on kirjelduse iseloomustamisel välja toonud, et auditooriumile võib kõige kriitilisemate otsepildis nähtud sündmuste kirjeldamata jätmine ärritavalt mõjuda.

Reporterite ja eksperdi arvestamine auditooriumiga ehk nende teksti spetsiifilise detailsuse analüüs näitas, et Eesti jaoks kolmest alast tõenäoliselt kõige väiksemat populaarsust omav jäähoki ei saanud kommentaatorite käsitleuses oluliselt lihtsama lähenemise osaliseks kui näiteks õigustatult suurema televaataja teadlikkusega arvestanud NBC, CTV ja YLE telekanalite kommentaatorid. ETV reporter Kristjan Kalkun kommenteeris võistlust pigem kogunud jäähokivaatajale, kuid kipun arvama, et jäähoki nõrka populaarsust arvestades võis selline kommentaar Eesti teleauditooriumi jaoks liialt spetsiifilise ja sellest tulenevalt võõrandava mulje jätta.

Eksperti ja reporterite koostöö võrdlusest saab aga välja tuua selged faktorid, mis ETV reportaaže oluliselt mõjutasid ja need mitmetel puhkudel kolleegide omadest kehvemaks tegid – heliviivis ja distantseeritus. Rahapuuduse tõttu¹¹ tuli ETV-l olümpiamängudel leppida väiksema meeskonnaga ja eksperdid pidid võistlusi erinevalt kohapeal viibinud reporteritest kommenteerima mitmetuhande kilomeetri kauguselt Tallinnast monitorreportaaži abil. See aga tekitas olukorra, kus kommentaatorid ei näinud üksteist silmast-silma ja ei saanud seetõttu vahetut vestlust arendada. Veelgi rängemalt mõjus helikanali ümber maakera rändamisest tekkinud heliviivis, mis halvas koostöö sujuvust ja jutujärje jagamist kohati katastroofiliselt (eriti ETV jäähoki ja murdmaasuusatamise ülekannete puhul).

---

¹¹ ERR läheb Vancouveri olümpiale säästujõududega. (2009) Delfi, 4. november, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.delfi.ee/news/paevauudised/eesti/err-laheb-vancouveri-olumpiale-saastujoududega.d?id=26685901>

7. Kokkuvõte

Käesoleva bakalaureusetöö eesmärgiks on uurida televisiooni spordietsereportaaži žanri 2010. aasta Vancouveri taliolümpiamängude kajastamise näitel. Uurimise fookuses on erinevate telekanalite kommentaatorite töö. Selleks on käesolevas töös võrreldud kolme eritüübilise spordiala – jäähoki, murdmaasuusatamise ja iluuisutamise – kajastust Eesti televisioonis ning kõrvutatud seda olenevalt alast ning salvestuse hankimise võimalustest NBC, CTV, Eurospordi, SVT, YLE ja ZDFi otsereportaažidega samalt võistluselt või sama spordiala võistluselt. Reportaažide salvestuste analüüsimiseks on kasutatud kvalitatiivset ja kvantitatiivset kontentanalüüsi meetodit.

Suurimad erinevused kommentaatorite töös ilmsid erinevate alade võrdluses ja mõnevõrra vähem erinevate telekanalite võrdluses. Erinevate alade reportaaže mõjutanud faktor oli just konkreetse spordiala tempokus. Selgus, et iluuisutamine kui aeglane spordiala muutis reportaaži vestluslikumaks, vähendas olukirjelduse osakaalu ja andis nende kahe teguri koostmõjul ka eksperdile rohkem eetriaega. Jäähoki kui kiirem spordiala suurendas aga vastupidiselt pingelise ja paatoslikuma kõne osakaalu, olukirjelduse mahtu ja võttis seega ka eksperdilt eetriaega vähemaks.

Reporterite ja eksperdi koostööd mõjutas ka nimetatud kommentaatorite rollijaotus. Selgus, et Põhja-Ameerika koolkond on palju selgemalt eksperdi rolli defineerinud ja sellest tulenevalt said nende kanalite eksperdid ka stabiilselt rohkem eetriaega. Euroopa ja eriti Eesti telekanalite puhul hülgasid reporterid mitmel puhul vahendaja rolli ja võtsid samas üle ekspertide traditsioonilisi rolle. Sellest tulenevalt tekkis ühest küljest olukordi, kus reporterite nn ekspert-spekulatsiooni väärtus jäi küsitavaks ning samas võtsid reporterid sellise tegevusega eksperdilt väärtuslikku eetriaega vähemaks.

Toomas Uba (1968) hinnangul reporterite kõige olulisema ülesande ehk emotsionaalse pingekaare vahendamise analüüsist koorusid välja selgelt eristuvad võtted. Selgus, et emotsionaalselt pingeliste ja rahulike hetkede eristamiseks kasutavad reporterid väga edukalt peamiselt kahte meetodit: kiiremat, pingestatumat kõnet vs rahulikku vestluslikku häält ja otsekirjelduse suuremat kontsentratsiooni vs taustainfo ülekaalu.

ETV ülekanded erinesid teistest võrreldud reportaažidest kõige rohkem just eksperdi ja reporterite koostöö poolest. Selles kategoorias sai suurimaks mõjutajaks üksnes ETV reportaažidega kaasnenud kommentaatoritevaheline heliviivis ja distantseeritus, mis tekkisid sellest, et üks kommentaator asus Vancouveris ja teine Tallinnas. Heliviivis ja distantseeritus mõjutasid

peamiselt kommentaatorite koostöö sujuvust, täpsemalt seda, kuidas ja millal üks kommentaator sõnajärje teisele edasi annab. See omakorda tegi pideva jutujärje vahetamise keerukaks, ehk vähendas vestluslikkust ja reporteritel oli lihtsam järke rohkem enda käes hoida. Väärtuslik ekspertide eetriaeg seega jällegi vähenes. Võib öelda, et selline kommentaatorite erinev asetsemine on küll odavam, kuid samas ka suurte reservatsioonidega lahendus, mis jätab reportaaži kvaliteedile tugeva negatiivse ja võimalusi pärssiva jälje.

Teine ETV reportaažide puudus tuli välja ekspertide eetrikogemusest. Nimelt selgus, et ETV ekspertide kogemus jäi tunduvalt alla teiste võrreldud kanalite ekspertidele. See väljendus peamiselt eksperdi kehvas väljendusoskuses ja kommentaatorite koostöö lihvimatuses. Näiteks NBC ja CTV ekspertide laialdane kogemus tähendas seda, et nende väljendusoskus ei jäänud millegi poolest alla selles vallas väljaõpetatud reporterite omale.

Kõike kokku võttes saab öelda, et analüüsitud ETV spordireportaažide puhul on kõige suurem kvalitatiivne arenguruum reporteri ja eksperdi koostöö osas ning täpsemalt just eksperdi väljaõppes ja tema rolli selges defineerimises. ETV reporterite töös esines võrreldes teiste analüüsitud kanalite reporteritega kohati väiksemaid erinevusi, kuid üldjoontes olid need ennekõike tingitud spordialade erinevustest ja mitte nii palju erinevate reporterite isiklikest lähenemistest.

Sarnast reporteri ja eksperdi töö analüüsi saab teha ükskõik millise spordiala puhul ja suures osas analüüsivate spordialade hulka, oleks tulevaste uurimuste raames võimalik selgelt ja laialdasemalt lisaks antud töös esile tulnud tempokuse tegurile määratleda ka teisi faktoreid, mis tingivad erinevate spordialade puhul reportaažide erinevust. Samas võimaldaks selline erinevate spordialade uurimine välja selgitada ka alade spetsiifilisi normatiivseid reportaaži tegemise reegleid, mis omakorda oleks abiks spordireporteritele konkreetse ala kommenteerimise ettevalmistamisel.

Kuna ka antud töö esialgses versioonis oli uuritavate kategooriate hulk suurem, saaks edasistes uurimustes kasutada reportaažide analüüsis teistsuguseid analüüsikategooriaid ja sellest tulenevalt ka hoopis teistsugust uurimisfookust. Näiteks jäid antud töös kasutamata andmed reportaaži narratiivi seadmisest ja reportaaži objektiivsusest.

Kolmas tulevane võimalik uurimissuund võiks keskenduda Põhja-Ameerika ja Euroopa spordireportaaži koolkondade erinevuste ja sarnasuste väljatoomisele, kuna ka antud töö vihas kahe erineva regiooni küllaltki põhimõttelisele lähenemissuundade erinevusele – seda ennekõike just ekspertkommentaatori rolli defineerimise osas.

8. Summary

Sports Live Broadcast on the Vancouver Winter Olympics based on the coverage of ETV, NBC, CTV, SVT, YLE, ZDF and Eurosport.

The main purpose of this bachelor's thesis was to examine the genre of television live sports broadcast. The comparison was based on the 2010 Vancouver Winter Olympics broadcasts on ETV, NBC, CTV, Eurosport, SVT, YLE and ZDF. Focus was on the sportscasting and the roles of reporter and expert. Both quantitative and qualitative content analysis was used when comparing recordings of three different types of Winter Olympic events – ice hockey, cross-country skiing and figure skating.

It was discovered that diversity between broadcasting different events were more significant than diversity between broadcasters. The main discriminating factor within the sport itself was its pace. For example, figure skating is a lower pace sport and because of this the broadcast turned out to be more conversational and there was less description of live action. As a result, expert got more time in the broadcast. Ice hockey, to the contrary, has a higher pace, so most of the time went into describing immediate actions leaving less time for expert's commentaries.

Reporters' and experts' work was also influenced by the agreed share of their roles. It turned out that the North-American broadcasts had thoroughly defined the role of expert and this meant that experts were given more time to be involved in the broadcast. Contrary to this, in European and especially in Estonian broadcasts the reporters often abandoned the role of mediator and took over many traditional roles of expert. This meant that often reporter's so called expert opinion had doubtful value and experts themselves had a lesser role in the broadcast.

According to the former Estonian sportscaster Toomas Uba (1968) the most important role of the reporter is to be the mediator of the emotional tension curve in the sports broadcast. It turned out that reporters have basically two methods to differentiate critical and less intensive moments: first, faster and more intensive way of speaking versus calmer conversational style, and second, more description of live action versus more background information.

Estonian Television broadcasts differed from other broadcasts mostly in the cooperation of commentators. The main factor in this category for Estonian Television was the sound delay and distance between reporter and expert. Both were caused by the fact that reporter was

commenting on spot in Vancouver and expert had to comment at the same time in Estonia. From all the broadcasters analyzed only Estonian Television had this problem. It can be said that this sort of different positioning of the commentators is a cheaper way of broadcasting, but it sets unnecessary limits to commenting and hampers its quality.

Another negative aspect of Estonian Television broadcasts was the fact that all experts had very little experience in sportscasting. This meant that the experts were bad talkers and the cooperation of the commentators was rugged.

To conclude, one may say that the main flaws of Estonian sports broadcasts are related to weak cooperation between commentators, poor training of experts and vagueness of experts' role. At the same time, Estonian sports reporters do not differ much from sports reporters of the rest of the world – the difference between sports events is much more significant than the difference between reporters.

9. Kasutatud kirjandus

- Hedrick, T. (2000). *The Art of Sportscasting: How to Build a Successful Career*. Maryland: Diamond Communications
- Steen, R. (2008). *Sports Journalism: a multimedia primer*. London & New York: Routledge
- Aamidor, A. (2003). *Real Sports Reporting*. Bloomington & Indianapolis: Indiana University Press
- Brown, R., O'Rourke, D. (2003). *Case Studies in Sport Communication*. London: Praeger
- Lindström, V. (2003). *Toomas : täpsemalt Heino Mikkinist Toomas Ubani. Üldistatult sport ja teleekraan. Kokkuvõtlikult ühe fanaatiku elutee*. Tallinn: Eesti Televisiooni muuseum
- Uba, T. (1968). Spordireportaaž raadios ja televisioonis. *Fakt, Sõna, Pilt IV*. Tartu: Tartu Riiklik Ülikool, 118-177.
- Farmann, E., Kramhoft, P. (1989). *Raadioajakirjandus*. Forlaget AJOUR
- Yorke, I. (1990) *Basic TV Reporting*. London ja Boston: Focal Press
- Martinson, J. (2010) Petra Majdici teemantidega kuld. Press, G (toim.). XXI Taliolümpiamängud Vancouver 2010. Tallinn: AS Ajakirjade Kirjastus, Eesti Olümpia-komitee, lk. 50-53.
- Martinson, J. (2010) Medalid vaid staaridele, ka Kristinale. Press, G (toim.). XXI Taliolümpiamängud Vancouver 2010. Tallinn: AS Ajakirjade Kirjastus, Eesti Olümpia-komitee, lk. 33-39.
- Pullerits, P. (2010) Kuninganna Yu Na teeb imelise rekordi. Press, G (toim.). XXI Taliolümpiamängud Vancouver 2010. Tallinn: AS Ajakirjade Kirjastus, Eesti Olümpia-komitee, lk. 201-203.
- Narmont, D., Schwede, I., Sommer, S., Soonvald, U., Vahe, U. (1994) XVII taliolümpiamängud Lillehammer 1994. Tallinn: Inreko press
- Anderson, C., Bushman, B. (2001). *Media Violence and The American Public*. URL (kasutatud jaanuar 2010) <http://www.psychology.iastate.edu/faculty/caa/abstracts/2000-2004/01BA.ap.pdf>
- Luik, R. (2005). Särasilm telepurgist. *Postimees: Arter*. 16. juuli. URL (kasutatud jaanuar 2010) http://www.postimees.ee/190705/lisad/arter/171463_1.php

- Tinkle, P. *Sport Broadcasting Tips for Radio Beginners*. URL (kasutatud veebruar 2010) <http://www.americansportscastersonline.com/radiosportscastingtips.html>
- Wikipedia – Color commentator. URL (kasutatud veebruar 2010) http://en.wikipedia.org/wiki/Color_commentator
- Spordireporter Toomas Uba (2001) *ETV telesaade*
- ERR läheb Vancouveri olümpiale säästujõududega. (2009) Delfi, 4. november, URL (kasutatud aprill 2010) <http://www.delfi.ee/news/paevauudised/eesti/err-laheb-vancouveri-olumpiale-saastujoududega.d?id=26685901>
- EMOR – Top 10 vaadatumat saadet 02/2010 ETV. URL (kasutatud mai 2010) <http://www.emor.ee/failid/Top10.html>
- National Figure Skating Championships on NBC Television. URL (kasutatud mai 2010) <http://figureskating.about.com/b/2010/01/11/watch-the-2010-att-u-s-national-figure-skating-championships-on-nbc-television.htm>
- NBC Sports TV listings. URL (kasutatud mai 2010) <http://nbcsports.msnbc.com/id/30092015/ns/sports>
- NHL on CTV. URL (kasutatud mai 2010) http://en.wikipedia.org/wiki/NHL_on_CTV
- MM-Jääkiekko 2010: Ohjelma ja tv-lähetykset. URL (kasutatud mai 2010) http://www.yle.fi/urheilu/lajit/jaakiekk/mm_jaakiekk_2010/2010/04/ohjelma_ja_tv_lahetykset_1607128.html
- Eurosport 2 acquires Ice Hokcey rights. URL (kasutatud mai 2010) http://www.sports-city.org/news_details.php?news_id=6551&idCategory=110
- Eishockey-WM 2010 in Deutschland. URL (kasutatud mai 2010) <http://sport.zdf.de/ZDFsport/inhalt/12/0,5676,8067468,00.html>

10. Lisad

LISA 1

Jäähoki

Reporteri hääl

ETV

Veerandfinaal

Reporter: Kristjan Kalkun

Ekspert: Rauno Parras

Kalkun

Tämber ja helikõrgus

Hääle kõrgus tõuseb, kui väljakul muutub olukord pingelisemaks või tegevus kiiremaks – näiteks kui üks võistkond on värava löömisele lähedal. Rahulike olukordade puhul, kus reporter räägib taustajuttu või täidab mõnel muul moel mängus tekkinud tühimikku, hoiab reporter madalat tämbrit. Hääle kõrgus sõltub ka sellest, kui palju häälega reporter räägib: vaiksemal häälel hoiab madalamat tämbrit ja kõvema hääle puhul tõuseb ka helikõrgus. Sama põhimõtte alusel sõltub hääle kõrgus ja tämber rääkimise kiirusest: aeglasema jutu puhul madalam, kiirema jutu puhul kõrgem.

Kiirus

Veerandfinaal

Aeglane tempo (sissejuhatav tekst enne lahtiviset)

1:22 – 2:22 (üks minut)

Retsept on võib-olla vana ajaloolises perspektiivis, aga, aga uus mäng ja kaks viimast MM-finaali on lõppenud nende samade riikide koondiste vahel Venemaa võiduga. Kahetuhande kaheksandal aastal Kovaltšiuki võiduvärav, Radulovilt eelmisel kevadel. Kanada võitis tegelikult viimati kahetuhande viiendal aasta MMil neli kolm ja olümpial neli aastat tagasi selles samas faasis Venemaa oli veerandfinaalis parem kaks null. Nüüd algab kõik otsast peale. Kodupublik ootuses ja Venemaa siis vastas. Roberto Longo seisab Kanada väravas nii nagu eile playoff mängus Saksamaa vastu. Ei olnud üli... üli veenev, aga tema... temagi karjäär näitab, et suurte mängude mees ta sageli on. Jevgeni Nabokov Venemaa koondise väravas. Ehkki tõrjeprotsendil Ilja Prõskalov teine väravavaht on turniiril olnud pisut etem. Sama moodi kui tegelikult Viatseslav Põkov on öelnud, et Nabokov on selge esimene väravavaht.
[126 sõna, 771 tähemärki] 10 lauset

Kiire tempo (esimesele väravale eelnev olukirjeldus)

4:39 – 5:39 (üks minut)

Lahtivise Venemaa tsoonis. Värava tagant läbi Nikulin. Marozov läheb vastu Markoviga koos. Ei leia see sööt sealt aga tuleb kesktsooni ära. Seal on venelased kohe vastas. Lükkab omadele tagasi. Joe Dalton, Pronger kaitsepaar siis koos. Prenci Brookiga. Siin Brook saab

tagasi Prongerilt. Joone peal on venelased ees. Dalton ääre peale Heatlyle. Markov läheb vahele. Seabrook lükkab uuesti tsooni sügavamale sisse litri. Ja avatakse ääre peale kesk-tsooni, neutraalsesse tsooni. Marozov. Marlow töötab tagasi kaitseesse. Karipov on siinsamas. Kanada jääb litri peremeheks. Kaks minutit mängitud esimesest kolmik... kolmandikust. Pronger. Kanada vahetab kiiresti. Getzlav jääb. Brendab Morrow ja Gorry Berry. Nii et Getzlav ja Berry on saanud siis uue partneri endale Brendan Morrow näol. Tõsteti Eric Stal sealt ära. Ja Kanada läheb tsooni sisse. Suluseisu ei ole. Ja värava ette. Ja üks null. Ryan Getzlav. Dan Boyly söödust. [134 sõna, 786 tähemärki] 31 lauset

Kiirema rääkimise tempo ja aeglasema tempo puhul ei teki ühes minutis räägitud sõnade arvudes märkimisväärseid erinevusi. Küll aga tekkis suur erinevus lausete arvus. Kui jutustavas aeglasema tempoga tekstis oli 10 lauset, siis kiire olukirjelduse ajal kolm korda rohkem – 31 lauset. Olukirjelduse laused on kohati väga lühikesed, isegi ühesõnalised, kui reporter kasutab ainult mängija nime.

Sellest tulenevalt saab öelda, et Kristjan Kalkun kasutab tempoka mängu kirjeldamisel liigse kiirkõnelemise vältimiseks lühikesi lauseid, mis aitavad sõnade vahele õhku jätta ja seega juttu mõistetavamalt edasi anda.

Iseloom

Kalkuni hääl on hea vestluslik, mis annab mängu iseloomu hästi edasi – pingeline moment väljakul väljendub hääle pingelisuse kasvus ja vastupidi. Ekspertkommentaatori Parrase hääles on rohkem jäikust, robotlikkust, kuid mida ülekande aeg edasi, seda rohkem hakkab ka Parras vabamalt rääkima.

Usutavus

Kalkun nimetab pidevalt mängijaid. Kuna jäähoki on mängijate kiire liikumise ja varustusega „maskeerituse“ tõttu raskesti ära tuntavad, siis näitab Kalkuni osav mängijate identifitseerimine head spordiala ja võistlejate tundmist.

Asjatundlikkust näitab ka hääle kiiruse ja iseloomu muutmine õigetel aegadel – reporter suudab ära tunda olulise hetke mängu käigus ja seda häälega tähtsustada (nt. enne väravat).

Hääldus ja diktsioon

Kristjan Kalkuni diktsioon on rahuldav ja sõnade mõistmine ei tekita üldiselt probleeme. Mõnes üksikus olukorras esineb sõnalõppude „ära söömist“. Seda olukordades, kus olukirjeldus saavutab maksimumkiiruse.

Kahes analüüsitud mängus tuli reporteril hääldada Vene, Kanada ja USA jäähokimängijate nimesid. Võib öelda, et kui reporter oskab inglise ja vene keelt, siis ei tohiks nende mängijate nimede hääldamine probleeme tekitada. Kristjan Kalkuni puhul ei olnud märgata olulisi hääldusvigu.

Sõnavara

Kuna reporter kasutab lühikesi lauseid, siis ei ole need laused kuigi korrektsed – tihti puuduvad alused ja öeldised. See aga on ilmselt paratamatu valik, kuna täislausetega rääkimine ei annaks jäähokis sündmust piisavalt kiires tempos edasi.

Kristjan Kalkuni sõnavara on mõneti üksluine, tekib sõnakordusi. Mitmed laused algavad sõnaga „ja“. Korduvad veel sellised sõnad ja väljendid nagu „taaskord“, „jälle“. Jäähokit vähem tundvatele inimestele võivad kohati segadust tekitada mõned alaspetsiifilised väljendid nagu näiteks „mask“. Selle puhul ei mõelda näomaske, vaid mängijaid, kes varjavad väravavahi ees seistes litri asukohta.

Huumor

Kristjan Kalkun ei kasuta huumorit.

NBC

Veerandfinaal

Reporter: Dock Emerick

Ekspert: Eddie Olczyk

Tämber ja helikõrgus

Suhteliselt kõrge helikõrguse ja hääletämbriga hää. Võrreldes Kristjan Kalkuniga kindlasti kõrgem. Hääle kõrgus muutub terve ülekande vältel suhteliselt vähe. Pisut kõrgendatud hääle kiiremate/pingelisemate olukordade puhul, aga mitte nii suur muutus, kui näiteks Kristjan Kalkunil. Emerick räägib üsna pingutatud valju häälega. See tõstab ka helikõrgust. Hääle monotoonus võib häirivaks muutuda. Värava puhul on muidugi hääle kõrguse muutus drastilisem.

Kiirus

Veerandfinaal

55:00-56:00 (üks minut enne esimest väravat)

Right off from the bouncing pot was troublesom for Malkin. Ahead comes Getzlav. Pulls up for the one two. Set up for Richards. Side of the net. What a great cancelation by Nabakov on a brilliantly set up play, that looked like it had Nash goul number two written all over it. Niedermayer angeled it back in. Came back along further for Cory Berry. Denied by Mark Croft twerls to the outside. Layed it on back. Dan Boyle rattled it on around and it's left further by Morrow. Taken in Croft on behind now for the turning Getzlav. Getzlav tropped it behind. Along to get it is Morrow again. Down on Stars aggressive forwards. Spun one that when off of Berry. And then must be played around behind and he is got it to it. Here is Berry not finding much of an avenue to work to the front. It's spun to the back and it's Kieth giving one. And it's settled down by Dan Boyle. Skipped on trhough and once again it's Morrow. Right off the front of back and it's score. (183 sõna, 776 tähemärki, 18 lauset)

Võrreldes ETV reporteriga kasutab NBC Dock Emerick ühe minuti jooksul rohkem sõnu, kuid vähem lauseid. Teisisõnu – rääkimise kiirus on isegi suurem, kuid Emerick kasutab sellise kiiruse juures suhteliselt pikki lauseid. Loomulikult mitte nii pikki, kui tavakõnes kombeks on, kuid tema lausetes leidub rohkem tegusõnu. Kuna pikemad laused tähendavad reeglina väiksemat „õhuvahet“ sõnade vahel, siis muudab ka see faktor Emericku reportaaži Kalkuniga võrreldes kiiremaks.

Kiire kõne võib tekitada probleeme mängupinge õige edasi andmisega. Kui reporter räägib terve ülekande ajal kiiresti, siis ei suuda ta kõige olulisematel hetkedel (näiteks mängu vii-

maste sekunditel) oma kõnes sisse tuua nõ järgmist käiku, mis annaks kuulajale märku veelgi pingelisemast ja otsustavamast olukorrast. Dock Emericku puhul näib selle probleemi tekkinine isegi suuremat potentsiaali omavat kui Kristjan Kalkuni puhul.

Iseloom

Emerick üritab endast jätta pigem suursuguse teadustaja imidžit. Jääb pisut vajaka vestluslikust ja sundimatust atmosfäärist.

Usutavus

Reporteri asjatundlikkuses ja seega ka usutavuses ei teki kahtlust. Identifitseerib pidevalt mängijaid ja kasutab mängu kirjeldamiseks levinud ning ammu selgeks õpitud sõnavara.

Hääldus ja diktsioon

Diktsioon väga hea. Vaatamata kiirele kõnetempole on kõik sõnad selgelt ja puhtalt välja hääldatud.

Venemaa ja Kanada mängu ajal oli venelaste nimede hääldustes mitmeid rõhuasetusvigu. Seda vaatamata sellele, et tegemist on mängijatega, kes satuvad igal nädalal samade kommentaatorite ülekannetesse NHL-i mängudes.

Sõnavara

Emerick kasutab mängu kirjeldamiseks standardset sõnavara – konkreetseid tegevusi (sööt, löök, blokeering jne) kirjeldab Emerick pidevalt samade sõnadega ja kasutab üldiselt väga vähe alternatiive, mis muudab kokkuvõttes ülekande sõnavara üheülbaliseks ja korduvaks. Korduvad näiteks sellised sõnad nagu „spun“, „cross“, „fire“, „connect“, „drop“.

Huumor

Emerick kasutab teataval määral huumorit, mida ei saa just tippkomödiandi etteasteks pidada, kuid tema kõrval istuv kaaskommentaator laseb sellegi poolest mõnede mahlakamate ja iroonilisemate ütluste puhul kerge kõkutuse kuuldavale tulla. Huumor aitab NBC kommentaari puhul reportaži vestluslikumaks ja vabamaks muuta. Huumori osakaal suurenes tunduvalt kolmandal veerandfinaali viimasel kolmandikul, kui mängu saatus oli juba praktiliselt otsustatud ja enam polnud vaja nii pingelist lähenemist.

Eurosport

Finaal ja veerandfinaal

Reporter: Paul Romanuk

Ekspert: Richard Boprey

Tämber ja helikõrgus

Looduse poolt antud madalam hääletämber kui kõikidel eelnevatel võrreldavatel. Hääle kõrgus ei muutu väga palju ülekande ajal. Ainus kõrgendatud hetk tekib pärast väravat ja see mõjub ehk isegi pisut kummastavalt ja kunstlikult, mitte olukorda tähtsustavalt.

Kiirus Finaal

Olukirjeldus: enne teist väravat
1:28:58 – 1:29:59

*Solid penalty kill here from Canada. Johnson. Stashny. Perisy all up after it. Here is Perisy battling against Doughty. Stashny throws himself into the play. Buck fired down the ice. And nothing for the Americans on the powerplay. Nothing at all. Teams back at even strength. Here comes Perry. Drops it back. Getzlaf shooting. Ooh and Miller coming across there scrambling after that buck is still loose. Doughty sharp angle. Fires it right across in front of the net. Duncan Kieth. Tried to shake off the checking of Phil Cestel. Getzlaf shurnig through the neutral zone and over the blue line. Centers it on front and scores.***[107 sõna, 522 tähe- märki, 20 lauset]**

Romanuk räägib võrreldes Kalkuni ja Emerickuga palju vähem. Ta jätab kommentaari sisse rohkem pause ja ei püüa hoida pidevat jutuvoolu. Laused on samuti lühikesed ja see jätab jutu sisse veel rohkem pause, mis kohati võivad mõjuda liiga pikkadena. Sellistel hetkedel võib mängupinge edasi andmine vaatajate/kuulajate jaoks ebaloomuliku katkestuse saada. Väiksema jutukuse juures oleks lahendus kasutada pikemaid jutustavamaid lauseid (nagu ZDF kommentaator) ja pingelisel hetkel tõmmata laused lühemaks ja konkreetsemaks.

Iseloom

Liialt robotlik ja võltslikku suursugusust püüdev. Hääli ei jäta loomulikku muljet, vaid tundub kunstliku etteastena.

Usutavus

Romanuki puhul mõjuvad pikad pausid usutavusele selgelt pärssivalt. Need jäta mulje, et reporter kas ei oska mängijaid piisavalt kiiresti identifitseerida või ei leia õigeid sõnu mängu kirjeldamiseks.

Hääldus ja diktsioon

Diktsioon korrektne, kuid venekeelsete nimede häälduses väga palju vigu, eriti rõhuasetusviigu.

Sõnavara

Väiksem rääkimistihedus aitab vähendada sõnakordusi. Konkreetsete mängusituatsiooni kirjeldamiseks kasutatakse siiski stampväljendeid.

ZDF

Veerandfinaal

Reporter: Norbert Galeske

Eksperti pole

Tämber ja helikõrgus

Umbes samatüübilise tämbri ja helikõrgusega häääl nagu NBC kommentaatoril. Hääle kõrgus muutub aga rohkem. Kasutab sarnaselt Kalkunile rohkem hääle tugevuse muutumist, mistõttu muutub rohkem ka hääle kõrgus.

Kiirus

Võrreldes NBC ja ETV ülekannetega on kiirus hoopis teine ja see tuleneb peamiselt teistsugusest olukirjeldusstiilist. Galeske ei kirjelda kõike väljakul toimuvat, vaid laseb mängul endal publikule ennast näidata. Kõne iseenesest on rahuliku, kuid mitte liiga uimase kiirusega. Laused on palju terviklikumad ja pikemad, kui NBC ja ETV puhul ja seda just nimelt tulenevalt sellest, et kommentaator ei püüagi mängu käiguga nõ sõna-hetkelt kaasas käia. Erinevus seisnebki selles, millal kommentaator räägib. Vahel on näiteks üle poole minuti vaikust. Kui olukorrad muutuvad pingelisemaks, siis rääkimistihedus suureneb, kuid Kalkunile ja Emerickile omast kiirkõnet ei praktiseeri Galeske kordagi.

Iseloom

Rahulik kõnelemisstiil annab kommentaarile ka palju vestluslikuma ilme. Tempo, hääletugevuse ja tämbri vaheldumine lisab loomulikkust ja aitab täielikult vältida eriti Emerickule iseloomulikku robotlikku kõnestiili.

Usutavus

Galeske identifitseerib mängijaid vähem ja üldine väiksem jutukus võib mõneti pärssida usutavust. Ta ju lihtsalt ei näita oma teadmisi nii palju kui kiirkõnelejad Kalkun ja Emerick. Teisalt, kui mõelda sellele, kui hästi Galeske oskas valida mängus nõ igavamaid hetki, kus oma pikemaid lauseid kasutada ja rahulikumat juttu rääkida, siis see näitab, et ta tunneb väga hästi mängu tempot ja iseloomu, et mitte oma jutustamisega olulisi hetki maha magada. Selline võte ei pruugi siiski lihtsa televaataja jaoks kommentaatorile usutavust süstida. See on lihtsalt element, mille järgi professionaalid saavad oma kolleegi kõrgelt hinnata.

Hääldus ja diktsioon

Diktsioon väga hea. Rahulik kõnetempo aitab ka sellele oluliselt kaasa ja pole nii suurt ohtu sõna lõppe „ära süüa“, nagu see juhtus palju kiiremini rääkinud Kalkuniga. Nii venekeelsed kui ka inglise keelsed nimed on korrektselt hääldatud, kusjuures erinevalt Emerickust ei teki Galeskel ka vene nimede hääldamisel nii palju rõhuasetusvigu.

Sõnavara

Jutustav kõnestiil aitab vältida sõnakordusi. Terminoloogias kasutab üsna tihti inglise keelset sõnavara.

YLE2

Finaal

Reporter: Antero Mertaranta

Eksperti pole

Tämber ja helikõrgus

Kõrgemat sorti helikõrgus ja tämber eriti võrreldes Kalkuniga. Suhteliselt pingutatud hääl – Mertaranta räägib valju häälega ja see teeb tema hääle ka pisut kõrgemaks. Hääle kõrgus ei muutu eriti ka pingelisemate hetkede korral – Mertaranta rõhub hetke olulisust küll valjema häälega, kuid ei teki taolist pisut ülepingutatud hääle murdumist nagu Kalkuni või ka Romanuki ja Emericku puhul.

Kiirus

Räägib väga kiiresti. Sõnade tiheduse poolest kindlasti kõige kiirem. Ei püüa siiski pidevalt mängu jutuvadaga täita, vaid laseb ka pausidel tekkida ja neil mängu käiku kanda. Kohati kasutab mängu kirjeldamiseks tõelist kiirkõnet, mis on iseloomulikum raadiokommentaarile, kus iga liigutust on vaja sõnades edasi anda. Selline kiirus tundub teleülekande jaoks ehk liialt kiire, eriti kui seda kasutada nii tihti nagu seda teeb Mertaranta, kuid samas suudab ta vältida peamist kiire rääkimise miinust, kõne arusaadavust – kõik sõnad ja laused on selged ning ei kannata oluliselt kiirema kõnetempo puhul.

Iseloom

Kiire kõnetempo ja monotoonne tämber muudavad kommentaari pigem robotlikuks kui vestluslikuks

Usutavus

Ei ole põhjust kahelda asjatundlikkuses.

Hääldus ja diktsioon

Vaatamata kohatisele erakordsele rääkimiskiirusele, suudab Mertaranta siiski kõik sõnad korrektselt välja hääldada ja oma kõne arusaadavalt edasi anda.

Sõnavara

Identifitseerivate lausete puhul kasutab erinevalt teistest pisut vähem tegusõnu. Mängu käigus kasutabki rohkem üksikuid nimesid ja mitte näiteks mitmete teiste kommentaatorite puhul korduma kippuvaid mängutegevust iseloomustavaid tegusõnu nagu „söötis“, „lõi“ jne. ÜlekanDES on siiski ka grammatiliselt korrektseid jutustavaid lauseid ja Mertaranta oskab neid sarnaselt ZDF-i kommentaatorile ka mängu ajal piisavalt rahulikes kohtades kasutada.

CTV

Reporter: Chris Cuthbert

Ekspert: Pierre McGuire

Tämber ja helikõrgus

Võrreldes Kalkuniga kõrgem hää ja mitte nii suitsuse tämbriga. Hoiab oma häält ühel helikõrgusel. Murdumine värava puhul. CTV on taustaheli võrreldes teiste kommentaaridega väga kõrgeks sättinud ja see sunnib ka kommentaatoritel pisut kõvemalt häält teha.

Kiirus

23:52 - 24:52 (Üks minut: kuni esimese väravani. Natuke sissejuhatav jutt mängu ajal)

Center zone. An all KHL line with Alexey Morozov and Denis Sheripov and it's arguably in their most consistent line in the tournament. There were reports that Zogiev would be out for six months. That came right from a Russian official. There he is a couple of days later. Sharp lineup for team Canada. Joe Porton started the scoring in the win last night against Germany. Buck is played by Morlow outside the lines. Zanobiev on the ice knocks it back in and heads up. Hetherduck warm up. His first turn on the ice. He lost an edgen when Karini nibbled the boards. Makes you think that ankle wouldn't be ready for action tonight. Now Dan Boyle gets to the red line. He'll come in to the line. Boyle sweeping in, centered. Scores. Ryan Getzlaf.[135 sõna, 607 tähemärki, 16 lauset]

50:50 - 51:50 (Üks minut kuni Kanada neljanda väravani. Rohkem ainult kirjeldavat juttu)

And here comes Ryan Getzlaf back the other way. Getzlaf over the line. Slides it through. Cross. Richards across. Oh what a tip-tap play and a brilliant stop by Nabakov as Nash couldn't finish. That would have been pretty. Niedenmayer sends it back in. There is Cory Berry up with him. Tracked by Andrey Markov. At the point Daniel Lacrou has a goal and an assist here in the opening period. Berry behind the net for him. Teammate Getzlaf for the Anaheim. Swings it back in. Brendan Morrow was there. And that hopped over the stick of Berry. Still alive for Team Canada. Berry from behind the net. Morrow trying to find some room in front. Back for Kieth. In the middle Boyle. Boyle all over the ice. Here is Morrow in to the front. The buck comes down. And Scores. [141 sõna, 625 tähemärki, 25 lauset]

Iseloom

Hää ei jäta kuigi vestluslikku muljet. On tunda, et tegemist on kunstlikult komponeeritud hääletüübiga, mis rõhutab mõneti suursugusust ja on samal ajal võimeline kandma mängupinget. Hääles väljendub ootusärevus, mis on õigustatud, kui mäng tõesti pakub midagi, mida oodata. (Seda ei saaks kasutada näiteks väga igava jalgpallimängu puhul, ongi eraldi selline hokihää).

Usutavus

Asjatundlik

Hääldus ja diktsioon

Venekeelsed nimed on täiesti valesti hääldatud. Lisaks ka teistel kommentaaridel esinenud robustsetele rõhuasetusvigadele ei suuda Kanada kommentaatorid mitte kuidagi isegi õigeid häälikuid välja öelda. Nad ei takerdu nimede hääldamisel, kui on need lihtsalt täiesti valesti selgeks õppinud.

Diktsioon on üldiselt korrektne, kuid kuna taustaheli on võrreldes kommentaariheliga üsna tugev, siis jäävad mõned sõnade lõpud arusaamatuks. Nii tugeva taustaheli puhul peaks kommentaator ilmselt veelgi kõvemini rääkima või hääleliselt veelgi paremini ennast väljendama.

Sõnavara

Korduvad stampväljendid olukordade kirjeldamiseks.

Huumor

Ei märganud.

Koostöö ekspertkommentaatoriga

ETV

Veerandfinaal

Reporter: Kristjan Kalkun

Ekspert: Rauno Parras

Eksperti taust

Rauno Parras on professionaalne hokimängija, kes on Eesti tiptasemel hokit mänginud ligi 20 aastat (1989-2009)¹². Tegemist on Eesti ühe parima hokimängijaga. Sellest tulenevalt saab öelda, et ETV valis Parrase näol eksperti tuntuse ja taseme suhtes maksimumilähedase tulemuse.

Parrasel on varasem eksperti rollis kommenteerimiskogemus Viasat Sport Balticu jäähoki-ülekannetes.¹³

Arvestades Eesti hoki taset, jääks igasugune madalama klassi hokimängija valik ka liialt nõrgaks. Eesti jäähokimängijate seast kuulsusi valida on ilmselt raske, kuna suurema osa vaatajate jaoks ei oleks tõenäoliselt ükski eestlasest hokiekspert piisavalt kuulus või isegi nime poolt tuntud. Kuulsuse faktor seega ei mängi Eesti mõistes hoki puhul olulist rolli. Eksperti asjatundlikkus peab väljenduma üksnes tema kommentaarides.

Eksperti roll ülekanne ajal

Parrase ülesanne on selgitada taktikalisi käike ja anda areenil juhtuva osas ekspertarvamust. Olukirjelduses Pallas ei osale.

Reporteri rolli

Kalkuni peamine roll on mängu kirjeldamine, kuid ta ei piirdu üksnes sellega, vaid osaleb ka eksperti rollis, kui kommenteerib taktikalisi käike ja avaldab nende suhtes arvamust. Lisaks pakub ka statistilist taustainfot, identifitseerib mängijaid ja dirigeerib mõningasel määral jutujärje jagamist.

Eksperti asjatundlikkus ja detailsus

Parras mõistab mängu taktikalist olemust hästi ja oskab seda detailselt selgitada. Jääb mulje, et tal oleks rohkemgi öelda, kui reporter talle selleks rohkem aega annaks küsimusi esitades või teda sisse juhatades.

Samas ei lähe tema jutt liialt detailseks või spetsiifiliseks, et seda televaatajal raske jälgida oleks. Parras saab aru, et televaataja ei ole tõenäoliselt nii hästi mänguga kursis, kui tema igapäevane tutvuskond ja seletab seetõttu mängu nüansse lihtsamalt ning sööbib faktidesse, mida kogunud hokifännile poleks vaja selgitada.

---

¹² http://www.eurohockey.net/players/show_player.cgi?serial=42904

¹³ <http://sport.delfi.ee/news/hoki/NHL/viasat-sport-baltic-naitab-jaahoki-mm-i-taismahus.d?id=23000811>

Näiteks rääkis Parras paaril korral jäähoki võitluslikust iseloomust, kui mängu ajal tekkis hetki, kus mängijaid nõ sõideti boordi ja tehti muid vigu, mida igal teisel spordialal karistataks mängust eemaldamise või millegi hullemagagi. Jäähokis tuleb aga selliseid vigu ette iga hetk ja mööduvad üldiselt karistuseeta. Parras andis vaatajale nii mõnelgi korral mõista, et see ongi jäähoki eripära ja muud moodi lihtsalt mängida ei saaks.

Eksperdi väljendusoskus

On tunda, et Parras ei ole esimest korda kommentaatori rollis. Tema laused on hästi vormistatud (kohati isegi paremad kui Kalkunil), sõnad enam-vähem selgelt välja hääldatud ja mõte kiirelt ning üldiselt konkreetselt edasi antud. Igas elemendis oleks siiski parandamisruumi ja võrreldes näiteks NBC kolleegiga jääb Parras oma jutu sujuvusega siiski klassi võrra Olczykile alla.

Reporteri ja eksperdi eetris rääkimise osakaal

Mängu teine kolmandik alates mõni hetk enne lahtiviset ja lõpetades minut pärast lõpusireeni.

Möödetud eetriaeg: 35:12

Reporteri eetriaeg: 24:17 [76%]

Eksperdi eetriaeg: 07:47 [24%]

Protsendiarvutuste seletus: Reporteri ja eksperdi eetriaeg on kokku liidetud ning seejärel arvatud kummagi eetriaaja protsentuaalne osakaal sellest kogusummast.

Reporter Kristjan Kalkun saab eetriaega üle kolme korra rohkem kui ekspert Rauno Parras. Soovitatava reporter 40% ja ekspert 60% tasakaalu asemel, oli antud ülekande puhul jaotus reporter 76% ja ekspert 24%.

Eksperdi vähene eetriaeg tulenes enamasti reporteri tegevusest:

- 1) Kalkun võttis üsna palju üle eksperdi rolli, kui kommenteeris taktikalisi käike ja avaldas arvamust.
- 2) Kalkun ei jätnud Parrasele piisavalt palju kõnelemishetki – ei küsinud küsimusi, vaid jättis ülekandesse pause, kus Parras pidi sisse lülituma – neid pause oli ka liialt vähe.
- 3) Vestlust segas heliviivis, mis ei lasknud korralikult kahepoolset arutlust tekkida.
- 4) Jäähoki on oma kiiruse tõttu spordiala, kus tekibki vähem pause eksperdi kommentaarideks.

Reporteri ja eksperdi koostöö sujuvus

Kalkun tutvustab oma kaaskommentaatorit ja annab talle sõna alles pärast seda, kui ülekanne on kestnud juba üle nelja minuti. Selline sissetulek mõjub pisut äkilisena ja jääb mulje, nagu reporter ei tähtsusta eksperdi rolli piisavalt.

Parras saab sõna vahetult pärast väravat, et see lahti seletada ja ka teiste taktikaliste käikude ajal, kui Kalkun temalt vahel midagi küsib või rohkematel kordadel ootab Parras reporteri jutust tekkivat vahet, et siis sinna oma kommentaar vahele pista.

Reporteri ja eksperdi koostöö sujuvusele lööb kõige suurema mõra sisse fakt, et kaks kommentaatorit asuvad üksteisest mitme tuhande kilomeetri kaugusel – Kalkun Vancouveris koha

peal ja Parras Tallinnas monitorreportaazi tegemas. Lisaks sellele, et mehed ei saa omavahel üksteisele silma vaadata ja sellega oma vestlust loomulikumaks muuta, tekib ka heli ümber maakera liikumise tagajärjel mõningane viivis, mille tõttu võib korduvalt kuulata hetki, kus üks mees hakkab midagi rääkima, teine segab vahele, murdosasekundi pärast jäävad mõlemad vait, et oodata, kes siis jutujärje uuesti üles võtab. See probleem oli ETV olümpiaülekannete puhul praktiliselt igal ülekanDEL.

ETV

Finaal

Reporter: Kristjan Kalkun

Ekspert: Olle Sildre

Eksperti taust

Olle Sildre on veteran hokimängija, kes on aktiivselt hokiga tegelenud alates 1989. aastast. Nüüdseks tegeleb ta peamiselt treeneritööga ja mängib hokit madalamal tasemel. Teda peetakse üheks parimaks Eesti hokimängijaks läbi aegade, kes on lisaks Eesti liigale mänginud ka Soomes ja Venemaal.¹⁴

Olle Sildre puhul on tegemist ilmselt kõige tuntuma jäähokiga seotud inimesega Eestis, mistõttu tema ekspertkommentaatoriks valimine on potentsiaalset asjatundlikkust arvestades absoluutne maksimumvarinat. Sarnaselt Rauno Parrasele on ka Sildrel mõningane varasem kommenteerimiskogemus Viasat Sport Balticu kanalis.

Eksperti roll ülekanDE ajal

Mängusituatsioonide analüüs, kommentaar ja kriitika. Võrreldes Parrasega julgeb Sildre rohkem kriitilisi kommentaare ülekanDEsse süstida, kuid samas jääb see võrreldes näiteks NBC või CTV ekspertidega väga leebele tasemele.

Sildre tahab vägisi mõnes üksikus kohas ka mängu kirjeldamisse sekkuda, aga see lõpeb üldiselt üksteisest ülerääkimisega.

Reporteri rolli

Vt. eelmist reportaazi.

Eksperti asjatundlikkus ja detailsus

Sildre kasutab võrreldes Parrasega rohkem jäähokiterminoloogiat ja ei jõua kõiki spetsiifilisi mõisteid alati lahti seletada. Kalkun pole ka sellistes situatsioonides kuigi palju abiks – võiks ju täpsustavaid küsimusi esitada või ise lahti seletada, kuid ka tema ei jõua seda teha.

Sildre asjatundlikkus on aga spetsiifilisema sõnavara ja terminoloogia tõttu näiliselt tugevam kui Parrasel. Ka fakt, et Sildre üritab rohkem sõna sekke öelda ja erinevaid situatioone veelgi enam eksperti pilguga kommenteerida aitab temast asjatundlikkuse mõttes kasulikuma mulje

---

¹⁴ http://www.eurohockey.net/players/show_player.cgi?serial=1427

jätta. Miinuspoole pealt kärbib tema ekspertarvamust kehv väljendusoskus, mis takistab kogu tema jutu mõistmist.

Eksperti väljendusoskus

Tekib väga palju nn sõnade pudistamist, mis tuleneb ilmselt sellest, et eksperdil on palju öelda, kuid ta tahab seda liiga kiiresti lausesse panna. Vähene kommenteerimiskogemus ja välja õpetamata sõnaseadmisoskus tingib lohaka diktsiooni ja kohmakad laused, mille tõttu Sildre jutust läheb palju kaduma – lihtsalt ei saa temast aru.

Reporteri ja eksperti eetris rääkimise osakaal

Mängu teine kolmandik alates mõni hetk enne lahtiviset ja lõpetades minut pärast lõpusireeni.

Möödetud eetriaeg: 02:06 – 36:13 (34:07)

Reporteri eetriaeg: 21:37 [69%]

Eksperti eetriaeg: 09:34 [31%]

Protsendiarvutuste seletus: Reporteri ja eksperti eetriaeg on kokku liidetud ning seejärel arvatud kummagi eetriaaja protsentuaalne osakaal sellest kogusummast.

Reporter rääkis endiselt selgelt rohkem kui ekspert, kuid ekspert sai protsentuaalselt pisut rohkem eetriaega, kui Parrase kommenteeritud kohtumises (Sildre 69% ja 31% vs Parrase 76% ja 24%).

Protsentide erinevus ei ole nii suur, et seda saaks oluliseks muutuseks pidada, kuid Sildre mõningast paremat eetriaega võib seletada asjaolu, et Sildre lihtsalt üritas rohkem rääkida, reporteri jutule nahaalsemalt vahele segada – selline võtte mõjus üldist koostöö sujuvust arvestades siiski pigem negatiivselt. Teised eksperti soovitatavast normist väiksema eetriaaja põhjused on samad, mis teise analüüsitud ETV reportaaži puhul.

Reporteri ja eksperti koostöö sujuvus

Heliviivis tekitab väga palju üksteisest üle rääkimist, isegi rohkem kui veerandfinaalis, kus eksperdiks oli Parras. Sildre on erinevalt Parrasest jutukam ja tahab rohkem sõna sekke öelda, kuid heliviivise tõttu ei ole võimalik nii spontaanselt eksperdil kommentaari siseneda. Kalkun jätab Sildrele kirjeldamise ajal ka väga vähe pause sisenemiseks.

Eelnimetatud põhjused tingivad ka selle, et heliviivisest tekkinud kõnekonfliktid (ülerääkimine ja üksteist äraootav eetrivaikus) on võrreldes Parrase eksperdiks oleku ajaga isegi rängemad ja piinlikumad. Näiteks tekkis ülekande ajal korduvalt olukordi, kus ekspert või reporter pidi pärast mõnesekundilist ootamist teisele ütleme „palun, räägi“ või „jah, Kristjan/Olle“.

NBC

Reporter: Dock Emerick

Ekspert: Eddie Olczyk

Eksperti taust

Eddie Olczyk on endine tiptasemel hokimängija ja hokitreener, kes mängis väga edukalt aastatel 1984-2000 maailma prestiižemas hokiliigas NHL ja oli hiljem ka samas liigas meeskonna peatreener. Olczyk mängis amatöörina oma ainsatel olümpiamängudel 1984. aastal Sarajevos esindades seal USA hokikoondist.

Ekspertkommentaatorina on Olczyk töötanud aastast 2006 peamiselt telekanali NBC heaks. Ta kommenteerib seal regulaarselt NHL-i mängu.¹⁵

Eddie Olczyk on endine maailma tiptasemel hokimees, kelle nimi ütleb paljudele USA televaatajatele ilmselt nii mõndagi. Küll aga ei saa öelda, et Olczyk oleks hoki mõistes tohutu kuulsus, kuna oma professionaalse karjääri ajal ta USA koondisesse pole kuulunud. Tema valimine ekspertkommentaatoriks on ilmselt paluski tingitud ka faktist, et tegemist on endise treeneriga. Treenerikarjääriga jätkavad mängijad (pea ükskõik millisel spordialal) on üldiselt parema analüüsivõimega ja tihti sujuvama jutuga.

Eksperti roll ülekande ajal

Mängusituatsioonide analüüs ja kriitilised kommentaarid.

Reporteri roll

Olukirjeldus, mängijate identifitseerimine, taustinfo ja statistika jagamine ning ülekande juhtimine.

Eksperti asjatundlikkus ja detailsus

Eksperti asjatundlikkus väljendub ennekõike tema julgetes kriitilistes kommentaarides – on tunda, et mehel on piisavalt prestiiži nii endise mängija kui treenerina, et nii kriitiliselt maailma parimatesse hokimängijatesse suhtuda.

Võrreldes Parrasega on NBC ekspert Olczyk valinud detailsema ja spetsiifilisema lähenemise mängule. Uued hokifännid jääksid ehk mõnede analüütiliste kommentaaride jälgimisega hätta, kuid vähegi hokiga kokku puutunud kuulajad saavad see-eest palju rohkem kasulikku infot.

Eksperti väljendusoskus

Olczyki puhul on tunda kommenteerimiskogemust ja välja õpetatud väljendusoskust – räägib väga selge diktsiooniga ja oskab oma lauseid veatult moodustada.

Reporteri ja eksperti eetris rääkimise osakaal

Mängu teine kolmandik alates lahtiviskest kuni mõni hetk pärast kolmandiku lõpusireeni.

---

¹⁵ http://en.wikipedia.org/wiki/Ed_Olczyk

Mõõdetud eetriaeg: 01:05:00 – 1:35:53 (30:53)

Reporteri eetriaeg: 16:18 [59%]

Eksperdi eetriaeg: 11:20 [41%]

*Protsendiarvutuste seletus: Reporteri ja eksperdi eetriaeg on kokku liidetud ning seejärel ar-
vutatud kummagi eetriaaja protsentuaalne osakaal sellest kogusummast.*

Soovitatava reporter 40% ja ekspert 60% asemel on NBC jäähoki veerandfinaali protsendid reporter 59% ja ekspert 41%. Sarnaselt ETV-le on ka NBC reportaažis eiratud soovitatavat reeglit, kus ekspert peaks saama rohkem eetriaega kui reporter. Küll on eksperdi eetriaaja osa-
kaal NBC puhul võrreldes ETV-ga märgatavalt suurem (NBC 41% ja ETV 24%).

Eksperdi parem esiletõusmine ülekandes on tingitud järgmistest põhjustest:

- 5) Reporteri ja eksperdi koostöö on parem – ei ole ETV puhul seganud heliviivist, kuna mõlemad mehed asuvad kohapeal ja istuvad tõenäoliselt kõrvuti.
- 6) Reporter ja ekspert on varasemalt kokku töötanud.
- 7) Ekspert on kogenum ja parem rääkija – tal on rohkem julgust rääkida ja oskust õigel ajal õigeid asju öelda.
- 8) Kui reporter tundis, et ekspert on vähe rääkinud, siis juhtis ta küsimuse või sissejuha-
tusega eksperdi mingile teemale ja andis talle aega sellest rääkida.

Miks aga ekspert ei saanud siiski rohkem eetriaega kui reporter on tõenäoliselt tingitud jäähoki eripärast, kus eksperdil jääbki paratamatult vähem aega analüüsiks.

Reporteri ja eksperdi koostöö sujuvus

Ekspert pöördub väga tihti reporteri poole nimeliselt. Nt. „Dock, I think...“. Selline võte näib Ühendriikide spordikommentaatorite tehnikas üsna sage olevat. See on üks võte jutujärje jaotamiseks. Samas jätab see eetrisse väga selge jälje.

Üldiselt on reporteri ja eksperdi koostöö võrreldes ETV-ga parem. Peamiselt on see tingitud heliviivise puudumisest ja meeste koostöökogemusest. Reporter jätab pausidega eksperdile kindlaid kohti ülekande sees, kus see saaks oma arvamust avaldada.

Eurosport

Finaal

Reporter: Paul Romanuk

Ekspert: Richard Boprey

Eksperti taust

Richard Boprey on aastatel 1978-1982 mänginud USA ülikoolide hokiliigas NCAA ja pärast seda kuni aastani 1997 erinevates Briti tipphokiliigades. Ta on tegelenud ka treeneritööga.¹⁶

Suurbritannias on sarnaselt Eestiga jäähoki näol tegemist suhteliselt tundmatu alaga. Võib öelda, et võrreldes üldise spordimaastikuga on hoki seal isegi vähem tuntud kui Eestis. Oma tasemelt on Eesti ja Suurbritannia hokimeeskonnad võrdsed, olles mänginud üksteise vastu maailmameistrivõistluste esimeses divisjonis.¹⁷ Boprey on sarnaselt Parrasele oma riigis tipptegija, kuid maailma mõistes eikeegi. Eurospordi vaatajad tõenäoliselt Boprey'd mängijana ei tunne, mistõttu ka tema asjatundlikkus sõltub üksnes tema kommentaarist.

Eksperti roll

Analüüsib mängu käiku, avaldab arvamust ja erinevalt teistest ekspertidest pakub koos reporteriga ka statistikat.

Reporteri roll

Mängu kirjeldamine, mängijate identifitseerimine, statistika ja taustinfo jagamine. Romanuk kipub vahel mängu käigu, meeskondade ja üksikute mängijate suhtes arvamust avaldama, vahel ka kohtunikku kritiseerima – kõik need peaksid siiski eksperti ülesanded olema. Teisalt räägib ekspert lihtsalt nii vähe, et reporter on osaliselt sunnitud neid ülesandeid üle võtma.

Eksperti asjatundlikkus ja detailsus

Boprey räägib võrreldes näiteks NBC ekspertiga tunduvalt vähem ja tagasihoidlikumalt. Boprey ei kipu niivõrd palju mängijaid kritiseerima, vaid analüüsib sarnaselt ETV ekspertidele Parrasele neutraalsema ja mitte nii värvika tooniga. Sellest tulenevalt kannatab tema asjatundlikkus.

Boprey ei püüa oma analüüsi kuigi palju vastavalt auditooriumile sättida (nagu seda tegi Parras). Auditooriumi väiksema hokihuviga arvestab reporter Romanuk, kes laseb Boprey mõnd hokile iseloomulikku nüansi seletada või räägib sellest ise.

Eksperti väljendusoskus

Ekspert on siiski kogemustega kommentaator, kes oskab end suhteliselt hästi väljendada. Nii palju kui ekspert sõna saab, on tema jutt ka igati sorav.

Reporteri ja eksperti eetris rääkimise osakaal

---

¹⁶ http://www.eurohockey.net/players/show_player.cgi?serial=24519

¹⁷ http://www.icehockeyuk.co.uk/index.php?option=com_content&view=article&id=86&Itemid=97

Finaali teine kolmandik alates lahtiviskest kuni lõpusireenini

Möödetud eetriaeg: 1:20:08 – 1:53:50 (33:42)

Reporterite eetriaeg: 18:12 [73%]

Eksperdi eetriaeg: 06:36 [27%]

*Protsendiarvutuste seletus: Reporterite ja eksperdi eetriaeg on kokku liidetud ning seejärel ar-
vutatud kummagi eetriaaja protsentuaalne osakaal sellest kogusummast.*

Soovitava reporter 40% ja ekspert 60% asemel on Eurospordi kommentaatorite omavaheline rääkimise osakaal vastavalt reporter 73% ja ekspert 27%, mis on enam-vähem võrdne ETV kommentaatorite osakaaluga.

Eksperdi vähene eetriaeg on seekord tingitud järgnevatest asjaoludest:

- 1) Ekspert ei ole kuigi jutukas – reporter jätab talle küllalt palju rääkimise aega (ta räägib ise võrreldes teiste reporteritega üsna vähe ja jätab mängu ajal kirjeldusse pikemaid pause) ja annab talle sissejuhatava teksti või küsimusega sõnajärje üle, kuid ekspert jätab selle vahel isegi kasutamata ning ei tule ka ise pikemate pauside ajal sisse.
- 2) Eksperdi ja reporterite koostöö tundub olevat pisut toores – ekspert ei teagi päris täpselt, millal ta võib rääkida.
- 3) Reporter asub eksperdi karjamaale, kui avaldab ise arvamust ja analüüsib mängu (võib olla tingitud esimesest punktist).
- 4) Jäähoki eripära, kus analüüsiks on vähem aega.

Reporterite ja eksperdi koostöö sujuvus

Koostöö jätab kohati toore mulje. See väljendub ennekõike pikkades pausides, kus kumbki ei oska, ei julge või ei taha midagi öelda. Samas leidub ka hetki, kus mehed viskavad nalja ja tunnevad end üksteise seltsis mugavalt. Küsimus ongi ilmselt lihvimata jutujärje üle andmise tehnikas ja osakaalu sättemise korra puudulikkuses.

CTV

Veerandfinaal

Reporter: Chris Cuthbert

Ekspert: Pierre McGuire

Eksperti taust

Pierre McGuire mängis enne värvikat treenerikarjääri ka ise jäähokit, kuid mitte maailma tipptasemel. 1991. ja 1992. aastal võitis aga McGuire NHL-i karika abitreenerina ja töötas veel hiljem erinevate tippmeeskondade juures erinevates abistavates rollides. Ekspertkommentaatori ametis on McGuire olnud alates 1997. aastast ja NHL-i mängu kommenteerinud alates 2002. aastast peamiselt kanalite TSN ja NBC juures.¹⁸

McGuire'i puhul on tegemist eksperdiga, kes pole küll ise maailmatasemel hokit mänginud, kuid on see-eest muudes ametites suurema osa oma elust tipp-hokiga seotud olnud. Tuntuse on ta siiski saavutanud just ekspertkommentaatorina ja selles ametis kuulub ta Põhja-Ameerika mandril kõige teravamasse tippu.

Eksperti roll

Analüüs, arvamus ja kriitiline kommentaar. Lisaks on ülekandes koostöös produktsiooni-meeskonnaga ette valmistatud statistilised graafika või pildilise materjaliga täiendatud võrdlused mängu ajal, mida kommenteerib ekspert.

Reporterite roll

Mängu kirjeldamine, taustinfo ja statistika pakkumine, jutuvoolu dirigeerimine. Oli märgata ka üksikuid olukordi, kus reporter kritiseeris kohtuniku otsust.

Eksperti asjatundlikkus ja detailsus

Ekspert räägib vähe, kuid tema kommentaarid on konkreetsed ja väga täpseid asjaolusid välja toov. Ta julgeb ka vabalt mängijaid ja treenereid kritiseerida ning kriitika on oskuslikult argumenteeritud.

Liigse detailsuse pärast ekspert ei muretse, vaid seletab põhjalikult ka jäähoki kõige peenemaid nüansse. Terve CTV ülekanne ei mõtle oluliselt jäähokiga vähem kursis olevate inimeste peale, kuna Kanadas lihtsalt pole selliseid inimesi.

Eksperti väljendusoskus

McGuire on kogenud ekspertkommentaator, kelle kõnelemis- ja väljendusoskus on aastatega õpitud ja tipptasemel omandatud. Eksperti väljendusoskus ei jää mitte kuidagi reporterite omale alla.

---

¹⁸ http://en.wikipedia.org/wiki/Pierre_McGuire

Reporteri ja eksperdi eetris rääkimise osakaal

Teine kolmandik vahetult enne lahtiviset ja lõpetades mõni hetk pärast lõpusireeni.

Mõõdetud eetriaeg: 56:41 – 1:27:32 (30:51)

Reporterite eetriaeg: 18:44 [75%]

Ekspertide eetriaeg: 06:22 [25%]

*Protsendiarvutuste seletus: Reporterite ja ekspertide eetriaeg on kokku liidetud ning seejärel ar-
vutatud kummagi eetriaega protsentuaalne osakaal sellest kogusummast.*

Reporterite ja ekspertide eetriaega osakaal CTV puhul on sarnane Eurospordi ja ETV osakaaludega – ekspert saab soovitatavast palju vähem eetriaega.

Ekspertide väiksema eetriaega põhjused:

- 1) CTV peab niigi vähestesse jäähokis tekkivatesse pausikohtadesse reklaami mahutama – see jätab ekspertidele vähem kohti oma pikemat analüüsi teha.
- 2) Osa analüüsi tehakse mängupauside ajal erireporterite poolt väljaku äärest.
- 3) Reporterite ja ekspertid ei istu kõrvuti, vaid asuvad üksteisest mõnekümne meetri kaugusel – see raskendab omavahelise vestluse tekkimist.
- 4) Jäähoki eripära.

Reporterite ja ekspertide koostöö sujuvus

Ekspertid ei istu reporteritega kõrvuti, vaid asub temast pisut eemal mängijate ja treenerite boksi juures. Selline mängijate keskel viibimine annab ühest küljest ekspertidele parema ülevaate, mis toimub mängus sees ja mida räägitakse mängijate/treenerite seltskonnas. Teisalt nõrgestab see mingil määral reporterite ja ekspertide vahel koostöö ja jutujärje jagamise sujuvust.

Võib märgata mõneti sarnast tendentsi nagu ETV puhul, kus ekspertid asusid küll veel tuhandeid kilomeetreid reporterite kaugemal ja lisaks segas ka heliviivis, kuid ka CTV puhul tekib pisut üksteisest ülerääkimisi ja ebamugavaid pause. Võrreldes ETV rohmaka koostööga on CTV vead muidugi märkamatu väikesed.

Olukirjeldus

ETV

Veerandfinaal ja finaal

Reporter: Kristjan Kalkun

Emotsionaalse pinge jaotamine

Kalkun kommenteerib terve mängu vältel ühtlase tiheda pingega. Ta oskab ära tunda väravälähedased olukorrad, mille puhul lisab oma häälele kuraasi, kuid neid tekib kiire mängu ajal üsna tihti ja seetõttu tekibki tema kommentaarid ühtlane üles-alla rütm. See aga tähendab omakorda, et näiteks esimese kolmandiku esimesed minutid kommenteerib Kalkun samasuguse pingega kui viimase kolmandiku viimased sekundid, kuid mängu lõpp (eriti kui on tegemist tasavärgise kohtumisega) omab sportliku pinge osas olulisemat tähtsust. Seda tuleks ka kommentaatoril pinge jaotamisel jälgida.

Kuna aga jäähoki on üks neist spordialadest, kus kõige olulisemad elemendid on väravad ja neid lüüakse tavaliselt ligi kolmetunnise mängu jooksul keskmiselt 1-10, siis tulebki iga väravat tähtsustada. Esimest ja kümndat väravat erineva pingega kommenteerida on aga muidugi omaette kunst, mille valdamist on ükskõik millisel kommentaatoril raske nõuda.

Otsekirjelduse maht

Veerandfinaal CAN-RUS 2. kolmandik

Mõõdetud mängu üks kolmandik koos sissejuhatava osaga enne lahtiviset ja lõpetava osaga pärast kolmandikku.

Olukirjelduse hulka on loetud kõik identifitseerimised ja mängu otsekirjeldus. Arvesse ei lähe analüüsid, taustinfo, statistika, kommentaarid, kordust puudutav kirjeldus ja kogu eksperdi suust tulev jutt. Reporterit poolt eetris räägitud koguaeg on võetud eelmise peatüki eksperdi ja reporterit osakaalu võrdlusest, kuna vaatluse all on sama ajavahemik sellest kohtumisest.

Reporterit eetriaeg (kogu mõõdetud aeg): 24:17 (35:25)

Olukirjeldusele kulunud aeg: 12:15 [50%]

Protsentiarvutuse seletus: On arvatud olukirjeldusele kulunud aja protsentuaalne osakaal Reporterit eetriaegast mõõdetud ajal.

Jäähoki on oma kiiruse tõttu spordiala, kus tuleb kasutada oluliselt rohkem olukirjeldust. Soovitatava 5% asemel oli ETV jäähokiülekanandes olukirjelduse osakaal kogu reporterit jutust koguni 50%.

Reporterit olukirjelduse iseloom

Kalkun üritab kirjeldada väljakul toimuvat väga tihedalt. Kohati meenutab tema kommentaar liialt raadioreportaazi, kus on vaja iga liigutust kirjeldada. Kasutab võimalikult tihedalt ka mängijate identifitseerimist.

Ainus hetk, kui Kalkun jätab eetrisse sihilikult ja regulaarselt mõningase pausi, tekib siis, kui lüüakse värav ja reporter laseb reportaaži publiku reaktsioonil kanda. Need pausid on Kalkunil siiski üsna lühikesed – maksimaalselt 2-3 sekundit. Ta ei kasuta pause ka iga värava puhul. Mõne puhul hakkab kohe rääkima ja ise värava sündi lahti mõtestama.

Kalkun viitab seisule pärast igit väravat ja tuletab paar-kolm korda kolmandiku jook-sul meelde kolmandiku/mängu lõpuni jäänud aega.

Üldiselt räägib Kalkun olukirjelduse ajal sellest, mida vaataja teleekraanilt näeb, kuid kuna jäähoki on kiire iseloomuga ja alati ei ole võimalik litri liikumist jälgida, siis on selline seletamine vajalik.

Võistlejate identifitseerimine

Kasutab palju identifitseerimist. Enamik kirjeldavad laused sisaldavad mängijate nimesid – mõned laused koosnevadki ainult nimedest.

Reporteri arvestamine kuulajaskonnaga

Kalkun pole küll regulaarne jäähokikommenteerija, kuid ta kasutab kohati siiski jäähokile omast terminoloogiat, mis alavõõra vaataja segadusse võib ajada. Jäähokiturniiri lõpufaasis (veerandfinaal kuni finaali) ei kuluta ta enam aega nende mõistete lahti seletamisele. Üldiselt on kommentaar siiski lihtne ja loogiline.

Jäähoki üldisemaid põhimõtteid Kalkun väga palju ei lahka, vaid keskendub siiski igale mängule eraldi detailsemalt. Üldisemaid tõdesid üritab natuke selgitada ekspert Parras.

NBC

Veerandfinaal

Reporter: Dock Emerick

Emotsionaalse pinget jaotamine

Emerick kasutab üldiselt väga robotlikku hääletooni, mis annab mängupinget pidevalt ühtlasel tasemel edasi. Ta kasutab sarnasest pinget taustinfo/statistika ja otsekirjelduse tegemiseks. Küll aga suudab Emerick oma esitusse lisada uue käigu kiiruse tõstmise ja hääletooni pingestamise näol väga olulistel hetkedel. Näiteks finaali üleajal, kui järgmine värav tähendas finaali võitja otsustamist.

Samas reguleerib Emerick emotsionaalse pinget jaotamist ka räägitava info olemuse vahetamisega – näiteks esimesel ja teisel kolmandikul räägib Emerick rohkem statistikast, ajaloost, varasematest vastasseisudest, samas kui teise kolmandiku lõpus ja kolmandal kolmandikul kasutab ta rohkem otsekirjeldust.

Selline jaotus võib aga mõneti kätte maksta selliste mängude puhul, kus kohtumise tuumsem osa leiab aset enne viimast kolmandikku. Heaks näiteks ongi antud analüüsi keskmes olnud olümpia veerandfinaal Kanada ja Venemaa vahel, kus teise kolmandiku esimese 12 minutiga muutus Kanada 3:1 eduseisu kiiresti 7:3 eduseisuks. Mitmete väravate ajal rääkis Emerick taustajuttu ja väravad tulid televaataja jaoks ootamatult – reporter jättis nad piisava eelkirjelduse puudumisel serveerimata.

Otsekirjelduse maht

Veerandfinaal CAN-RUS 2. kolmandik

Reporteri eetriaeg (kogu mõõdetud aeg): 16:18 (30:53)

Olukirjeldusele kulunud aeg: 10:43 [66%]

Protsentaruutuse seletus: On arvatud olukirjeldusele kulunud aja protsentuaalne osakaal Reporteri eetriaegast mõõdetud ajal.

Olukirjeldusele kulub Dock Emerickul protsentuaalselt isegi rohkem aega kui ETV reporteril Kristjan Kalkunil (66% vs 50%). See on tingitud peamiselt sellest, Emerick ei trügi erinevalt Kalkunist oma kommentaariga eksperdi kapsamaale (kriitika ja arvamus). Ta jätab selle osa eksperdile ja seega jääb temal endal rohkem aega olukirjelduseks.

Reporteri olukirjelduse iseloom

Kui reporter kasutab otsekirjeldust, siis on tema tekst tihe ja sarnaselt Kalkunile väheste pausidega. Kuid Emerick katkestab üsna tihti oma kirjelduse ja räägib taustainfot või statistika, eriti kohtumise esimesel poolel. Pikki pause reportaažis ei kohta, kui ainult välja arvata traditsioonilised pausid pärast väravat, kui mõne sekundi jooksul lastakse publikul emotsiooni kanda.

Ühel erandjuhul ulatub väravajärgne eetrivaikus ka ligi kahe minutini. See juhtub USA ja Kanada vahelise finaali üleajal, kui Kanada lööb nn kuldse värava, millega lõpetatakse momentaalselt kohtumine võiduga. Eetrivaikuse ajal lasid kommentaatorid pildil ja publikul kõneleda, mis andsid emotsiooni palju ehedamalt edasi, kui seda oleks saanud kommentaatorid teha. Sellise haruldase võttega on võimalik tähtsustada reportaažis kõige olulisemaid hetki, mis korduvad üksikutes ülekannetes. Võtte peab jääma sama haruldaseks kui sellised sportli-

kud olukorrad. Ka CTV ja Eurosport kasutasid sarnast võtet samas kohas, ETV reporterid hakkasid kohe pärast väravat edasi rääkima, YLE2 reporter alustas emotsionaalselt kiidukõne.

Võistlejate identifitseerimine

Emerick tuletab pidevalt meelde, millised mängijad parasjagu väljakul on ja kes litrit valitseb. Identifitseerimised on täpsed, õigeaegsed ja selged.

Reporteri arvestamine kuulajaskonnaga

Reporter ei lasku väga keerulistesse detailidesse või hokiterminoloogiasse. Ta on enda jaoks välja töötanud mõisted ja kommenteerimisstiili, mis peaks arusaadav olema kõigile.

CTV

Veerandfinaal

Reporter: Chris Cuthbert

Ekspert: Pierre McGuire

Emotsionaalse pinget jaotamine

Cuthbert suudab võrreldes Emerickuga oma häält vestluslikumalt esitada, mis aitab ka kommentaaril emotsionaalse pinget edasi andmist varieerida.

Sarnaselt Emerickule räägib ka Cuthbert taustainfot rohkem esimesel kolmandikul ja teise kolmandiku alguses ning keskendub seda rohkem otsekirjeldusele kohtumise teises pooles, kus teoreetiliselt peaks mängu olulisemad hetked aset leidma. Küll aga taipab Cuthbert Kanada ja Venemaa veerandfinaalmängu teisel kolmandikul ära, et tulemas on kohtumise kõige olulisemad hetked ja keskendub siis juba varem otsekirjeldusele, mistõttu suudab ta vältida oma NBC kolleegi viga, kes suurema osa teisel kolmandikul löödud väga olulistest väravatest maha magas.

Otsekirjelduse maht

Veerandfinaal CAN-RUS 2. kolmandik

Reporteri eetriaeg (kogu mõõdetud aeg): 18:44 (30:51)

Olukirjeldusele kulunud aeg: 12:02 [64%]

Protsentiarvutuse seletus: On arvatud otsekirjeldusele kulunud aja protsentuaalne osakaal Reporteril eetriaegast mõõdetud ajal.

Reporteri olukirjelduse iseloom

Pikemaid pause kommentaaril ei esine. Ei kirjelda pidevalt mängu kulgu, vaid vaheldab kommentaaril oma juttu taustainfo ja statistikaga. Pärast väravat jätab traditsioonilise emotsioonipausi, kus laseb publikul reportaaži kanda.

Võistlejate identifitseerimine

Kordab pidevalt väljakul olevat koosseisu ja aktsioonis olevaid mängijaid.

Reporteri arvestamine kuulajaskonnaga

Sarnaselt NBC reporterile Emerickule on suutnud oma sõnavara ja terminoloogia kujundada selliseks, mis peaks arusaadav olema igasuguse jäähokikogemusega vaatajale ja ei muutu samal ajal kogenud vaataja jaoks liialt lihtlabaseks.

Eurosport

Finaal

Reporter:

Paul Romanuk (reporter) (kanadalane)

Richard Boprey (ekspert)

Emotsionaalse pinget jaotamine

Kuna Romanuk jätab oma kommentaari võrreldes teiste analüüsitud reporteritega rohkem eetritühimikke, siis jääb kohati mulje, et mäng kaotab pinget. Ta võtab küll tempo üles, kui litter jõuab väravale lähemale, kuid sellised suhteliselt järsud pingetõusud tulevad tihti ootamatult ja muudavad kommentaari voolavuse konarlikuks. Oma kiire ja voolava iseloomu tõttu võivad just jäähokis sellised pausid liigset pingelangust tekitada.

Taustainfo, statistika ja otsekirjelduse vaheldumine ei ole reeglipäraselt reguleeritud. Näiteks erinevalt CTV ja NBC kommentaatoritest ei kasuta Romanuk otsekirjeldust mängu lõpus oluliselt tihedamalt kui mängu esimeses pooles.

Emotsionaalse pinget jaotamine ei ole üldist mängu kulgu arvestades mingi võttega kommentaatori poolt reguleeritud.

Otsekirjelduse maht

Finaali CAN-USA 2. kolmandik

Reporteri eetriaeg (kogu mõõdetud aeg): 18:12 (33:42)

Olukirjeldusele kulunud aeg: 09:09 [50%]

Protsentiarvutuse seletus: On arvatud olukirjeldusele kulunud aja protsentuaalne osakaal

Reporteri eetriaegast mõõdetud ajal.

Otsekirjelduse protsentuaalne osakaal 50% on samasugune, kui ETV reporteril Kristjan Kalkuni puhul.

Reporteri olukirjelduse iseloom

Suurem osa otsekirjeldusest koosneb mängijate identifitseerimisest – rohkem kui ühelgi teisel analüüsitud kommentaatoritest. Suuresti sellest tulenevalt jääb otsekirjeldusse palju tühimikke. Sarnaselt kõigile teistele jätab ka tema pärast väravat eetrisse lühikese pausi.

Võistlejate identifitseerimine

Parasjagu väljakul olevat koosseisu ei korda nii palju, kui Emerick või Cuthbert, aga sarnaselt teistele identifitseerib pidevalt mängijaid ja kasutab tegelikult mängijate nimesid kohati rohkem kui kõiki muid sõnu. See tähendab, et ei kasuta näiteks söödu, löögi või mõne muu tegevuse iseloomustamiseks tegusõnu, vaid nimetab söödu andja/saaja või löögi tegija nime.

Reporterit arvestamine kuulajaskonnaga

Romanuk võtab lähenemise, kus arvestab tõenäosusega, et paljud vaatajad ei ole regulaarsed jäähokivaatajad – kommenteerib ka jäähoki üldisi põhimõtteid ja põhitõdesid. Seda saab ka põhjendada faktiga, et Eurosport ei näita erinevalt NBC ja CTV telekanalist regulaarselt jäähokit oma programmis.

ZDF

Kanda - Venemaa

Reporter: Norbert Galeske

Emotsionaalse pinget jaotamine

Mängu ajal räägib Galeske rahuliku tempoga ning rõhub sealjuures üsna palju taustainfole ja kõigele muule kui otsekirjeldusele. Samas kasutab Galeske huvitavat võtet – ta räägib küll taustainfot, kuid tema hääli muutub ärevamaks, kui üks või teine meeskond tekitab väravavõimalusi. Sel viisil hoidub ta üsna tihti selle kirjeldamisest, mida vaataja ka ise näeb, kuid suudab siiski samal ajal oma hääles kanda vahetut võistluspinget.

Mõned Kanada ja Venemaa veerandfinaalkohtumise teise kolmandiku kiired väravad suudab Galeske osaliselt maha magada, kui võtab need vastu endale omase nn pingelise taustainfoga. Samas keskendub Galeske kolmandiku lõpus pisut rohkem otsekirjeldusele ning jõuab seetõttu mitmete ohtlike olukordade ja väravate puhul õigel ajal järjele.

Otsekirjelduse maht

Veerandfinaali CAN-USA 2. kolmandik

Reporterit eetriaeg (kogu mõõdetud aeg): 23:56 (33:14)

Olukirjeldusele kulunud aeg: 02:50 [12%]

Protsentiarvutuse seletus: On arvatud olukirjeldusele kulunud aja protsentuaalne osakaal Reporterit eetriaegast mõõdetud ajal.

Soovitavast 5%-st on ka Galeske olukirjelduse maht pisut suurem, kuid kui võrrelda seda teiste mahtudega (12% vs 50%-66%), siis on Galeske eripära selgelt märgatav. Kui Galeske kommentaari sisse arvestada ka mängukolmandikevahelised pausid, millest mitmed Galeske oma jutuga täitis, siis saab otsekirjelduse protsentuaalse osakaalu veelgi lähemale soovitatavale viiele protsendile. Mängu kirjeldamise osas jätab ta analüüsitud reporteritest kõige rohkem vaatajale endale nähtu lahti mõtestamiseks. Jälgib ainsana ka jäähoki puhul reeglit – pole vaja rääkida sellest, mida vaataja ise näeb.

Reporteri olukirjelduse iseloom

Väheses olukirjelduse osas annab ülevaate enamikest väravatest ja mõnedest ohtlikematest väravaolukordadest. Suurem osa ajast kulub siiski taustainfole, statistikale, korduste kommenteerimisele. Sellest tulenevalt tekivad kommentaari ka pikad pausid. Väravate korral laseb publikul reportaaži kanda.

Võistlejate identifitseerimine

Galeske identifitseerib mängijaid võrreldes teiste analüüsitud kommentaatoritega palju vähem. Reporter jõuab televaataja jaoks ära märkida väravalööjad ja paaril üksikul korral kolmandiku jooksul ka otsekirjelduse sees mängijaid. Teised nimed kõlavad kõik taustainfo sees.

Reporter arvestamine kuulajaskonnaga

Galeske jutustavas stiilis reportaaž mõjub jäähokikaugele inimesele tõenäoliselt kahest eri poolusega küljest. Esiteks mõjub positiivse poole pealt just nimelt suur taustainfo ja statistika osakaal – alavõõra vaataja jaoks on iga selline infokild uus ja huvitav. Teisalt aga mõjub negatiivselt fakt, et Galeske identifitseerib mängijaid väga vähe – alavõõras vaataja ei tunne mängijaid tõenäoliselt ise ära ja nii jäävadki mängu ajal uisutajad nimetuks.

Kogenud vaataja jaoks sobib Galeske lähenemine mõlemast küljest negatiivselt – suuremat osa taustainfot teab ta tõenäoliselt ise ka ja mängijate identifitseerimist on jäähoki kiire iseloomu ning mängijate identiteeti varjava varustuse (kiiver, kaitsmed) tõttu ka neil raske. Selles töös loodetakse reporterilt endiselt abi.

LISA 2

Murdmaasuusatamine

Reporteri hääl

ETV

Naiste 10km vaba

Reporter: Lembitu Kuuse

Ekspert: Kaarel Zilmer

Tämbur ja helikõrgus

Lembitu Kuuse hääl on kõrgemate killast. Kuuse hääl väljendab väga hästi emotsiooni ja ilmekust. Seda näitabki kõige paremini häälekõrguse ja -tugevusega mängimine. Häälekõrgus ei muutu seejuures väga palju pingelise teksti esitamise ja sissejuhatava teksti puhul – ta esitab kõiki oma lauseid samasuguse ilmeka häälevariatsiooniga.

Kiirus

Aeglane tempo sissejuhatava teksti ajal

1:48 – 2:31 ja 3:00 – 3:17 (üks minut, pausi ajal räägib ekspert)

Ja siin ta tuleb. Tema tuli siia võistluspaika suhteliselt hilja – tunnikese enne võistlust. Aga hooldemeeskond oli temal kohal siin juba kella kuuest ja kella kuuest tehti rajal tõsist tööd. Kui eile oli põhjust rada soolitada ja see on siin teatud diskusioone ka põhjustanud. Kas soolitada või mitte. Siin ju kohapeal selliseid kogemusi varem ei olnud, aga soolitamise masinad on kõik siin olemas. Perfektselt töötati. Täna öösel muudugi soolitada põhjust ei olnud, sellepärast et kahutas päris korralikult. Olid külmakraadid. Raja struktuur... lume struktuur on praegu siis selline kristalliline, aga väga libe rada, väga kiire rada ja läheb ka kiiresti pehmeks. [...] Marit Björgen. Olümpiamängudel ei ole tal veel kuldmedalit. Ainult kaks hõbedat – Salt Lake Cityst teatesõidust ja Torinos mäletate kümne kilomeetri klassikasõidus, kui ta kahekümne ühe sekundiga jäi Kristinale alla. Marit Bjorgenit peavad paljud tõesti siin suurimaks favoriidiks. [136 sõna, 812 tähemärki, 14 lauset]

Kiire tempo võistluspinge haripunktis, Kristina Šmigun-Vähi finiši ajal

36:43 – 37:43 (üks minut)

Ei ole niisugune järsk tagasipööre. Kristina tuleb päris sisekurvi pidi. Väga head trajektoori pidi. Peaasi, et nüüd kiirust ei kaotanud. Seal sageli sõidetakse see kurv pehmeks. Ja siit Kristina nüüd tuleb. Jaa, uhkelt lendab. Väga ilusa kiirusega praegu. Kätega hoogu juurde. Iga sekund on nüüd tähtis. Kristina on andnud endast kõik. Väga uhke on see suusastaadion ka siin. Veidikese on veel tõusvat maad, siis sile kurv ja väikese hooga alla finišisirge algususesse ja saja kahekümne meetrine finišisirge on siis kergelt tõusev, kergelt tõusev. Me oleme saanud osa Kristina Šmigun-Vähi tõusust maailma tippu. Nüüd elame me kaasa tema tagasitulekule olümpiaradadele. Kui suur, kui võimas on see tagasitulek. Aga seda me veel ei tea,

sest selles suhtes on oma sõna öelda veel neil, kes startisid Kristinast tagant poolt, kes tulevad hiljem, kellele Kristina vaheajad on kõik teada. Kristina on päral ja see aeg jääb nüüd siis konkurentidele ette. Kakkümmendviis, null viis täpselt. Kakkümmendviis, null viis. [153 sõna, 860 tähemärki, 20 lauset]

Sissejuhatava teksti ja pingelise otsekirjelduse kiiruse vahe ei ole tohutult suur, kuid siiski märgatav. Otsekirjelduse puhul on ka rohkem lauseid, mis näitab pigem seda, et laused on lühemad ja konkreetsemad nagu need ka kirjelduses peaksid olema.

Iseloom

Kuuse häääl on üldiselt vestluslik ja mugav kuulata. Samas võib neil, kes Kuuse kommentaari esimest korda kuulevad, tekkida ehk kerge vastumeelsus tema ilmeka kõneviisi suhtes. See on võrreldes mitmete teiste ka selles töös analüüsitud Eesti ja teiste riikide reporteritega omapärane kõneviis, millega harjumine võib aega võtta.

Usutavus

Kuuse kasutab statistikat ja numbreid väga tihti ning see annab murdmaasuusatamise taolisel alal, kus võistlus käibki kellaga, väga palju hädavajalikku infot. See omakorda suurendab ka Kuuse usutavust. Seda teevad tema puhul ka võistlejate, nende tausta, võistlusolude, raja ja suusatamise eripära (määre, suusad jne) tundmine.

Hääldus ja diktsioon

Murdmaasuusatamise puhul tuleb hääldada mitmete eri maade võistlejate nimesid. Suuremate riikide nagu Vene, Kanada, USA, Rootsi, Norra, Soome, Saksa nimed on igati korrektselt hääldatud. Lisaks pole probleeme ka teiste slaavi maade nimede hääldamisega – venekeele oskusest tingituna.

Diktsioon on hea – kõik sõnad selgelt mõistetavad. Võrreldes näiteks kolleegi Kristjan Kalkuniga on Kuuse diktsioon kindlasti korrektsem. Kuusel pole sõna „ära söömist“ või muid lohakusi. Suuresti tuleneb see ka faktist, et Kuuse hoiab suurema osa ajast rahulikumat kõnetempot ja kasutab kiirkõnet vaid korra või kaks ülekande jooksul haripunkti(de) ajal.

Sõnavara

Suusatamine ei ole nii pildilises ja tegevusvahelduslikus mõttes nii staatiline kui näiteks jäähoki ja seetõttu ei teki nii palju sõnakordusi olukorra kirjeldamises. Korduvat sõnavara soosiva otsekirjelduse osakaal ei ole ka nii suur. Sellest tulenevalt pakub Kuuse sõnavara piisavat vaheldust.

Küll aga on Kuusel kohati suuri probleeme õige rõhuasetusega võõrsõnades. Tundub, et ta on ennast väga palju soome keelest mõjutada lasknud, sest mitmed võõrsõnad nagu „(võistlus)kalender“, „variant“, „situatsioon“ jpt omavad Kuuse häälduses rõhku esimesel silbil.

Huumor

Lembitu Kuuse kasutab huumorit vähe.

Eurosport

Naiste 10km vaba

Reporter: David Goldstrom

Ekspert: Mike Dixon

Tämber ja helikõrgus

Goldstromi hääle tämber on pisut madalam kui Lembitu Kuusel. Samas ei ole tema hääles ka sellist ilmekust ja hääletämbri vaheldust kui Kuusel.

Kiirus

Kiire tempo võistluspinge haripunktis, Kristina Šmigun-Vähi finiši ajal
34:17 – 34:53 ja 34:58 – 35:22 (üks minut, pausi ajal rääkis ekspert)

And you can see that's where Janne Ryyanen from the Nordic Combined fell yesterday coming down in to the stadium. And now she is into full flat out skate mode. As we go back up the course now waiting for... You can see Charlotte Kalla sixteen thirty eight there. And this is in picture Marit Bjorgen. But looking for Sar... for Šmigun to come round into the finish. And here she comes. This is has been a really aggressive peace of ten kilometre freestyle skating, Mike. [...] And she's a minute ahead of Claudia Nystad who is absolutely no slouch. I mean that's a fantastic performance. How good, is it worth a medal? Time will tell, but that's a terrific run. And Šmigun, I suspect Mike, she didn't really have a choice... (132 sõna, 584 tähemärki, 13 lauset)

Goldstrom kasutab võistluse ühel pingelisemal täpselt samal mõõdetud ülekande hetkel madalamat kõnetempot kui Lembitu Kuuse (Goldstrom 132 sõna vs Kuuse 153 sõna). Ühest küljest võib see tulla sellest, et Kuuse kontsentreeris antud mõõdetud hetkel rohkem tähelepanu Šmigun-Vähi finišile ja ei pööranud tähelepanu selle mõõdetud minuti jooksul telepilti lastud vahelõikest varasemast ajavõtupunktist, kust tema suurimad konkurendid läbi läksid. Teisalt tuleb siiski öelda, et Goldstrom rääkiski oma maksimaalsel kiirusel, mis võrreldes Kuusega oli väiksem.

Iseloom

Üldiselt vestlusliku loomuga hääle, mida on hea kuulata. Kohati mõjuvad iseloomule pärssivalt Goldstromi apsud lausete seadmisel. Näiteks kiirustesti minuti jooksul mõõdetud fragment: *But looking for Sar... for Šmigun to come round into...* Sellised pisivigu, kus reporter hakkas vale nime ütlemata või sattus muud moodi lause seadmisel kimbatusse, tekkis ülekande jooksul üsna mitu korda. Sellised kohad muutsid muidu sujuva vestluse hüppelisemaks.

Usutavus

Tema lähenemisest on tunda, et suurema osa informatsiooni võistlejate kohta, isegi nende identifitseerimise kohta, võtab ta ülekande ajal paberi pealt mitte peast, nagu seda vähemalt näilise kergusega tegi Kuuse. See on ka üks põhjuseid, miks Goldstromi teksti esitamise sujuvus tekkis ebamugavaid pause ja hüppeid. Selline ebalev taustinfo esitamine mõjub pärssivalt ka usutavusele.

Hääldus ja diktsioon

Diktsioon korrektne ja kõik sõnad mõistetavad. Nimede hääldus on aga kohati üsna eksperimenteeriv. Hääldab peamiselt soome-, vene- ja eestikeelseid nimesid hoopis teisiti kui näiteks Kuuse. Võib öelda, et teeb eelnimetatud keeltes pea kõikide nimede häälduses rõhuasetusvigu ja osade vene nimede puhul ka tähehääldusvigu. Tema ebakindlust nimede hääldamisel on tunda ka faktist, et ta kordab mõnesid nimesid mitu korda – nagu prooviks õiget hääldust leida. Nimede hääldus peaks kindlasti enne ülekannet olema ära proovitud.

Sõnavara

Alustab pea pooli oma lauseid sõnaga „*and*“.

Huumor

Ei märganud.

SVT

Naiste 10km vaba

Reporter: Jacob Hard

Ekspert: Anders Blomquist

Tämbur ja helikõrgus

Reporteril on sarnane hääle tüüp nagu Lembitu Kuusel, ehk mõnevõrra madalam ja mitte ka päris nii vaheldusrikkuse mõttes ilmekas. Hard kasutab samas rohkem stabiilselt ühel häälekõrgusel pingestatud häält ja jaotab seda vajalikule hetkele. Näiteks SVT televaatajate jaoks kõige pingelisemal hetkel, olümpiavõitja Charlotte Kalla finiši ajal, hoiab Hard palju kõvemat ja sellest tulenevalt ka kõrgema helikõrgusega häält. Selline reguleeritud jaotamine aitab ka paremini emotsionaalset pingekõverat edastada.

Kiirus

Üldiselt rahulik kõnetempo, mis oma kiiruse poolest on mõnevõrra aeglasem kui ETV ja Eurospordi kommentaatoritel. Pingelistel hetkedel kasutab pigem sõnade rõhutamist ja pingestatud häält, kui kõnetempo suurendamist.

Iseloom

Häält mõjub neutraalselt ja tasakaalustatult. Hardi häält ei saa just väga vestluslikuks nimetada, kuna tema hääles on pidevalt, eriti aga võistluste olulisematel hetkedel tunda tahtlikult esile toodud pinget.

Hääldus ja diktsioon

Hard hääldab nimesid sarnaselt Kuusele. Ka näiteks slaavi nimed on enam-vähem korrektse rõhu ja hääldusega edasi antud. Sama kehtib eestikeelsete nimede kohta. Võrreldes Eurospordi kommentaatoriga on nimed kindlasti paremini selgeks õpitud.

YLE2

Naiste 10 km vaba

Reporter: Jussi Eskola

Ekspert: Jarmo Punkkinen

Tämber ja helikõrgus

Reporteri hääl on pisut madalam kui Kuusel. Hääle kõrgus ei muutu väga palju ülekande jooksul.

Kiirus

Nii aeglase sissejuhatava kui ka kiire pingelisema kõne tempo on võrreldes kõikide eelmiste analüüsitud reportaažidega kiirem. Erinevalt STV reporterist kasutab Eskola pingelisemate hetkede tähtsustamiseks just kiirkõnet, mitte nii palju sõnade rõhutamist ja pingestatud häält.

Iseloom

Hääl võib mõjuda natuke üheülbalisena. Eriti kui seda võrrelda ilmeka Lembitu Kuusega. See eristamine on siiski rohkem maitseküsimus kui professionaalses soorituses olulist tähtsust omav faktor.

Hääldus ja diktsioon

Diktsioon igati professionaalne. Jussi Eskola paneb aga peaaegu kõikide nimede puhul soome keelele kohaselt rõhu esimesele silbile. Kui välja arvata Soome, Rootsi, Norra ja enamik Eesti nimesid, siis teiste riikide võistlejate puhul võib selline rõhutamise valeks osutuda. Eriti tekib probleeme venekeelsete nimede puhul ja ka näiteks Kristina Šmigun-Vähi venepärase nime juures, kus Šmiguni juures langeb rõhk esimesel i-le, kuid korrektne oleks rõhk asetada sõna lõppu. Eesti nimesid hääldab kokkuvõttes SVT reporter paremini.

Koostöö ekspertkommentaatoriga

ETV

Meeste maraton

Reporter: Lembitu Kuuse

Ekspert: Raul Olle

Eksperti taust

Raul Olle on Eesti suusaliidu murdmaasuusatamise spordidirektor ja endine suusataja. Ta on osalenud 1998 ja 2002. aasta olümpiamängudel, kus parimateks tulemusteks jäid vastavalt 17. ja 18. koht. Rohkem tuntust kogus Olle aga maratonisõitjana ja ta võitis 2000. aastal ka legendaarse Vasaloppeti suusamaratoni.¹⁹ Olle parimad saavutused pärinevad klassikastiilis distantsidelt. Pidades silmas konkreetset ala, 50km ühisstardist klassikatehnikasõitu, on Olle ekspertiks ilmselt valitud just nimelt tema maratoni ja ühisstardist sõitude kogemuse tõttu.

Ollel on vähene varasem ekspertkommentaatori kogemus üksikutes ETV suusaülekanalites ja ka kanalis Kalev Sport/TV14 Vasaloppetit kommenteerides. Eetris kõnelemisele aitab Olle puhul kindlasti kaasa ka fakt, et ta on viimased kaks aastat osalenud ETV dokumentaalse sisuga spordiseriali „Veiko Tääri suusapäevikud“ tegemisel, kus ta figureerib regulaarselt Tääri treenerina.²⁰

Eksperti roll ülekande ajal

Suusa- ja eriti maratonispetsiifiliste nüansside välja toomine ja ülekande ajal analüüsimine, mõningate aktiivsete võistlussituatsioonide analüüs. Olle sekkub üsna tihti ka olukirjeldusse, kui reporteril jääb mõni asi mainimata või kui ta leiab, et midagi vajab üle kordamist.

Reporteri rolli

Olukirjeldus, võrdlusstatistika ja statistilise hetkeseisu regulaarne välja toomine. Taustinfo võistlejate ja võistlusolude kohta. Võistlusolukorra üle spekulatsioon, võimaliku taktika analüüsimine. Kuuse avaldab ka kõikvõimalike nüansside osas julgelt arvamust. Taolised spekulatsioonid, arvamused ja analüüs peaks jääma pigem ekspertidele.

Eksperti asjatundlikkus ja detailsus

Olle läheneb ekspertanalüüsis oma suusatajakogemusele, kui kommenteerib võistlusolusid, võistlejaid või võistlusele iseloomulikke nüansse. Sellega näitab ta otseselt oma asjatundlikust. Lähenedamine on samas suhteliselt detailne ja spetsiifiline. Ollel ei jää mahti rääkida suusatamise üldistest tõdedest, vaid analüüsib väga konkreetset just antud etapile iseloomulikke tingimusi. Eestlaste, kui kogenud suusapubliku jaoks on see ilmselt ka õigem lähenedamine – suusatamise primaarseid nüansse tunneb ilmselt iga televaataja.

---

¹⁹ http://et.wikipedia.org/wiki/Raul_Olle

²⁰ <http://sport.err.ee/suusk.php?0585208>

Eksperti väljendusoskus

Olle alustab mitmeid oma sõnavõtte vormis „Jah, ...“. Selline lähenemine võib korduvana tunduda. On tunda, et Olle eetrikõne on välja õpetamata. Üldiselt on jutt muidugi mõistetav ja konkreetne, aga lausete seadmine jätab kohati konarliku mulje ja mõnel puhul kannatab ka diktsioon. Samas ühineb Olle vaatamata kõigele julgelt kommentaari ja Kuuse ei pea teda väga palju tagant utsitama.

Reporteri ja eksperti eetris rääkimise osakaal

20 minutiline fragment võistluse algusest alates stardipaigust.

Mõõdetud eetriaeg: 20:00 (27:21 - 47:21)

Reporteri eetriaeg: 14:21 [75%]

Eksperti eetriaeg: 4:50 [25%]

Võistluse viimased 20 minutit. Lõpp-punkt on võetud ligikaudu minut pärast võitja finišit.

Mõõdetud eetriaeg: 20:00 (31:00 - 51:00)

Reporteri eetriaeg: 15:33 [81%]

Eksperti eetriaeg: 3:32 [19%]

Protsendiarvutuste seletus: Reporteri ja eksperti eetriaeg on kokku liidetud ning seejärel arvatud kummagi eetriaaja protsentuaalne osakaal sellest kogusummast.

Võrreldes soovitatava jaotuse reporter 40% ja ekspert 60% asemel on Kuuse ja Olle koostöö jaotatud selgelt reporteri kasuks. Kui võrrelda võistluse algust ja lõppu, siis lõpus saab Olle isegi vähem eetriaega (alguses 75% ja 25%, lõpus 81% ja 19%). See tuleneb peamiselt faktist, et reporter keskendus võistluse lõpus kõige pingelisemate hetkede juures rohkem otsekirjeldusele ja jättis sellega ekspertidele vähem aega rääkida.

Teised eksperti vähese eetriaaja põhjused on:

- 1) Reporter võtab mõned eksperti rollid üle ja kommenteerib neid ise – taktika ja olude üle spekulatsioonid.
- 2) Reporter annab ekspertidele harva eraldi sõna – ta ei küsi terve ülekande jooksul ekspertidelt praktiliselt ühtegi küsimust ja ei kutsu teda muud moodi vestlusesse, vaid laseb ekspertidel ise otsustada, millal sisse lülituda.
- 3) Reporter räägib palju ja ekspertidel ei teki väga palju kohti, kus sisse lülituda.
- 4) Reporter ja ekspert asuvad erikohtades ja ei saa seetõttu mingil muul moel kui vahele segamisega jutujärge jaotada.
- 5) Reporteri ja eksperti vahelise vestluse sujuvust segab heliviivis.

Reporteri ja eksperti koostöö sujuvus

Nagu kõikide teistegi ETV olümpiaülekannete puhul segas ka murdmaasuusatamises reporteri ja eksperti vahelist koostööd heliviivis, mis tekkis sellest, et reporter ja ekspert asusid üksteisest mitme tuhande kilomeetri kaugusel – reporter Vancouveris ja ekspert Tallinnas. Võrreldes jäähoki ülekannetega ei olnud üksteisest üle rääkimine küll nii suur probleem. Ilmselt tingituna sellest, et murdmaasuusatamine on aeglasem ja sündmuskontsentratsioonilt lahjem.

Sellele hüpoteesile pakub tõestust ka see, et võistluse lõpus, kui sündmused läksid pingelisemaks ja kiiremas, hakkasid ka kommentaatorid rohkem üksteisest üle rääkima.

Olle ja Kuuse suutsid siiski ka tulemuslikku vestlust arendada, mis kuulajatele olulist infot avaldas.

ETV

Naiste 10km vabatehnikas

Reporter: Lembitu Kuuse

Ekspert: Kaarel Zilmer

Eksperti taust

Kaarel Zilmer on Tallinna ülikooli kehakultuuriteaduskonna õppejõud, keda on nimetatud ka Eesti suusaprofessoriks²¹. Zilmer on Eesti tippsuusatamisega juba aastakümneid seotud, kuid on juhiseid jaganud ka noortele ja harrastajatele. Zilmeri eriala suusareportaaži silmas pidades võiks olla ennekõike suusatehniliste nüansside detailne analüüs.

Zilmeril on varasem ekspertkommentaatori kogemus peamiselt 2009/2010 suusatamise maailma karika ETV suusareportaažidest, kus ta on regulaarselt seda rolli kandnud.

Eksperti roll ülekande ajal

Primaarne roll peaks olema suusaspetsiifiliste nüansside välja toomine ja ülekande ajal analüüsimine, kuid Zilmer keskendub sellele üsna vähe. Ta sekkub hoopis päris palju otsekirjeldusse ja proovib Kuuse jutule sellega vahele segada – see pole küll vajalik, otsekirjeldus jäägu ikkagi reporteri tööülesannete juurde.

Reporteri rolli

Vt. eelmist analüüsi.

Eksperti asjatundlikkus ja detailsus

Zilmeri ekspertkommentaariid jäävad kohati pragmaatilisteks ja lihtsateks, mida võiks näiliselt igaüks öelda – ta pigem möönab tööka, kui avaldab kasulikku ekspertinfot. Esineb ka tehniliste fragmentide välja toomist aga näib, et neid ei saa Zilmer lõpmatuseni korrata ja ühel hetkel saavad nad lihtsalt otsa – suusatamine ei ole nii keeruline, et selle tehnilisi nüansse saaks ülekandest ülekandesse erinevatest rakurssidest tutvustada. Aga see on Zilmeri eksperti taust – ta ei ole väljapaistev endine võistleja, vaid suusaprofessor, kes tunneb just nimelt ennekõike tehnilisi nüansse. Ehk tähendab see seda, et Zilmeri suguse taustaga suusaspetsi kasutamine ekspertina ei olegi kõige parem valik.

Eksperti väljendusoskus

Zilmeri väljendusoskus on kehvem kui Ollel. Tema laused on korrapäratud ja kohmakad – eriti võistluspinge ajal. Võistlusvälisel ajal, pärast parimate finišeerimist taustinfo arutamisel, on jutt sujuvam. Kui on aga vaja kiiresti reageerida ja õigel ajal täpset infot vestlusesse süstida, jääb Zilmer oma mõtete edastamisel hätta ja välja tulevadki mõttetud laused.

---

²¹ <http://sport.err.ee/suusk.php?0585424>

Reporteri ja eksperdi eetris rääkimise osakaal

20 minutit kuni võitja Charlotte Kalla finišini.

Mõõdetud eetriaeg: 20:00 (24:30 - 44:30)

Reporter eetriaeg: 17:25 [88%]

Eksperti eetriaeg: 2:28 [12%]

Protsendiarvutuste seletus: Reporteri ja eksperdi eetriaeg on kokku liidetud ning seejärel arvutatud kummagi eetriaega protsentuaalne osakaal sellest kogusummast.

Soovitatava reporter 40% ja ekspert 60% on numbrid vastavalt 88% ja 12%. Ehk teisisõnu saab ekspert minimaalselt sõna. Võib öelda, et Zilmeri sõnavõtte on üsna palju, kuid need on lühikesed ja mitte midagi ütlevad. Zilmer räägib rohkem siis, kui võistlus on praktiliselt läbi ja kõik otsustatud – see aeg ei jäänud mõõdetud fragmendi sisse, kuid võistlusväline rääkimise osakaal ei olnud ka antud analüüsi eesmärk.

Zilmeri vähese eetriaega põhjused on:

- 1) Ekspertil ei ole võistluse ajal midagi asjalikku öelda – sõnavõtted olid lühikesed.
- 2) Reporter ei jäta eksperdile aega rääkida, vaid kirjeldab ise võistlust – ei küsi Zilmerilt praktiliselt midagi.
- 3) Reporter ja ekspert ei saa distantseerituse tõttu korrapäraselt vestlusjärge jaotada.
- 4) Heliviiis segab vestluse sujuvust.

Reporteri ja eksperdi koostöö sujuvus

Vt. eelmist analüüsi

Eurosport

Naiste 10km vaba ja meeste 50km ühisstardist

Reporter: David Goldstrom

Ekspert: Mike Dixon

Eksperti taust

Mike Dixon on endine laske- ja murdmaasuusataja, kes osales Suurbritannia koondises kokku järjestikku kuutel olümpiamängudel (1984-2002). 1984. aastal osales Šotimaal sündinud Dixon veel murdmaasuusatajana, kuid kõikidel järgnevatel aastatel juba laskesuusatajana. Dixon oli ennekõike tuntud kui väga hea laskja ja mõnevõrra kehvem suusataja, mistõttu tema parim tulemus olümpialt pärinebki laskesuusatamisest, milleks jäi 1992. aasta 20km distantsi 12. koht. Suusatamise parimaks kohaks olümpial jäi 1984. aastal 15km distantsil saavutatud 60. koht.²²

Dixoni näol on tegemist läbi aegade parima Briti laskesuusatajaga. Murdmaasuusatamises ei ole tema tase niivõrd tugev, kuid arvestades Suurbritannia niigi kehva taset antud alal, võib teda ka sellel alal pidada maksimumilähedaseks valikuks eksperdi rolli.

²² [http://en.wikipedia.org/wiki/Mike_Dixon_\(biathlete\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Mike_Dixon_(biathlete))

Dixonil on varasem aastatepikkune kommenteerimiskogemus Eurospordis, kus ta on talvehooajal iganädalaselt reportaažides eksperdi rolli kandnud nii laskesuusatamises kui ka murdmaasuusatamises.

Eksperti roll ülekande ajal

Suusaspetsiifiliste nüansside välja toomine ja ülekande ajal analüüsimine, üksikute aktiivsete võistlussituatsioonide analüüs. Analüüsib võrreldes ETV ekspertidega rohkem ka konkreetsete võistlejate eripära ja võistlustaktikat. Analüüsib väga palju suusatehnikat.

Reporteri rolli

Peamiselt otsekirjeldus, statistika, taustainfo ja ekspertkommentaatori vestlusesse lülitamine. Reporter avaldab siiski üsna tihti ka arvamust võistlussituatsioonide, taktika ja võistlejate kohta, kuid ta esitab need kommentaarid paljudel kordadel küsivas vormis suunatuna eksperdile.

Eksperti asjatundlikkus ja detailsus

Mike Dixon keskendub päris palju detailidele ja suusatehnikale – nüansid, mis nii Raul Olle kui ka Kaarel Zilmeri kommentaaridest jäid vajaka. Küll aga võib öelda, et Dixon käsitleb neid nüansse vaatevinklist, mis sobiks ennekõike inimestele, kes ise kunagi suusatanud ei ole – iga tõuge, iga liigutus on seletatud viisil, mis võib küll suusatamise mõttes algajale kasulik olla, kuid vähegi suusatamisega ise kokku puutunud inimesele võib tunduda üleliigsena.

Eestlase jaoks võib eksperti asjatundlikkusele mõjuda hävitavalt üks konkreetne kommentaar, mille Dixon esitas Andrus Veerpalu suhtes olümpiamängudel maratonidistantsil. Nimelt mainis Dixon, et Veerpalu klassikatehnika ei jäta väga lõdvestunud muljet ja suusataja edu seisneb ennekõike tugevas mootoris. Vastupidiselt on Lembitu Kuuse ja kõik ETV eksperdid Eesti teleauditooriumile läbi aastate toonitanud, et Veerpalu klassikatehnika on üks maailma parimaid ning tema edukus seisnebki just nimelt tema erakordselt heas tehnikas. Veerpalu tehnikakiitusega harjunud eestlase jaoks võib ühe tundmatu briti selline kommentaar üsna võõrana ja eksperti staatuse suhtes hävitavana mõjuda.

Eksperti väljendusoskus

Mike Dixon on kogenud kommentaator, kelle eetrikõne jätab igati professionaalse mulje. Võrreldes ETV ekspertidega on Dixoni puhul kommenteerimiskogemusest tulenev eelis selgelt märgata.

Reporteri ja eksperti eetris rääkimise osakaal

Meeste 50km klassikat

Võistluse viimased 20 minutit. Lõpp-punkt on võetud ligikaudu minut pärast võitja finišit.

Möödetud eetriaeg: 20:00 (1:47:30 – 2:07:30)

Reporteri eetriaeg: 12:49 [68%]

Eksperti eetriaeg: 6:08 [32%]

Protsendiarvutuste seletus: Reporteri ja eksperdi eetriaeg on kokku liidetud ning seejärel arvatud kummagi eetriaaja protsentuaalne osakaal sellest kogusummast.

Naiste 10km vaba

20 minutit kuni võitja Charlotte Kalla finišini.

Mõõdetud eetriaeg: 20:00 (22:08 - 42:08)

Reporter eetriaeg: 13:04 [75%]

Eksperti eetriaeg: 4:20 [25%]

Soovitava ekspert 60% ja reporter 40% asemel olid Eurospordi kommentaatorite mõõtmistulemused ühisstardist sõidus vastavalt ekspert 32% ja reporter 68% ja eraldistardist sõidus ekspert 25% ja reporter 75%, mis on siiski eksperdi eetriaaja osakaalu suhtes parem tulemus kui ETV ülekannetes. Eurospordi eksperdi suurem eetriaeg võrreldes ETV-ga on tingitud järgmistest põhjustest:

- 1) Reporter pöördub korduvalt eksperdi poole selge eesmärgiga talle sõna anda (küsimus või sissejuhatav tekst).
- 2) Reporter ja eksperdi vestlus on heliviivise ja distantseerituse puudumise tõttu sujuvam.
- 3) Ekspert on kogenud rääkija, kes oskab võistluse jooksul oma ala nüansse välja tuua.

Kuna aga ekspert rääkis siiski tunduvalt vähem kui reporter, siis peavad selleks olema ka omad põhjused:

- 1) Mõõdetud ülekandefragment on võetud reportaaži lõpufaasist, kus võistluspinge kasvu tõttu kulub rohkem aega otsekirjeldusele, mis on reporteri ülesanne. Võrdlus naiste 10km eraldistardist sõiduga, kus võistluspinge jaotub ühtlasemalt, näitab aga, et see mõju võib olla marginaalne, kuna eraldistardist sõidus on eksperdi eetrikõne osakaal veelgi väiksem.
- 2) Dixon on küll kogenud suusataja ja oskab analüüsida võistlejate suusatehnikat ja muud eksperdi pärusmaale jäävat, kuid näib, et ühel hetkel saab lihtsalt analüüsitava materjal otsa ning Dixon peab enese kordamise vältimiseks vähem rääkima.

Reporter ja eksperdi koostöö sujuvus

Erinevalt ETV kommentaatoripaarist asuvad Eurospordi omad üksteise lähedal ja saavad seetõttu vahetult suhelda. Jutujärje jagamist dirigeerib peamiselt reporter, kes annab üsna tihti eksperdile küsimuse või sissejuhatava kommentaariga sõna. Reporter pöördub eksperdi poole vahel ka nimepidi ja ekspert vastab kohati samaga. Kuna ekspert ei trügi pea absoluutselt olukirjelduse kapsamaale, siis ei ole ka probleeme üksteisest üle rääkimisega. Kommentaatoripari pikk kokkutöötamise kogemus on seega selge eelis.

SVT

Naiste 10km vaba

Reporter: Jacob Hard

Ekspert: Anders Blomquist

Eksperti taust

Anders Blomquist on endine murdmaasuusataja, kelle võistlejakarjääri tippsaavutuseks oli 1988. aasta Vasaloppeti võit, mida ta jagas oma venna Örjan Blomquistiga.²³ Vendade saavutus on sedavõrd kurioossem, et Vasaloppeti ligi 90 aastase ajaloo jooksul on võit vaid kahel korral jagamisele läinud.²⁴

Blomquistil on aastatepikkune ekspertkommentaatorikarjäär: SVT juures on ta kommenteerinud suusatamise maailmameistrivõistlustel, olümpiamängudel, maailmakarikaetappidel ja Vasaloppetil.²⁵

Pika suusaajalooga Rootsis ei saa Blomquisti kindlasti kõige kuulsamaks või paremaks suusatajaks pidada, mistõttu endise suusataja karjäär Blomquisti puhul suurt rolli ei mängi. Kui muidugi välja arvata see sama üks legendaarne Vasaloppeti võit, mis Rootsi inimestele kindlasti teada on ja tema eksperti staatusele mingil määral tunnustust võib lisada. Erinevalt ETV suusaekspertidest on Blomquist ikkagi rohkem tuntust võitnud juba ekspertkommentaatorina ja selles rollis on tal võrreldes Zilmeri ja Ollega ka kõvasti rohkem kogemust.

Eksperti roll ülekande ajal

Saab nimetada rohkem kaaskommentaatoriks kui ekspertiks, kuna osaleb mõningal määral ka aktiivses olukirjelduses, jagab statistikat ja esitab aegade võrdlust. Kõige selgem eksperti rolli kandmine on siis, kui vastab reporteri esitatud küsimustele võistlusolukorra kohta või lisab kommentaari värvikust tuues esile ülemeelikuid karjatusi omade võidu puhul.

Reporterite rolli

Olukirjeldus, statistika, aegade võrdlus.

Reporterite ja eksperti eetris rääkimise osakaal

20 minutit kuni võitja Charlotte Kalla finišini.

Mõõdetud eetriaeg: 20:00 (21:12 – 41:12)

Reporterite eetriaeg: 12:00 [68%]

Eksperti eetriaeg: 05:36 [32%]

Protsendiarvutuste seletus: Reporterite ja eksperti eetriaeg on kokku liidetud ning seejärel arvutatud kummagi eetriaega protsentuaalne osakaal sellest kogusummast.

SVT kommentaatorite osakaal on sarnane Eurospordi jaotusega, kuid kui võrrelda SVT osakaale ETV sama ülekande sama ajavahemiku jaotusega siis on vahe märgatav – SVT: reporter

²³ http://sv.wikipedia.org/wiki/Anders_Blomquist

²⁴ <http://en.wikipedia.org/wiki/Vasaloppet>

²⁵ http://sv.wikipedia.org/wiki/Anders_Blomquist

68% ja ekspert 32% vs ETV: reporter 88% ja ekspert 12%. Vahe tuleneb peamiselt järgmistest teguritest:

- 1) SVT ekspert on parem ja kogenum rääkija, kes on valmis pikemalt rääkima.
- 2) SVT ekspert hoiab silma peal ka olukirjeldusel ja aegade võrdlusel. Ka ETV ekspert Zilmer püüdis seda teha, kuid kogenumatuse tõttu jäi see üritus hädiseks ja ajaliselt väikseks.
- 3) SVT reporter räägib vähem, ta jätab eetrisse pause ja see annab eksperdile rohkem võimalusi oma jutuga sisse trügida.
- 4) STV reporter ja ekspert asuvad erinevalt ETV tiimist mõlemad kohapeal, mistõttu vestlus on vahetu ja ei sega heliviivis.

Reporteri ja eksperdi koostöö sujuvus

Reporteri ja eksperdi vahel ei näi olevat väga selget jutujärje jaotamise reeglistikku. Neil on lihtsalt aastate jooksul kokku töötanud tiim, kus nõ teatepulga üleandmise kohad on loomulikult välja kujunenud ja väikesed üksteisest ülerääkimised ei mõjuta oluliselt reportaaži sujuvust. Ülerääkimisi tekib eriti ülekande lõpus, kus võitjaks osutunud rootslane Charlotte Kalla jõudis finišisse ja tol hetkel läks ekspert Anders Blomquist pisut ülemeelikuks lastes eetrisse teemakohaseid karjatusi ja hõiskeid. Selline käitumine lisab aga kindlasti vajalikku emotsionaalsust ning kuulajalähedust, mitte ei kärbi koostöö sujuvust.

YLE2

Meeste 50km ühisstardist klassika

Reporter: Jussi Eskola

Ekspert: Jarmo Punkkinen

Eksperti taust

Jarmo Punkkinen on endine Soome suusataja, kuid veelgi rohkem tuntud kui kogunud treener, kes on aastatel 1984 kuni 2001 juhendanud erinevaid maailma murdmaasuusakoondisi nagu Itaalia, Rootsi ja Sloveenia. Nüüd trenib peamiselt Soome laskesuusatajaid ja on tegev ka vastavas alaliidus. Murdmaasuusatamise ekspertkommentaatorina on Punkkinen töötanud lisaks televisioonile ka raadios.²⁶

Sarnaselt SVT eksperdile on ka Punkkinen võrreldes mõlema ETV ekspertkommentaatoriga parema eetrikogemusega. Punkkineni eksperdi staatus tulenebki tema värvikast treenerikarjäärist ja kindlasti mängib suurt rolli nii praegune kui ka kunagine seotus mitmete maailma suusakoondistega, mis annab talle ligipääsu inimeste ja informatsioonini, millega televaatajal ja ka reporteril võib kontakt puududa.

Eksperti roll ülekande ajal

Ekspert nimetab häid aegu ja ütleb, kes parasjagu medalikohtade eest võitlevad. Võistluse ajal aset leidev ekspertanalüüs võistlejate, olude või konkreetsete situatsioonide osas on peamatu.

Reporteri rolli

---

²⁶ http://fi.wikipedia.org/wiki/Jarmo_Punkkinen

Olukirjeldus, statistika ja taustinfo.

Eksperdi asjatundlikkus ja detailsus

Analüüsitud ülekanne ei anna mingil määral märku sellest, et tegemist oleks üldse eksperdiga, kuna tema staatusele vastavad kommentaarid on puudulikud.

Eksperdi väljendusoskus

Punkkinenil on küll varasema kogemusega ekspertkommentaator, kuid väljendusoskus jätab mõneti soovida. Lausestus on ebakindel ja eetrikõne väljaõpetamata.

Reporterite ja eksperdi eetris rääkimise osakaal

20 minutit kuni võitja Charlotte Kalla finišini.

Mõõdetud eetriaeg: 20:00 (2:00:43 – 2:20:43)

Reporterite eetriaeg: 14:41 [82%]

Eksperdi eetriaeg: 03:07 [18%]

Protsendiarvutuste seletus: Reporterite ja eksperdi eetriaeg on kokku liidetud ning seejärel arvatud kummagi eetriaaja protsentuaalne osakaal sellest kogusummast.

YLE kommentaatorite eetriaaja jaotus on võrreldav sama võistluse ETV reportaažiga, kus eksperdikas oli Zilmer (YLE reporter 82%, ekspert 18% vs ETV reporter 88%, ekspert 12%). YLE ekspert Punkkinen saab mõnevõrra rohkem eetriaega, kuid tema üldise vähese eetriaaja põhjused on Zilmerile väga sarnased:

- 1) Punkkineni sõnavõtt on lühikese ja väheütleval – ta konstateerib sarnaselt Zilmerile ilmselgeid fakte, nagu „Šmigun tuleb hea vaheajaga“ või „Kalla on täna väga tugev“, mitte ei anna televaatajale ekspertanalüüsi.
- 2) Reporter räägib tihedalt ja ei tõmba eksperti vestlusesse.

Reporterite ja eksperdi koostöö sujuvus

Reporter ei kaasa eksperti piisavalt aktiivselt reportaaži ja see jätab eksperdile lisaülesande endale ise vajalik kõnelemise koht leida. Sellest tulenevalt on mitmel korral probleeme üksteisest üle rääkimisega.

Olukirjeldus

ETV

Naiste 10km vaba ja meeste maraton

Reporter: Lembitu Kuuse

Emotsionaalse pinget jaotamine

Emotsionaalse pinget jaotamine on väga hästi näha just meeste 50km ühisstardi sõidu puhul, kus tõeline võistluspinget saabubki alles viimase viie minuti jooksul. Üks reporteri poolt praktiliseeritud emotsionaalse pinget jaotamise võte on hääletooni või täpsemini öeldes häälepinget muutmise. Võistluse alguses on Kuuse toon vestluslik ja rahulik, kui aga näiteks viimase viie minuti jooksul muutub kõne kiiremaks, tugevamaks, pingelisemaks ja kõige sellega kaasnevalt ka emotsionaalsemaks.

Teine võte on otsekirjelduse mahu reguleerimine. Võistluse alguses, kui suusatajad loksuvad üksteise järel kilomeetrist-kilomeetrisse, on otsekirjelduste maht väike, kuid viimase viie minuti jooksul, mil iga liigutus võib otsustada võitja saatuse, kirjeldab Kuuse toimuvat viimase detailini.

Eraldistardist sõidus ei ole emotsionaalne pinget nii tugevasti sõidu lõppu kogutud. Sellistel puhkudel kasutab Kuuse olulistest ajapunktides kõrgendatud pingega häälet ja suuremat otsekirjeldusele keskendumist.

Otsekirjelduse maht

Meeste 50km

1. Sündmustevaene lõik - 20 minutiline fragment võistluse algusest alates stardipaigast.

Mõõdetud eetriaeg: 20:00 (27:21 - 47:21)

Reporter eetriaeg: 14:21

Otsekirjeldusele kulunud aeg: 3:23 [24%]

2. Kõige pingelisem lõik - võistluse viimased 20 minutit. Lõpp-punkt on võetud ligikaudu minut pärast võitja finišit.

Mõõdetud eetriaeg: 20:00 (31:00 - 51:00)

Reporter eetriaeg: 15:33

Otsekirjeldusele kulunud aeg: 10:55 [70%]

Protsentaruutuse seletus: On arvatatud olukirjeldusele kulunud aja protsentuaalne osakaal Reporter eetriaegast mõõdetud ajal.

Võistluse algfaasis, kui eetris aset leidvad sündmused on väheotsustavad, kujunes Lembitu Kuuse otsekirjeldusele kulunud protsentuaalne aja osakaal suhteliselt väikseks (24%), mis on jäähokiülekanne võrreldav ZDF-i reporteri otsekirjelduse osakaaluga (12%). Kõik teised jäähoki ülekanne otsekirjelduste mahud jäid üle 50%. Võib öelda, et jäähoki peaks oma sündmusterohkuse tõttu saama kindlasti rohkem otsekirjeldust kui ühisstardist suusatamine ja ühe erandiga pidas see ka paika.

Kui aga vaadata sama murdmaasõidu lõpufaasi, kus toimusid kõige murrangulisemad hetked, siis ulatus viimase 20 minuti jooksul otsekirjelduse maht 70%-ni, mis on rohkem kui ükskõik millise analüüsitud jäähokiülekande puhul. Oluline on märkida, et suure osa sellest priskest protsendimäärast kannab endas võistluste viimased viis minutit, kus praktiliselt kogu reporteri kommentaar kulus otsekirjeldusele.

Naiste 10km

20 minutit kuni võitja Charlotte Kalla finišini.

Möödetud eetriaeg: 20:00 (24:30 - 44:30)

Reporterite eetriaeg: 17:25

Otsekirjeldusele kulunud aeg: 03:14 [19%]

Protsentiarvutuse seletus: On arvatud olukirjeldusele kulunud aja protsentuaalne osakaal Reporterite eetriaegast möödetud ajal.

Eraldistardist sõidu puhul, kus oluliste sündmuste kontsentratsioon ei ole tugevalt ühte punkti koondunud, on ka otsekirjeldusele kuluv aeg mahult väiksem. Puudub ka võistlejate vahetu omavaheline võitlus, nii et see, mida otsepildis kirjeldada ongi peamiselt võistlejate identifitseerimine ja aegade ütlemine.

Reporterite olukirjelduse iseloom

Väga suuri mõttepause eetrisse ei teki, Kuuse hoiab ühtlaselt pidevat jutuvoolu. Ta kirjeldab võistlejate tegutsemist ja annab mõista, millisel kohal keegi parasjagu paikneb. Suurem osa olukirjeldusest kulubki seega võistlejate identifitseerimisele.

Kuuse keskendub eraldistardist sõidus väga palju eetrivälisele tegevusele – ehk sellele, mis toimub parasjagu nendes vaheajapunktides, kus pilti parasjagu pole. Selle peamiseks põhjuseks on see, et ta püüab anda pidevat ülevaadet oma riigi sportlase (Kristina Šmigun-Vähi) käekäigust ja jälgida tema kõige suuremaid konkurente võimalikult tihedalt.

Võistlejate identifitseerimine

Nimetab aktiivseid sõitjaid (kes on eesotsas, eetris või lihtsalt millegagi silma jäänud), tihti koos numbriga ja võistluste alguses ka koos taustinfoga. Eestlasi tuvastab sagedamini. Eraldistardist sõidu puhul nimetab ka võistlejaid, kes eetris pole, kuid kes mõnes eetrivälises ajapunktis silmapaistvat tulemust on näidanud.

Suusatamises on võistlejate identifitseerimine tunduvalt lihtsam kui näiteks jäähokis. Suusatajate puhul on näha võistlejate nägu, nende kehaehitus ja kõik eri riigi sportlased on isesuguses kostüümis. Lisaks on võistlejatel ka number nii ees kui seljal ja kuna suusataja liigub aeglasemalt kui jäähokimängija, siis on ka numbri jälgimine lihtsam.

Reporterite arvestamine kuulajaskonnaga

Lembitu Kuuse ei kasuta väga spetsiifilisi suusatamistermineid. Vähemasti mitte selliseid, mis eestlasele võõrana võiks tunduda. Kogu kommentaar on edasi antud lihtsas ja sama efektiivses terminoloogias.

Eurosport

Naiste 10km vaba ja meeste maraton

Reporter: David Goldstrom

Emotsionaalse pinget jaotamine

Ühisstardist sõidu puhul kasutab Goldstrom Lembitu Kuusega sarnaseid võtteid – 45 km loksumist möödub rahuliku kõnetempo ja pingega ning suurema taustajutu kontsentratsiooniga, viimased kilomeetrid aga pingelisema kiirkõne ja suurema otsekirjelduse sisaldusega.

Eraldistardist sõidu puhul ei ole nii selget emotsionaalse pinget otsa vajumist. Pigem esineb ülekandes üksikuid kontsentreeritud valupunkte, mis märgitakse kiirema ja pingelisema kõneviisiga.

Otsekirjelduse maht

Meeste 50km

Võistluse viimased 20 minutit. Lõpp-punkt on võetud ligikaudu minut pärast võitja finišit.

Möödetud eetriaeg: 20:00 (1:47:30 – 2:07:30)

Reporteri eetriaeg: 12:49

Olukirjeldusele kulunud aeg: 06:43 [52%]

Protsentiarvutuse seletus: On arvatud olukirjeldusele kulunud aja protsentuaalne osakaal Reporteri eetriaegast möödetud ajal.

Sarnaselt ETV reporterile kasutab ka Eurospordi reporter otsekirjeldust ennekõike võistluse viimaste kilomeetrite juures, kui otsustatakse medalisaajad. Sellele eelneval ajal esineb üksikuid võistlejate identifitseerimisi, kui suuremalt jaolt siiski taustajuttu. Viimase 20 minuti otsekirjelduse mõttes teravamas osas, viimasel viiel minutil, on Goldstromi otsekirjelduse osakaal pisut väiksem kui Kuusel, kuna ei ta ei keskendu nii pingsalt ühe võistleja (ETV puhul Veerpalu) käekäigule ja laskub seetõttu rohkem ka viimaste minutite jooksul üldisema jutu sisse. See on ka peamine põhjus, miks möödetud lõigu otsekirjelduse osakaal ei ole Goldstromil nii suur, kui Kuusel (52% vs 70%).

Naiste 10km

20 minutit kuni võitja Charlotte Kalla finišini.

Möödetud eetriaeg: 20:00 (22:08 - 42:08)

Reporteri eetriaeg: 13:04

Otsekirjeldusele kulunud aeg: 02:35 [20%]

Eraldistardist sõidu puhul on aga otsekirjelduse osakaal tunduvalt väiksem (20% vs 52%), mis tulenebki peamiselt sellest, et eraldistardist sõidus puudub vahetu võistlejatevaheline võitlus, vaid võrdlus käib kellaga, mida on mõnevõrra vähem võimalik ja otstarbekam kirjeldada.

Reporteri olukirjelduse iseloom

Reporter ja ekspert jätavad eetrisse rohkem pause kui ETV kommentaatorid – suuri vahesid küll pole, kuid selged hingetõmbepausid tulevad siiski sisse. See võtab mõneti ülakandes pinget vähemaks, kuid annab samas võimaluse võistluse kõige otsustavamas etapis nõ järgmine käik lisada, mida Goldstrom ka igati edukalt kasutab.

Olukirjeldus sisaldab sarnaselt Kuusele peamiselt võistlejate identifitseerimist, kuid pisut rohkem ka nähtava võistlejate tegevuse kirjeldamist (nt. suusataja x sõidab grupiga vahe sisse või grupi peas teevad kõik kiiremaid liigutuse jms). Eraldistardist sõidus esineb tegevuse kirjeldamist oluliselt vähem.

Võistlejate identifitseerimine

Nimetab tihti eetris olevaid aktiivseid suusatajaid. Identifitseerimine tiheneb võistluse lõpus. Goldstrom kasutab nimesid tihti koos numbriga ja see vihjab, et reporter kasutab võistlejate identifitseerimiseks protokoll, mitte oma mälu ja teadmisi. Võistluse alguses tekib sellistel puhkudel rohkem kommentaari sujuvust katkestavaid momente, kuid lõpu poole on reporter nimed juba selgeks õppinud ja identifitseerimine läheb sujuvamalt.

Ühisstardist võistluse lõpus teeb reporter ka ühe suure vea, kui nimetab korduvalt viimasel kilomeetril spurdi teinud Axel Teichmani hoopis Tobias Angereriks.

Reporter arvestamine kuulajaskonnaga

Goldstromi lähenemine ei erine oluliselt Kuuse omast.

YLE2

Naiste 10km vaba

Reporter: Jussi Eskola

Emotsionaalse pinget jaotamine

Eskola puhul ei ole märgata nii suurt pinget jaotamist. Ta kasutab ühtlaselt samasugust häält nii pingelisemate kui rahulikemate olukordade kirjeldamiseks ning lisaks on olukirjeldus tema kommentaaris alati keskmes, mitte ei tihene pingelisemates kohtades.

Otsekirjelduse maht

Naiste 10km

20 minutit kuni võitja Charlotte Kalla finišini.

Mõõdetud eetriaeg: 20:00

Reporter eetriaeg: 14:41

Otsekirjeldusele kulunud aeg: 04:13 [29%]

Eskola otsekirjelduse protsentuaalne maht on mõnevõrra suurem kui näiteks sama võistluse Eurospordi või ETV reporteritel. See tuleneb peamiselt sellest, et Eskola keskendub oma kommentaaris väga palju aegadele ja nende raporteerimisele. Lisaks telepildis nähtamatutele

vaheaegadele nimetab Eskola väga palju ka neid aegu ja vahesid, mida telepilt parasjagu graafikaga vaatajale juba näitab.

Reporteri olukirjelduse iseloom

Reporter püüab pidevalt eetrit täita. Olukirjeldus tähendab tema puhul peamiselt identifitseerimist ja aegade ütlemist, kusjuures vaheaegu ütleb ta rohkem kui ükski teine analüüsitud murdmaasuusatamisereporter. Võib öelda, et tema puhul tugineb terve reportaaž vahetule statistikale.

Võistlejate identifitseerimine

Nimetab telepildis aktiivseid sõitjaid.

LISA 3

Iluisutamine

Reporteri hääl

ETV

Meeste üksiksõidu vabakava

Reporter: Anu Säärits

Ekspert: Margus Hernits

Tämber ja helikõrgus

Naisena ei saa Anu Sääritsa hääletämber ja helikõrgus loomulikult nii madal olla, kui meesreporteritel ja naisreporterite puhul on häälekõrgus on üks suuremaid potentsiaalseid ohuallikaid – liiga kõrge hääl lihtsalt ei sobi. Sääritsa hääl on aga kas harjutamise või loomuliku iseloomu tõttu pisut madalam ja ei tekita selles valdkonnas probleeme.

Kiirus

Iluisutamise puhul ei ole kõne kiirus mõõdetud erandlikult mitte võistluspinge haripunktis ehk mitte siis, kui võistleja uisutab jääl, vaid mõõdetud on hoopis esitusele järgnev reporteri kõne lõikamata või summeeritud minutiline fragment. Seda põhjusel, et iluisutamises ei räägi ükski reporter või ekspert uisutamise ajal piisavalt tihedalt, et selle mõõtmise kõne kiirusest piisavalt adekvaatse pildi annaks. Seetõttu ongi valitud võistluspinge järgmine aste ehk esitusele järgnev analüüs ja soorituse hindamine.

Üks minut sissejuhatava teksti ajal, kui uisutajad teevad jääl sooja (1:33-2:33)

Torino olümpiahõbe Stefan Lambiel on lühikava järel viiendal kohal. Pljuštšenkost maas kuus koma kakskümmend kaks punkti ja medalist on mehel puudu üle ka kuue punkti niiet läheb päris raskeks. Aga siin üks kullafavoriite siis, kes peaks suutma raputada parimal päeval ka Jevgeni Pljuštšenkot, vähemalt nii loodavad jaapanlased. Kahekümne kolme aastane Daisuke Takahasi. Eelmiste olümpiamängude kaheksas. Sellest esikolmikust, kes mahub lühikava järel vaid null koma kuuekümmend punkti sisse, on ta noorim, kahekümne kolme aastane. Lysacek on kahekümne nelja aastane ja Pljuštšenko kahekümne seitsme aastane. Ja võitnud on jaapanlane seni vaid ühe medali. Nii et väga väga haarav võitlus tuleb. [98 sõna, 594 tähemärki, 8 lauset]

Üks minut pärast olümpiavõitja uisutamist koos hindamisega (12:35 – 13:35)

Treener ütleb, et sa tegid väga head tööd. Frank Carol tunnustatud treener tema kõrval. Nüüd siis see esimene tõehetk. Üks medalipretendentidest saab oma lõpphinde. Kolm minutit ja kümme sekundit hakkab kohe täis tiksuma ja viimased kümme sekundit ning nüüd kohe tulevad hinded. Sada kuuskümmend seitse koma kolmkümmend seitse punkti on väga suur isiklik rekordiparandus ja kakssada viiskümmend seitse koma kuuskümmend seitse punkti. Ja ameeriklane on seitseteist punkti rohkem nendel olümpiamängudel kahe kava summas kogunud kui

elu jooksul üldse. Ja see kakssada viiskümmend seitse punkti on ka sellel hooajal väga kõva tulemus. Aga Pljuštšenko rekord on kümme punkti kõvem ja ka jaapanlane on rohkem kogunud. [104 sõna, 607 tähemärki, 9 lauset]

Kaks mõõdetud fragmenti ei erinenud kõnetempo poolest oluliselt – sissejuhatava kommentaari ja sooritusele järgnenud hindamisperioodi kommentaar olid praktiliselt samas tempos esitatud. Kuna mõlemad minutilised fragmendid koosnesid väga vähesel määral olukirjeldusest, siis on see ka üks põhjustest, miks erineva võistluspingega fragmendid oma tempolt väga ei erinenud.

Vähene olukirjeldus väljendub pikemates lausetes ja aeglasemas kõnes. Võrreldes näiteks ETV jäähoki ja suusatamise ülekannetega on Sääritsa ühes minutis räägitud sõnade arv tunduvalt väiksem – iluuisutamise 98-104 sõna vs jäähoki 126-134 ja suusatamise 136-153. Vaatamata otsekirjelduse puudumisele jätab Sääritsa kõnetempo siiski liialt aeglase mulje. Mitmed laused venivad ja kohati tekivad uimastavad ning pinget alandavad pausid lausete keskel.

Iseloom

Aeglasem kõnetempo peaks üldiselt parandama vestluslikkust, kuid Sääritsa tempo on liialt aeglane ja see tekitab vastupidise efekti – hääl jätab nõ robotliku, mehhaanilise mulje. Hääl kõrgus vaheldumine ja sellest tulenevalt ilmekus jätab samuti kunstliku mulje. Kokkuvõttes võib öelda, et Sääritsa hääl on iseloomult rohkem õpitud esitus kui loomulik vestlus. Võrdluseks ekspertkommentaatori Hernitsa hääl on tunduvalt vestluslikum.

Usutavus

Iluuisutamise keeruka spetsiifika (hüpped ja muud elemendid) tundmine lisab Sääritsa kommentaarile hea annuse usutavust. Ta saab aru, kui esitus on õnnestunud ja kui kohtunikud võivad võistleja sooritust kõrgelt hinnata.

Häälus ja diktsioon

Diktsioon on Sääritsal üldiselt korralik ja seda osaliselt ka tänu aeglasele kõnetempole. Hääluses ei ole ka suuri vigu märgata.

Sõnavara

Sääritsa sõnavaras võib märgata kohati korduvaid ja ka klišeelise või arhailisena mõjuvaid sõnu ja väljendeid. Näiteks „rahvas tõuseb püsti ja aplodeerib maruliselt“, „selline lustakas lugu“ või „olümpial on kihvt uisutada“. Säärits alustab ka mitmeid lauseid sõnaga „ja“ või mõne muu sidesõnaga.

Huumor

Absoluutselt ei saanud nalja.

NBC

Meeste üksiksõidu vabakava

Reporter: Tom Hammond

Ekspertid: Scott Hamilton ja Sandra Bezic

Tämber ja helikõrgus

Hammondi hää on küllalt madala tämbriga, kuid piisavalt vahelduslik. Mõlemad eksperdid on tunduvalt kõrgema häälega, mistõttu Hammondi madalama tämbriga toodud vahelduslikkus on veelgi väärtuslikum.

Kiirus

Ülekande esimesele uisutajale eelnev osaliselt sissejuhatav fragment. (00:03-01:03)
(Hammond räägib võistluspinge kõrghetkedel lihtsalt nii vähe ja pisteliselt, et mõnest teisest ülekande ajast lühikeste lõikude kokku summeerimine ei annaks kõne kiirusest adekvaatset pilti)

Mens free skate at the Pacific Colosseum. And on the ice now is Jeremy Abbot, the United States champion the last two years, who came to Vancouver in hopes for a medal, but as you see in fifteenth place after a complete meltdown in the short program. And of course at the top of the standings Pljuštšenko, Lysacek and Takahashi in a virtual tie to decide the medals tonight. And Jeremy Abbot as he sais not the best jumper, not the best spinner, not the best artist maybe, but goot at all thous elements. With hopes for a medal in Vancouver after he was very good to win his second national championship. That's his couch Yuka Sato, the world champion in nineteen ninety four. And after that short program Jeremy said he woke up and he felt like a bad dream. So he wants a good frees skate to leave the olympics with a much more positive feeling. [158 sõna, 689 tähemärki, 8 lauset]

Hammondi minutis räägitud sõnade arv on oluliselt suurem kui Sääritsal – 98-104 vs 158. Osalt on see ilmselt tingitud ka keelelisest erinevusest, sest tähemärkide ja lausete arvud ei näita nii drastilist erinevust. Kuid Hammond saab siiski ühe minuti jooksul rohkem öeldud kui Säärits. Kusjuures huvitav on see, et Hammondi kõnetempo jätab sarnaselt Sääritsala rahuliku mulje, kuid erinevalt Sääritsast ei tekita see uimastavat või pingelangust sisse laskvat muljet. Hammond suudab rääkida rahulikult, kuid ühtlase tempoga ja tema üldiselt aeglasevõitu kõne on selletõttu tunduvalt efektiivsem.

Iseloom

Rahulik kõnetempo mõjub Hammondi puhul nii nagu see teoreetiliselt peaks toimima – vestluslikkust suurendavana. Tema kõnes ei ole tunda nii palju kunstlikust ja mehhaanilisust kui Sääritsal ja on seetõttu oluliselt mugavam kuulata.

Usutavus

Kuna reporteri ülesanne NBC iluuisutamise ülekannetes ei ole avaldada arvamust või isegi mitte kommenteerida uisutamise tehnilist külge, siis ei ole võimalust ega ka põhjust kuulaja/vaataja reporteri asjatundlikust hinnata. Tema usutavus tuleneb mugavast ja usaldusväärset kõneviisist, mis ei sisalda vigu ega komistusi.

Hääldus ja diktsioon

Diktsioon on korrektne ja valitud sõnade rõhutus tekstis aitab mõtet paremini edasi anda. Ühendriikide kommentaatoritele omaselt on ka Hammondil probleeme slaavipäraste (Vene, Ukraina, Tšehhi jt) nimede hääldamisega. Enamike puhul on suurim viga vale rõhuasetus ja mõnede puhul ka ekslik häälikute hääldus. Idamaised (Jaapan, Hiina jt.) nimesid hääldab Säärtsaga sama moodi.

Sõnavara

Reporter räägib võrreldes Säärtsaga tunduvalt vähem ja see aitab ka vältida sõnakordusi. Küll aga on Hammondil oma eestlasest kolleegiga üks sarnane viga – ta alustab mitmeid lauseid sidesõnadega.

Huumor

NBC kommentaaris on kohati kasutatud ka huumorit, mis jätab reportaažist tänu kergetele naerupahvakatele ja rõõmsameelsusele vabama ja vestluslikuma mulje.

Eurosport

Meeste üksiksõidu vabakava

Reporter: Simon Reed

Ekspert: Chris Howarth

Tämber ja helikõrgus

Simon Reedil on suhteliselt madal hääletämber, mis annab tugevasti juurde just vestluslikkusele. Tema tavaline hääel on just sellisel kõrgusel, mis kujundab väga hästi pinget ja ootab siis emotsionaalset tõusu, mis sellise normaalkõrguse taustal tugevat efekti annab.

Kiirus

Üks minut pärast olümpiavõitja uisutamist koos hindamisega (1:54:28 – 1:55:28)

It was a great job. Whatever happens, it may not be good enough, but if it is a gold medal for him, that was a performance worthy of a gold medal. Fourth he was in Turin. Shourly he's going to be on a podium. Well he has to be on a podium now. The question is which color is that medal gone be. A hundred and sixtyseven. That's a lifetime best for him. Twohundred and fiftyseven. He goes rocketing in the first place. So catch me if you can. Lysacek is sixteen points clear of Patrick Chan. Next up, the second of the Japanese. [104 sõna, 424 tähemärki, 15 lauset]

Sõnade arvu ja üldise rääkimise tiheduse poolest on Eurospordi reporteri hääel võrreldav ETV omaga. Küll aga kasutab Reed rohkem lauseid, mis tähendab, et tema laused on ka tunduvalt lühemad. Reed jätab lausete vahel palju õhku ja räägib tegelikult sarnaselt Säärtsale rahuliku häälega. Kuid erinevalt Säärtsas ei mõju Reedi rahulik esitus uimasena, kuna selles pole tunda rõhutada või kantslikku aeglust.

Iseloom

Rahuliku iseloomuga hääl on vestluslik ja mugav kuulata.

Usutavus

Reporter nimetab tehnilise elemente ja näitab sellega väga hästi oma alatundlikkust.

Hääldus ja diktsioon

Jällegi mõjub aeglane kõne diktsioonile ainult positiivselt ja Reedi kõne on igati selge ning diktsiooni mõttes puhas. Häälduse poolest on Reed samuti üks paremaid, kuna suudab ka näiteks slaavipäraseid nimed enam-vähem õige rõhuasetusega hääldada.

Sõnavara

Sõnakordusi märgata ei ole.

YLE2

Meeste ja naiste üksiksõidu vabakava

Reporter: Tapio Suominen

Ekspertidid: Anuliisa Uotila

Tämbel ja helikõrgus

Suominen on üsna madala häälega reporter, kelle puhul võib see nüanss pisut häirivaks muutuda, kuna madal hääl jätab kunstlikult esilekutsutud mulje ja ta ei suuda oma häälega piisavalt palju vaheldust ja ilmekust pakkuda.

Kiirus

Räägib võrreldes teiste analüüsitud iluuisureporteritega tunduvalt kiiremini ja rohkem – eetris on vähe pausikohti ja püüab koos ekspertiga vähemalt soorituste vahepealsel ajal hoida pidevat jutuvalangut.

Iseloom

Jätab pisut robotliku ja vaheldusvaese mulje.

Hääldus ja diktsioon

Diktsioon korrektne. Häälduse osas tugevad rõhuasetusvead slaavipärast ja pisut ka ingliskeelsete nimede puhul.

Koostöö ekspertkommentaatoriga

ETV

Meeste üksiksõidu vabakava

Reporter: Anu Säärts

Ekspert: Margus Hernits

Eksperti taust

Margus Hernits on iseseisva Eesti kõige edukam meesiluisutaja. Ta on tulnud korduvalt Eesti meistriks ja osalenud rahvusvahelistel võistlustel 1994. kuni 2002. aastani. Sinna hulka kuuluvad ka kolmed olümpiamängud 1994., 1998. ja 2002. aastal, milledest parimaks jäi 1998. aasta 20. koht. Praeguseks ta enam aktiivse spordiga ei tegele, vaid on Eesti uisuliidu asepresident ja rahvusvahelise kategooria tehniline spetsialist (osaleb uisuvõistlustel punktide andmises).²⁷

Arvestades Hernitsa kogemust meesüksiksõitjana ja ka tehnilise spetsialistina, on tema eksperdistaatust antud ala kommenteerimisel igati õigustatud. Paremat valikut oleks Eestis raske teha. Ta oskab ühest küljest rääkida uisutaja perspektiivist – tunneb sportliku soorituse ja konkreetse sportlase tagamaid ja oskab teda õigesti hinnata. Teisalt saab ta kõneleda ka nõ uisutamise vastasleeri ehk kohtunike vaatevinklist ja hindeid professionaalse pilguga põhjendada.

Eksperti roll ülekande ajal

Hernits kommenteerib ja analüüsib võistlejaid vaheaegade ajal, nimetab hüppeid uisutamise ajal ning esitab oma hinnangu kavale pärast sooritust.

Reporteri rolli

Reporter kommenteerib samuti võistlejate taustu, esitab nende tsitaate ajakirjanduses ilmunud uudistest ja nimetab ka uisutamise ajal hüppeid.

Eksperti asjatundlikkus ja detailsus

Ekspert tunneb põhjalikult paljusid uisutajaid, nii isiklikult kui ka lihtsalt tausta mõttes, ja oskab seetõttu väga hästi nende sooritusi lahata. Hernitsa asjatundlikkust on märgata ka tehniliste elementide identifitseerimises ja julges ning kohati üsna kriitilises soorituse hinnangus.

Hernits kasutab uisutamisele omast spetsiifilist sõnavara üsna palju ja nende tähenduse lahkamisele aega ei kuluta. Säärts ei ole ka sealjuures abiks, vaid kasutab ise sama keerulist sõnavara. Nagu uisutamises ikka korduvad pidevalt erinevate hüpete nimetused, mille erinevusest saabki aru üksnes uisutamisspetsialist ja kogenud vaataja. Uisutamisevõhikule võivad need detailid kõlada aga nagu tundmatu võõrkeel.

---

²⁷ http://en.wikipedia.org/wiki/Margus_Hernits

Eksperti väljendusoskus

Hernits on väga ladusa jutuga ja jätab intelligentse inimese mulje, kes teab millest räägib. Tema sõnavara varieerimis- ja seadmisoskus on kohati isegi parem kui reporter Anu Sääritsal. Tema mõtted on selgelt ja konkreetselt edasi antud.

Reporteri ja eksperti eetris rääkimise osakaal

Fragment vabakava viimastest uisutajatest, kus sees on kaks esitust ja kaks esitusele järgnevat analüüsi ning hindamist. Taotluslikult on valitud perioodi sisse haaratud ka intsident jaapanlasest uisutajaga, kelle kava katkes katki läinud uisupaelte pärast.

Möödetud eetriaeg: 20:00 (03:54 - 23:54)

Reporteri eetriaeg: 08:06 [71%]

Eksperti eetriaeg: 03:21 [29%]

Võrreldes teiste ETV reportaažidega on ekspertkommentaatori eetriaeg enam-vähem samas seisus kui jäähoki ja suusatamise puhul – iluuisutamine 29%, jäähoki 24%-31%, suusatamine 12%-25%.

Iluuisutamine annab aga palju rohkem võimalusi ka ekspertil rääkida ja isegi terve ülekande toetada eksperti või ekspertide õlgadele nagu seda tegi NBC (järgmine analüüs). Seetõttu võib öelda, et ETV ebaõnnestus ekspertide suurema eetriaja pakkumisel, kuigi spordiala soodustas seda rohkem kui ilmselt ükski teine ala olümpial.

Vähesed eksperti eetriaja põhjused:

- 1) Reporter võtab mitmeid eksperti rolle enda kanda – tehniliste elementide identifitseerimine ja kommenteerimine, võistlejate tausta kommenteerimine ning soorituse hindamine.
- 2) Sujuvat vestlust häirib heliviivis ja kommentaatorite distantseeritus.

Reporteri ja eksperti koostöö sujuvus

Reporteri ja eksperti koostööd segab pisut heliviivis, kuid sellest tekkivad probleemid on tunduvalt väiksemad kui näiteks ETV suusatamise ja jäähokireportaažide puhul. Küll aga kärbib see pisut vestluse sujuvust ja tekitab kohati segadusi nõ jutujärje teatavulga edasi andmisel.

Mõningat probleemi tekitab ka fakt, et Säärits ja Hernits ei tundu olevat varasemalt kokku leppinud, et kes millest räägib. Näiteks nimetavad mõlemad vaheldumisi uisutamise ajal tehnilisi elemente. See aga tingib selle, et mõne elemendi puhul jääb see nimetamata, kuna kumbki ei tea, kes nüüd ütlemas peaks.

Positiivse poole pealt võib välja tuua, et Säärits küsib Hernitsa käest üsna tihti küsimusi ja kommentaare ning see aitab Hernitsat paremini vestlusesse tuua.

NBC

Meeste üksiksõidu vabakava

Reporter: Tom Hammond

Ekspertid: Scott Hamilton ja Sandra Bezic

Ekspertide taust

Scott Hamilton on endine Ameerika meesüksiksõitja iluuisutamises, kelle karjääri tippaeg jäi aastatesse 1981-1984, mil ta võitis neljal järjestikusel aastal nii Ühendriikide meistritiitli kui ka Maailmameistriitli. Kõige tipuks saavutas ta ka 1984. aasta Sarajevo olümpial kuldmedali. Uisutamise ekspertkommentaatorina on Hamilton töötanud vahetult pärast karjääri lõpetamist juba 1985. aastast CBS ja NBC telekanalite juures.²⁸

Sandra Bezic on endine Kanada iluuisutaja, kes võistles aastatel 1969-1974 paarissõidus. Olümpiamängude parimaks tulemuseks jäi 1972. aasta mängude üheksas koht. Uisutamise ekspertkommentaatorina on Bezic töötanud 90ndate algusest ja olümpiamänge kommenteerinud alates 2002. aastast. Bezici ekspertstaatusel lisab juurde ka fakt, et teda autasustati 2003. aastal Emmy'ga *reality* saate „*Stars on Ice*“ režissööri ja kaastootjana.²⁹ See annab mõista, et Bezic tunneb hästi uisutamisega jutustatavat narratiivi ja oskab seda vajadusel sujuvamalt ülekandesse siduda.

Ekspertide roll ülekande ajal

Scott Hamilton tegeleb peamiselt tehniliste elementide identifitseerimise ja kommenteerimisega, võistlejate tausta ja soorituse kommenteerimise ning hindamisega. Tehniliste elementide identifitseerimine tähendab ka seda, et otsekirjelduse kandvat osa hoiab hoopis ekspert. Hamiltonil tuleb reportaaži lisada ka värvikaid kommentaare ja emotsionaalsust.

Sandra Bezic kõneleb uisutaja soorituse ajal tunduvalt vähem ja lisab oma arvamust pärast seda, kui uisutaja on oma kava lõpetanud. Tema tööülesanded ei näi olevat nii rangelt reglementeeritud, vaid tal lastakse reportaaži vabalt sisse lülitada just iluuisutamisele omastel nõ hingetõmbepausidel.

Reporteri rolli

Hammond teeb reportaaži sissejuhatuse ja väljajuhatuse. Lisaks sellele esitab lühidalt enne iga võistleja sooritust antud uisutaja tausta ja dikteerib pärast hindamist punktid ja koha. Nende ülesannete regulaarne sooritamine töötab ka kui reportaaži raamistamine.

Ekspertide asjatundlikkus ja detailsus

Hamiltoni kommentaar näitab, et ta tunneb hästi uisutajaid ja oskab nende kohta pakkuda infot, mida ainult iluuisutamise tihedalt seotud inimesed võiksid teada. Bezic räägib niivõrd palju vähem, et tema asjatundlikkus ei tule nii selgelt esile, kuid samas ei jäta ta ka vähiklikku muljet.

Sarnaselt ETV kommentaatoritele nimetavad NBC eksperdid elemente selliste nimedega nagu nad iluuisutamises alati on olnud – need samad hüpete nimetused, mis uuele vaatajale tõenäoliselt ilma seletuseta arusaamatuks jäävad.

²⁸ [http://en.wikipedia.org/wiki/Scott_Hamilton_\(figure_skater\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Scott_Hamilton_(figure_skater))

²⁹ http://en.wikipedia.org/wiki/Sandra_Bezic

Ekspertide väljendusoskus

Mõlema eksperdi kommentaarist on kuulda, et tegemist on kogenud ja välja õpetatud eetris-kõnelejadega, kelle oskused ei jää millegi poolest alla reporteri omadele.

Reporter ja eksperdi eetris rääkimise osakaal

Fragment vabakava viimastest uisutajatest, kus sees on kaks esitust ja kaks esitusele järgnevat analüüsi ning hindamist. Taotluslikult on valitud perioodi sisse haaratud ka intsident jaapanlasest uisutajaga, kelle kava katkes katki läinud uisupaelte pärast.

Möödetud eetriaeg: 20:00 (43:09 – 1:03:09)

Reporter eetriaeg: 02:44 [32%]

Ekspert Hamiltoni eetriaeg: 04:09 [49%]

Ekspert Bezici eetriaeg: 01:34 [19%]

Ekspertide eetriaega osakaal: [68%]

Protsendiarvutuste seletus: Reporter ja ekspertide eetriaegad on kokku liidetud ning seejärel arvutatud kolme eetriaega protsentuaalsed osakaalud sellest kogusummast.

Eksperti eetriaega suurem osakaal on tingitud ka sellest, et reportaažis osaleb kaks eksperti. Kui aga arvestada just nimelt ekspertarvamuse osakaalu, siis võib need ekspertide arvamused kokku liita ja käsitleda osakaalu mõttes kui ühe eksperdi arvamust. Seega soovitatava reporter 40% ja ekspert 60% asemel oli antud reportaažis mõõtmise tulemus reporter 32% ja ekspert 68%. Ehk teisisõnu said eksperdid optimaalsest hulgast isegi rohkem eetriaega. Isegi kui võrrelda ainult ühe, rohkem eetris olnud eksperdi tulemust reporteri omaga siis näitab see selget eksperdi eetriaega ülekaalu (Reporter vs Hamilton).

Võrreldes ETV sama võistluse reportaažiga on reporter ja eksperdi eetriaegade võrdlused vastavalt: ETV reporter 71%, ekspert 29% ja NBC reporter 32%, eksperdid 68%. NBC ekspertide parem eetriaeg võrreldes ETV-ga on tingitud järgmistest põhjustest:

- 1) Ekspertidel (eriti kandvat rolli omaval Hamiltonil) on selgelt raamistatud ülesanded, mille täitmisse reporter ei sekku – tehniliste elementide identifitseerimine ja kommenteerimine, võistlejate tausta ja soorituse kommenteerimine ning hindamine.
- 2) NBC kasutab ära iluuisutamise eripära, kus otsekirjelduse tehniliste elementide identifitseerimise näol saab jätta ekspertidele ja sellega oluliselt vähendada reporteri koostumust.
- 3) Reporter ja ekspertide vestlust ei sega heliviivis ega distantseeritus.

Reporter ja eksperdi koostöö sujuvus

Selgelt välja jagatud tööülesanded ja heliviivise ning distantseerituse puudumine annab kogenud ja varem kokku töötanud kommentaatoritiimile kõik võimalused igati sujuva reportaaži tegemiseks ning antud näitel kasutatakse need tingimused ka täielikult ära.

Eurosport

Meeste üksiksõidu vabakava

Reporter: Simon Reed

Ekspert: Chris Howarth

Eksperti taust

Chris Howarth on endine Briti iluuisutamise meesüksiksõidu meister ja esindanud oma riiki 1980. aastal ka olümpiamängudel, kus saavutas 15. koha.³⁰ Pärast aktiivse sportlase karjääri on Howarth tegelenud ka treeneritööga.³¹ Ekspertkommentaatori rolli on Howarth Eurospor-dis täitnud vähemalt 20 aastat. Sinna hulka kuuluvad kommentaarid nii olümpiamängudelt, kui ka Euroopa ja maailmameistrivõistlustelt.

Howarth ei olnud küll oma riigi läbi aegade kõige edukam uisutaja, kuid siiski oma aja üks tippudest ja tänu treeneritööle omab kontakte ka tänapäeva aktiivses iluuisutamises. Sarnaselt Hernitsale on ka Howarth täinud tehnilise spetsialisti rolli, mistõttu ta saab professionaalse pilguga hinnata ka kohtunike tööd.³²

Ekspertide roll ülekande ajal

Soorituse ja tehniliste elementide analüüs pärast esitust, kommentaarid võistlejate tausta kohta.

Reporteri rolli

Tehniliste elementide identifitseerimine otsekirjelduses ja võistlejate kohta taustinformatsiooni pakkumine. Reporter kommenteerib ka sooritust ja annab sellele oma hinnangu. Lisaks võtab reporter kohati julgelt enda kanda ka kritiseerimise rolli. Näiteks analüüsitud ülekandes kritiseeris Reed jaapanlasest iluuisutajat Nobunari Odat, kuna ta ei julgenud kavassee võtta neljakordset hüpet ja uisutas vanade kulunud uiskudega, mis võisid talle paelte purunemise tõttu medali maksta.

Eksperti väljendusoskus

Ekspert on kogemustega kommentaator ja tema väljendusoskus ei jää mingilgi määral alla reporteri omale.

Reporteri ja eksperti eetris rääkimise osakaal

Fragment vabakava viimastest uisutajatest, kus sees on kaks esitust ja kaks esitusele järgnevat analüüsi ning hindamist. Taotluslikult on valitud perioodi sisse haaratud ka intsident jaapanlasest uisutajaga, kelle kava katkes katki läinud uisupaelte pärast.

Möödetud eetriaeg: 19:10

Reporteri eetriaeg: 03:53 [53%]

Eksperti eetriaeg: 03:27 [47%]

---

³⁰ <http://www.sports-reference.com/olympics/athletes/ho/christopher-howarth-1.html>

³¹ <http://www.glacierskate.com/page/show/55704-figure-skating-staff>

³² http://en.wikipedia.org/wiki/Christopher_Howarth

Protsendiarvutuste seletus: Reporterite ja ekspertide eetriaeg on kokku liidetud ning seejärel arvutatud kolme eetriaaja protsentuaalsed osakaalud sellest kogusummast.

Võrreldes ETV reportaažiga saab ekspert oluliselt rohkem eetriaega (Eurospordi ekspert 47%, ETV ekspert 29%), kuid võrreldes NBC ekspertide summaga on Eurospordi ekspert jällegi pisut vähem eetris (NBC ekspertide summa 68%). Eurospordi eksperdi parem eetriaeg võrreldes ETV eksperdigaga on tingitud peamiselt järgmistest põhjustest:

- 1) Eksperdil on selgelt raamistatud ülesanne – tehniliste elementide ja üldise soorituse analüüs pärast esitust.
- 2) Eksperdi ja reporterite koostööd ei sega heliviivis ja distantseeritus.

Miks aga Howarthi eetriaega osakaal ei jõudnu nii kõrgele kui NBC ekspertide oma, on tingitud peamiselt kahest põhjusest:

- 1) Eurospordis oli otsekirjelduses antud tehniliste elementide identifitseerimine jäetud reporteritele, NBC-l eksperdile.
- 2) NBC kaks eksperti omavad Eurospordi ühe vastu siiski eetriaega eest võitlemise suhtes ülekaalu.

Reporterite ja eksperdi koostöö sujuvus

Kokkumänginud paari koostöö on heliviivise ja distantseerituse puudumisel perfektne.

YLE2

Meeste ja naiste üksiksõidu vabakava

Reporter: Tapio Suominen
Eksperdid: Anuliisa Uotila

Eksperdi taust

Anuliisa Uotila on Soome iluuisutreener, kelle aktiivne uisutaja karjäär jäi 1970ndatesse. Hiljem on juhendanud mitmeid Soome uisutajaid. Koos Tapio Suomineniga on ta kommenteerinud mitmeid iluuisutamise suurvõistlusi nagu olümpiamängud, maailmameistrivõistlused ja Euroopa meistrivõistlused³³.

Eksperdi roll ülekanade ajal

Meeste võistluses on eksperdi kanda praktiliselt kõik reportaaži kommenteerimise ülesanded – identifitseerib tehnilisi elemente ja kommenteerib nende sooritamist, kommenteerib sooritust üldiselt, võistlejate taustu ja võistlussituatsiooni. Lisaks esitab ka vahetut statistikat.

Naiste võistluses osaleb ka reporter Suominen ja siis jääb Uotila kanda otsekirjeldus võistluse ajal ja soorituse analüüs võistlusjärgselt.

Reporterite rolli

Mingil põhjusel oli YLE iluuisutamise meeste vabakava ülekanades reporteritel kanda üliväike roll – ta juhatas reportaaži esimese uisutaja sisse ja lahkus siis täielikult eest. Järgneva kahe kuni kolme tunni jooksul jäi ülekanade kommenteerimine täielikult eksperdi õlgadele.

---

³³ http://www.slu.fi/lum/16_06/nimitykset_ ja_tunnustukset/anuliisa_uotila_johtamaan_ammatt/

Naiste võistluses osaleb Suominen rohkem kui reporter, kui temale jääb siiski ainult soorituste vahel taustinfo ja statistika pakkumine.

Eksperti asjatundlikkus ja detailsus

Sama mis teistel.

Eksperti väljendusoskus

Kuna ekspert kannab ühes ülekandes ka kõiki reporteri ülesanded, siis peaks tema väljendusoskusi olema võrdne reporteriga. Kohati on tema kõnes tunda Suominenile omast staatilisust, kuid oma kaaskommentaatorile ta väljendusoskuse poolest alla ei jää.

Reporterit ja eksperti eetris rääkimise osakaal

Fragment naiste vabakava viimastest uisutajatest, kus sees on kaks esitust ja kaks esitusele järgnevat analüüsi ning hindamist.

Möödetud eetriaeg: 16:20

Reporterit eetriaeg: 3:27 [38%]

Eksperti eetriaeg: 5:35 [62%]

Protsendiarvutuste seletus: Reporterit ja eksperti eetriaeg on kokku liidetud ning seejärel arvatud kummagi eetriaega protsentuaalne osakaal sellest kogusummast.

YLE naiste iluuisutamise vabakava reportaaž jõuab kõikidest analüüsitud ülekannetest soovitatavale ekspert 40% ja reporter 60% joatusele kõige lähemale. Ekspertil on reportaažis kandev roll, kuid ka reporterit pole päris ära unustatud. Eksperti hea eetriaega põhjuseks on peamiselt:

- 1) Ekspert ja reporter on ülesanded üsna täpselt ära jaotanud ja kumbki ei trügi teise marmajaale.
- 2) Ekspertile on jäetud lisaks soorituse järgsele analüüsile ka otsekirjelduses tehniliste elementide identifitseerimine.
- 3) Ekspert on kogunud rääkija, kes on olümpial pidanud täitma ka reporterit rolli.
- 4) Reporter küsib eksperti käest küsimusi ja püüab teda muud moodi peaaegu alati pärast enda sõnavõttu reportaaži uuesti sisse juhatada.

Reporterit ja eksperti koostöö sujuvus

YLE kasutab oma iluuisutamise reportaažides selle poolest teistsugust lähenemist, et kohati jõuab reporter või ekspert tükk aega omaette rääkida. St et ei ole pidevat sujuvat vestlust, vaid pigem teatapulga edasi andmine – ala mina räägin minuti ja siis sina räägid minuti. Sellega välditakse üksteisest ülerääkimist ja suudetakse paremini jälgida ülekande struktuuri, kuid samas vähendab see vaba vestluslikku iseloomu, mis aeglase tempoga ülekandes nagu iluuisutamine siiski olulisel kohal peaks olema.

Olukirjeldus

ETV

Meeste üksiksõidu vabakava

Reporter: Anu Säärits

Emotsionaalse pinge jaotamine

Ainsaks emotsionaalse pinge jaotamise võtteks võib Sääritsa puhul lugeda pisut kõrgendatud ja pingestatud häält, kui uisutajal õnnestub keeruline element või ta saab hea arvu punkte. Üldist tugevamat pingestamist, et mitmetunnise reportaazi lõpp oleks tänu reporterile kuidagi emotsionaalsemalt edasi antud, ei ole märgata. Iluisutamine on ka oma spetsiifikalt selline ala, kus järk-järgult kasvavat sportlikku pinget tegelikult eriti polegi. Igale mõneminutilisele sooritusele järgneb paus, kus pinge langeb ja siis jälle kerge tõus, kui antakse punkte. Uisutamise kavad on samamoodi üles ehitatud pingelistest ja rasketest elementidest ning siis jälle lihtsamatest vahelõikudest, kus ka televaataja saab rahulikumalt hingata.

Otsekirjelduse maht

Fragment vabakava viimastest uisutajatest, kus sees on kaks esitust ja kaks esitusele järgnevat analüüsi ning hindamist

Möödetud eetriaeg: 20:00 (03:54 - 23:54)

Reporter eetriaeg: 08:06

Otsekirjeldusele kulunud aeg: 01:07 [14%]

Kuna uisutamise ajal räägitakse üsna vähe ja vaheaegadel otsekirjelduseks põhjust pole, siis on otsekirjelduse üldine maht ülekandest üsna väike.

Reporter olukirjelduse iseloom

Peamiselt koosneb olukirjeldus võistlejate ja tehniliste elementide identifitseerimisest. Mõnes üksikus olukorras tuleb jutuks ka konkreetne aktsioon, mis parasjagu otsepildis toimub. Näiteks kui Säärits kommenteeris rahva reaktsiooni mingile kavale või erandlik juhul ühe jaapanlasest uisutajaga, kellel läks kava ajal saapapael katki ja sõit tuli katkestada. Kava ajal räägib väga vähe, nimetab ainult elemente ja kui hästi need õnnestusid. Kava ajal on eetris ka kõige rohkem vaikust, sest siis kõneleb muusika ja uisutaja sooritus.

Võistlejate identifitseerimine

Iluisutamises on korruga tähelepanu keskmes alati üks uisutaja, mistõttu võistlejate identifitseerimine ei saa reportaazis probleemiks või valupunktis olla.

Reporter arvestamine kuulajaskonnaga

Reporter kasutab sarnaselt oma eksperdile üsna spetsiifilist lahti seletamata sõnavara. Samas on ka mõeldamatu, et reporter seletab pärast igati hüpet, mida see konkreetne nimetus endas

hoidis. Sellised seletuse võib jätta näiteks ülekannete algusesse vaheaegade juurde, kuid Säärits ei kasuta paraku sedagi.

NBC

Meeste üksiksõidu vabakava

Reporter: Tom Hammond

Emotsionaalse pinget jaotamine

Kui võistleja saab suurema punktisumma, siis serveerib Hammond selle emotsionaalsemalt televaatajatele. Muus osas ei ole oluliselt märgata emotsionaalse pinget jaotamist. Seda teeb pigem ekspertkommentaator oma emotsionaalsete ja värvikate võistlussituatsioonide kirjeldavate repliikidega.

Otsekirjelduse maht

Fragment vabakava viimastest uisutajatest, kus sees on kaks esitust ja kaks esitusele järgnevat analüüsi ning hindamist.

Mõõdetud eetriaeg: 20:00 (43:09 – 1:03:09)

Reporterite eetriaeg: 02:44

Otsekirjeldusele kulunud aeg: 00:24 [15%]

Otsekirjelduse osakaal reporterite kommentaarist on niivõrd marginaalne, et protsentuaalne näit ei oma antud juhul tegelikult suurt tähtsust.

Reporterite olukirjelduse iseloom

Kuna reporter NBC iluuisutamise reportaažide puhul ei tegele kõige olulisema otsekirjelduse elemendi ehk aktiivse võistlussituatsiooni kirjeldamisega, vaid jätab selle eksperdile, siis jääb tema ülesandeks üksnes üksikud võistlejate identifitseerimise momendid ja punktiseisu dikteerimine.

Võistlejate identifitseerimine

Ükshaaval publiku ette ilmuvate võistlejate identifitseerimine ei ole probleem.

Reporterite arvestamine kuulajaskonnaga

Kuna reporter tehniliste elementide džunglisse ei hüppa, siis ei ole ka tema jutt sugugi tehniline või kuulajaskonna erinevusi esile toov.

Eurosport

Meeste üksiksõidu vabakava

Reporter: Simon Reed

Emotsionaalse pinge jaotamine

Suurim emotsionaalse pinge vahe tuleneb reporteri häälest – soorituste vahel esitatud kommentaar on esitatud rahulikumalt ja otsekirjelduses ning hindamise ajal esitatud kommentaar jällegi pingelisemalt ning pisut kiiremini.

Otsekirjelduse maht

Fragment vabakava viimastest uisutajatest, kus sees on kaks esitust ja kaks esitusele järgnevat analüüsi ning hindamist

Mõõdetud eetriaeg: 19:10

Reporter eetriaeg: 03:53

Otsekirjeldusele kulunud aeg: 00:36 [15%]

Tehniliste elementide identifitseerimine otsekirjelduses on küll reporteri ülesanne, kuid see mängib otsekirjelduse osakaalus siiski marginaalset rolli.

Reporter olukirjelduse iseloom

Reporter räägib suhteliselt vähe – nii soorituse ajal kui ka soorituste vahel. Kui mõni reporter koos eksperdiga püüdis soorituste vahesid täielikult jutuga täita, siis Reed ja Howarth jätsid ka selles faasis kommentaari sisse pause, mis ehk kohati isegi liialt palju reportaažis tempot alla tõmbasid.

Soorituse ajal identifitseeris reporter kiiresti elemente rohkem või vähem emotsionaalse häälega, mis oli kokkuvõttes täiesti piisav, et anda vaatajale edasi vajalik info ja jätta neile samal ajal ka võimalus esitust kommentaarivabalt nautida.

Võistlejate identifitseerimine

Saab hakkama.

Reporter arvestamine kuulajaskonnaga

Sarnaselt kõigile teistele on ka Eurospordi reporteri tehnilised elemendid esitatud ilma seletuseta. Kõige muu osas on jutt kuulajasõbralik igas alatundlikkuse astmes.

YLE2

Naiste üksiksõidu vabakava

Reporter: Tapio Suominen

Emotsionaalse pinget jaotamine

Suominen kasutab võrreldes teiste iluuisutamise reporteritega emotsionaalse pinget tõstmiseks hoopis teistsugust, kuid tegelikult väga lihtsat võtet – ta hakkab rohkem rääkima. Kui naiste vabakava esimeste uisutajate soorituste ajal on ülekande põhirõhk jäetud eksperdi kanda, siis viimaste uisutajate soorituste ajal püüab Suominen ka ise rohkem ülekandesse sekkuda ning osaleb isegi otsekirjelduse tegemisel.

Otsekirjelduse maht

Fragment vabakava viimastest uisutajatest, kus sees on kaks esitust ja kaks esitusele järgnevat analüüsi ning hindamist

Mõõdetud eetriaeg: 16:20

Reporterite eetriaeg: 03:27

Otsekirjeldusele kulunud aeg: 00:09 [4%]

Sarnaselt enamikele teistele analüüsitud iluuisutamise ülekannetele, on ka YLE reportaažis reporterite otsekirjelduse tähtsus marginaalsel tasemel. Eriti tühine on ta just YLE puhul, kuna reporter ei osale üksikud sõnad välja arvata otsekirjelduses praktiliselt üldsegi – see on funktsionaalse osana jäetud eksperdi kanda.

Reporterite olukirjelduse iseloom

Reportaaži alfaasis ei tegele reporter olukirjeldusega üldsegi, viimaste uisutajate ajal osaleb õige pisut otsekirjelduses.

LISA 4

Ekspertide taustade analüüsimisel kasutatud viited

Jäähoki

Rauno Parras

- Eurohockey – Rauno Parras. URL (kasutatud veebruar 2010) http://www.eurohockey.net/players/show_player.cgi?serial=42904
- Viasat Sport Balitc näitab jäähoki MM-i täismahus. (2009) Delfi, 23. aprill. URL (kasutatud veebruar 2010) <http://sport.delfi.ee/news/hoki/NHL/viasat-sport-baltic-naitab-jaahoki-mm-i-taismahus.d?id=23000811>

Olle Sildre

- Eurohockey – Olle Sildre. URL (kasutatud veebruar 2010) http://www.eurohockey.net/players/show_player.cgi?serial=1427

Eddie Olczyk

- Wikipedia – Eddie Olczyk. URL (kasutatud märts 2010) http://en.wikipedia.org/wiki/Ed_Olczyk

Richard Boprey

- Eurohockey – Richard Boprey. URL (kasutatud märts 2010) http://www.eurohockey.net/players/show_player.cgi?serial=24519
- Ice Hockey UK – Worlds 2002/2003 URL (kasutatud märts 2010) http://www.icehockeyuk.co.uk/index.php?option=com_content&view=article&id=86&Itemid=97

Pierre McGuire

- Wikipedia – Pierre McGuire. URL (kasutatud märts 2010) http://en.wikipedia.org/wiki/Pierre_McGuire

Murdmaasuusatamine

Raul Olle

- Wikipedia – Raul Olle. URL (kasutatud märts 2010) http://et.wikipedia.org/wiki/Raul_Olle
- Veikko Tääri suusapäevikud. (2010) ERR Sport. URL (kasutatud märts 2010) <http://sport.err.ee/suusk.php?0585208>

Kaarel Zilmer

- Tallinna Ülikooli suusaõppejõud Kaarel Zilmer: raja TEGEMISEST. (2008) ERR Sport, 29. detsember. URL (kasutatud märts 2010) <http://sport.err.ee/suusk.php?0585424>

Mike Dixon

- Wikipedia – Mike Dixon. URL (kasutatud märts 2010)
[http://en.wikipedia.org/wiki/Mike_Dixon_\(biathlete\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Mike_Dixon_(biathlete))

Anders Blomquist

- Wikipedia – Anders Blomquist. URL (kasutatud märts 2010)
http://sv.wikipedia.org/wiki/Anders_Blomquist
- Wikipedia – Vasaloppet. URL (kasutatud märts 2010)
<http://en.wikipedia.org/wiki/Vasaloppet>

Jarmo Punkkinen

- Wikipedia – Jarmo Punkkinen. URL (kasutatud märts 2010)
http://fi.wikipedia.org/wiki/Jarmo_Punkkinen

Iluuisutamine

Margus Hernits

- Wikipeida – Margus Hernits. URL (kasutatud märts 2010)
http://en.wikipedia.org/wiki/Margus_Hernits

Scott Hamilton

- Wikipedia – Scott Hamilton. URL (kasutatud märts 2010)
[http://en.wikipedia.org/wiki/Scott_Hamilton_\(figure_skater\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Scott_Hamilton_(figure_skater))

Sandra Bezic

- Wikipedia – Sandra Bezic. URL (kasutatud märts 2010)
http://en.wikipedia.org/wiki/Sandra_Bezic

Chris Howarth

- Sports Reference – Chris Howarth. URL (kasutatud märts 2010) <http://www.sports-reference.com/olympics/athletes/ho/christopher-howarth-1.html>
- The Glacier Ice Arena – Figure Skating Staff. URL (kasutatud märts 2010)
<http://www.glacierskate.com/page/show/55704-figure-skating-staff>
- Wikipedia – Chris Howarth. URL (kasutatud märts 2010)
http://en.wikipedia.org/wiki/Christopher_Howarth

Anuliisa Uotila

- Liikunnan ja Urheilun Maailma – Anuliisa Uotila. URL (kasutatud märts 2010)
http://www.slu.fi/lum/16_06/nimitykset_ja_tunnustukset/anuliisa_uotila_johtamaan_a_mmatt/